

ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
กรณีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

นายพศิน โกมลวิษณุ
รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด
กระทรวงมหาดไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายพศิน โกมลวิชัย **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๕๖

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิในฐานะพืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ๒) เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ๓) เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่าง ๆ ๔) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๓๐ คน ประกอบหน่วยงานภาครัฐ ผู้มีส่วนได้เสีย และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผลการวิจัยพบว่าข้าวหอมมะลิมีบทบาทต่อเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านลักษณะภูมิประเทศ ด้านรสชาติ ด้านวัฒนธรรมประเพณี จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพืชที่ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำน้อย ไม่ต้องดูแลมาก เหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีรสชาติอร่อย เหนียว นุ่ม คุณภาพดี ความหอม เหมือนดอกมะลิ

การปลูกข้าวหอมมะลิประสบปัญหาการระบาดของวัชพืช และปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ภัยพิบัติธรรมชาติ ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ ปัญหาด้านการตลาด การปลอมแปลงและปลอมปนข้าวหอมมะลิ และความผันผวนของปัจจัยการผลิต สาเหตุที่เกษตรกรนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากข้าวหอมมะลิมีราคาค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีคุณสมบัติที่โดดเด่นในด้านรสชาติ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การส่งเสริมการปลูกโดยใช้วิธีการทางธรรมชาติ การจัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติ และเพิ่มระบบชลประทานให้ทั่วถึง ทิศทางพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การควบคุมและพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น การส่งเสริมการตลาดและการรวมกลุ่มสหกรณ์ นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรส่งเสริม เช่น กำหนดแนวทางให้สินเชื่อเกษตรกร การประกันราคา การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา การกำหนดให้ข้าวหอมมะลิเป็นยุทธศาสตร์ชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนดำเนินตามกระแสพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงตรัสไว้เกี่ยวกับชาวนาและข้าวไทย

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖- ๒๕๕๗ ข้าพเจ้าได้ศึกษาวิจัย มีแรงจูงใจส่วนหนึ่งเกิดจากที่เห็นว่า อาชีพการปลูกข้าวซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาช้านาน ถือเป็นกระดูกสันหลังของชาติ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างให้ความสำคัญกับการปลูกข้าวโดยมีนโยบายที่แตกต่าง และหลากหลาย ตามแต่ยุคสมัย เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาให้พี่น้องประชาชน แต่ปัญหาการปลูกข้าว ปัญหาาราคาข้าวตกต่ำ คุณภาพชีวิตของชาวนายังไม่ดีขึ้น ซึ่งกระทบกับชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน และความมั่นคงของชาติ ยังคงดำรงอยู่

เมื่อผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรื่องข้าวตามนโยบายยุทธศาสตร์ของจังหวัด และนโยบายของภาครัฐ และเป็นที่ทราบกันดีว่าประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และมีการปลูกข้าวหอมมะลิ ที่มีชื่อเสียง ข้าวหอมมะลิที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ดินแดนที่มีความแห้งแล้งเป็นที่รับทราบกันทั่วไป แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคทำให้ชาวนาที่นี่ มีความท้อถ้อยแต่อย่างใด กลับเป็นจุดเด่นว่าข้าวหอมมะลิที่แผ่นดินของจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นข้าวหอมที่มีคุณภาพ มีความหอมไม่เหมือนแหล่งอื่น ๆ เนื่องจากภูมิประเทศ ดิน พันธุ์ข้าวและอื่น ๆ ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐแล้วจะส่งผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารการวิจัยนี้ นอกจากเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร แล้วจะสามารถนำไปปรับใช้เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาข้าวหอมมะลิ ของจังหวัดร้อยเอ็ด และของประเทศในอนาคตต่อไป หวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป

(นายพศิน โกมลวิษณุ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
ข้อจำกัดของการวิจัย	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๕
ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดร้อยเอ็ด	๕
องค์ความรู้เรื่องข้าว	๑๕
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๒๓
ทฤษฎีความต้องการ	๓๐
ทฤษฎีระบบ	๓๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๘

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	
บทบาท ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบและมาตรการ ในการ แก้ไขปัญหาของข้าวหอมมะลิ	๔๒
วิธีการดำเนินการศึกษา	๔๒
สรุปบทบาทของข้าวหอมมะลิที่มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของ จังหวัดร้อยเอ็ด	๕๓
สรุป ปัญหา อุปสรรคของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ของจังหวัดร้อยเอ็ด	๗๘
สรุปผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อ ปัจจัยการผลิตด้านต่าง ๆ	๕๕
บทที่ ๔	
แนวทางในการพัฒนาของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ	๕๖
วิธีดำเนินการศึกษา	๕๖
สรุปแนวทางในการพัฒนาของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ	๑๑๕
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๗
สรุป	๑๑๗
ข้อเสนอแนะ	๑๒๐
บรรณานุกรม	๑๒๕
ภาคผนวก	๑๒๕
ผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๓๐
ผนวก ข รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์	๑๓๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๓๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	ข้อมูลภูมิอากาศ	๖
๒-๒	ข้อมูลด้านการปกครอง	๗
๒-๓	ประเภทการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	๘
๒-๔	พื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนา	๘
๒-๕	ตารางแสดงพยากรณ์ GSGPP อีสานตอนกลาง แสดงการเติบโตด้านเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดหลังปี ๒๕๕๕	๑๐
๒-๖	แสดงข้อมูลการผลิตข้าวของจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๑
๒-๗	แสดงข้อมูลการผลิตข้าวเหนียวของจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๑
๒-๘	แสดงข้อมูลการผลิตมันสำปะหลังโรงงานของจังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีย้อนหลัง	๑๑
๒-๙	แสดงข้อมูลการผลิตอ้อยโรงงานจังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีย้อนหลัง	๑๒
๒-๑๐	แสดงข้อมูลการผลิตยาสูบเตอร์กิส จังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีย้อนหลัง	๑๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	รหัสพันธุกรรมของยีนความหอม	๑๘
๒-๒	การถอดรหัสยีนความหอม	๑๕

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชที่ใช้เป็นอาหารหลักของชาวโลกมานานนับพันปี โดยเฉพาะชาวเอเชียแล้ว เรื่องของข้าวได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างผสมผสานและกลมกลืนกัน ดังจะเห็นได้ว่ามีตำนานเล่าขานและประเพณีสืบทอดเกี่ยวกับข้าวมากมาย เช่น คนญี่ปุ่นมีเรื่องเล่าว่า ข้าว คือ พืชทิพย์ที่นางฟ้านิโคโร มิโคโตะ ประสงค์ให้จักรพรรดิญี่ปุ่นนำไปถวายเทพ ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงมีพระราชประเพณีเมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง จักรพรรดิจะทรงนำต้นข้าวที่ปลูกในพระราชวังไปที่วัดแกรนด์ไชน์เนส (Grand Shrines) ในเมืองอิเซ เพื่อถวายเป็นเทพบูชา สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับข้าวด้วยเช่นกัน โดยนิทานเล่าเกี่ยวกับข้าวว่าผู้บริโภคน้ำคนแรกคือ พระฤๅษี ซึ่งเมื่อได้เห็นต้นข้าวก็เกิดความอยากรู้ว่าเมล็ดข้าวนั้นกินได้หรือไม่ จึงได้ทดลองให้นกกิน เมื่อพระฤๅษีเห็นนกปลอดภัยก็รู้ว่ามนุษย์สามารถบริโภคข้าวเป็นอาหารได้ สำหรับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับข้าวและถือปฏิบัติมาช้านาน เช่น การบูชาพระแม่โพสพ พิธีรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น ในด้านประวัติศาสตร์เรื่องของข้าวในประเทศไทยนั้น ถูกค้นพบตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ว่ามีการปลูกข้าว ดังนี้

๑. สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒ – ๑๖) มีศูนย์กลางของอาณาจักรอยู่ที่บริเวณจังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี ปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อม และเมล็ดใหญ่

๒. สมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๓ – ๑๘) อาณาจักรมีความรุ่งเรืองอยู่ที่บริเวณภาคใต้นิยมปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อม และข้าวเจ้า

๓. สมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒ – ๑๘) อาณาจักรมีความรุ่งเรืองอยู่ที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นิยมปลูกข้าวเจ้า ข้าวเหนียวเมล็ดป้อมและเมล็ดใหญ่ ในภาคกลางนิยมปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อมและข้าวเจ้า

๔. สมัยเชียงแสนและล้านนา (พุทธศตวรรษที่ ๑๖ – ๒๓) อาณาจักรมีความรุ่งเรืองอยู่ที่บริเวณภาคเหนือ นิยมปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อมและเมล็ดยาว ปลูกข้าวเจ้าไม่น้อยกว่าข้าวเหนียว

๕. สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๘ – ๒๐) อาณาจักรมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย นิยมปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อม ข้าวเหนียวเมล็ดยาวบ้าง และเริ่มปลูกข้าวเจ้ามากขึ้น

๖. สมัยอยุธยา ระยะแรกปลูกข้าวเหนียวเมล็ดป้อมมาก เริ่มปลูกข้าวเจ้ามากในช่วงปลายสมัยอยุธยา ซึ่งน่าจะเป็นข้าวเหนียวที่ปลูกสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

๗. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปลูกข้าวเจ้าเมล็ดยาวอย่างที่ปลูกในปัจจุบัน ส่วนข้าวเมล็ดป้อมพบว่าปลูกกันในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในปัจจุบันข้าวได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ประเทศไทยได้เคยออกข้าวเป็นอันดับ ๑ ครองแชมป์ติดต่อกันมาหลายปี นำรายได้เข้าประเทศจำนวนมหาศาล และข้าวหอมมะลิจากประเทศไทยยังเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่งในเวทีการค้าระหว่างประเทศ และเคยถูกจัดอันดับเป็นข้าวหอมมะลิที่อร่อยที่สุดในโลก แต่ถึงกระนั้น ชาวนาไทยยังคงมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ไม่สู้จะดีนัก ทั้ง ๆ ที่ชาวนาถือเป็นกระดูกสันหลังของชาติและเป็นอาชีพเกษตรกรรมหลักของคนไทย ข้าวถือเป็นความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ความมั่นคงทางด้านอาหารที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อรองในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่กำลังทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียน ที่ได้ถือว่าเป็นภูมิภาคที่ผลิตข้าวที่ได้มากที่สุดของโลกซึ่งในอนาคตอาจสามารถเทียบเคียงได้กับกลุ่มโอเปค (OPEC) ที่กุมความมั่นคงทางด้านพลังงานของโลกไว้ นอกจากนี้ในด้านการเมืองภายในประเทศ ข้าวถือเป็นพืชที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ข้าวถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นการเมืองเพื่อบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาล และแย่งชิงฐานคะแนนเสียง และรัฐบาลก็ได้มีนโยบายรับจำนำข้าว ที่มุ่งหวังให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพร้อมทั้งเป็นการยกระดับรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวนาและสร้างหลักประกันความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกร ถึงอย่างไรก็ตาม นโยบายการรับจำนำข้าวส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวไทยอย่างมาก เช่น ถูกมองว่าเป็นการแทรกแซงกลไกราคาในตลาดข้าว ส่งผลให้กลไกตลาดถูกบิดเบือน สาเหตุเกิดจากการที่รัฐบาลกำหนดราคารับจำนำที่สูงกว่าราคาตลาดทำให้เกษตรกรมุ่งที่จะเข้าร่วมโครงการแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการซื้อขายปกติ ตามกลไกตลาดและยังทำให้สต็อกข้าวสารของไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรัฐบาลยังไม่มีโกดังเก็บข้าวที่มีคุณภาพ ประกอบกับข้าวที่เข้าสู่ระบบการรับจำนำยังมีคุณภาพต่ำ เพราะชาวนาไม่สนใจในคุณภาพ เนื่องจากไม่ได้ราคาเพิ่มจากโครงการและยังเจ้าของโรงสีก็ไม่สนใจในคุณภาพด้วยเช่นกัน และที่สำคัญยังถูกมองว่านโยบายดังกล่าวแทนที่จะสามารถทำให้ชาวนาไทยจะสามารถลืมตาอ้าปากได้บ้าง แต่เอาเข้าจริงราคาผลผลิตเข้ากลับสูงขึ้น ราคาปุ๋ย ราคายาปราบศัตรูพืช ค่าแรง ข้าวยังเจอปัญหาภัยธรรมชาติ

ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ซึ่งทุ่งกุลาร้องไห้แห่งนี้เป็นที่ราบขนาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ ๒,๑๐๗,๖๕๐ ไร่ อยู่ในเขตในเขตจังหวัดสุรินทร์ (อำเภอชุมพล

บุรี อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา (อำเภอยางชุมน้อย) จังหวัดบุรีรัมย์ (อำเภอบัวชุม) จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร (อำเภอมหาชนะชัย) และจังหวัดร้อยเอ็ด (อำเภอบึงสามพัน อำเภอยางชุมน้อย อำเภอยางตลาด) ทั้งนี้ ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดถือได้ว่า เป็นอู่ข้าวอู่น้ำที่สำคัญและเป็นจังหวัดที่สามารถส่งออกข้าวหอมมะลิได้เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ อันเนื่องมาจากศักยภาพของร้อยเอ็ดในด้านภูมิประเทศ เนื้อที่ และสภาพทางธรรมชาติ และยังได้มีการจัดงานเกี่ยวกับข้าวหอมมะลิขึ้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น เทศกาลข้าวหอมมะลิโลกร้อยเอ็ด การจัดสัมมนาวิชาการหัวข้อ “อนาคตข้าวไทยในตลาดภายในและภายนอกประเทศ” และจังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดไว้ว่า “เป็นผู้ผลิตข้าวหอมมะลิสู่สากล พัฒนาคนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนสติความเป็นเลิศในเรื่องของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดได้เป็นอย่างดี

จากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาอาจมองว่าเส้นทางส่งออกข้าวหอมมะลียังคงแจ่มใส และยังคงครองความเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกต่อไป แต่ข้อเท็จจริงแล้วกลับพบว่าข้าวหอมมะลิลดลงประสบกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนการผลิตต่อไร่สูง แต่ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ระบบชลประทานในพื้นที่เพาะปลูกจำกัด นโยบายการรับจำนำข้าวราคาส่งออกข้าวไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน งบประมาณการวิจัยและการพัฒนาเกี่ยวกับข้าวน้อยเกินไป หรือแม้กระทั่งปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งประเด็นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจแทบทั้งสิ้น ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจปัญหาข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดอันเป็นพื้นที่ที่สามารถส่งออกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีได้เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิในฐานะพืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
๒. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
๓. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่าง ๆ
๔. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

เน้นการวิจัยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ห้บทบาทและผลกระทบของข้าวหอมมะลิที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ และหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าว ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสำคัญโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดจากประชากรเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน ๓๐ คน โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น ๓ กลุ่ม ทำการแจกแบบสอบถามปลายเปิดกลุ่มละ ๑๐ คน ได้แก่ ๑) เกษตรกร ๒) ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค ๓) หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบบทบาทของข้าวหอมมะลิในฐานะพืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
๒. ทราบปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิในฐานะพืชเศรษฐกิจที่มีต่อการพัฒนา
๓. ทราบผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่างๆ
๔. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาข้าวหอมมะลิให้มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

บทที่ ๒

แนวคิด / ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ภูมิศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย

- ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดร้อยเอ็ด
- องค์ความรู้เรื่องข้าว
- แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง
 - แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
 - แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดร้อยเอ็ด

๑. สภาพทั่วไปของจังหวัด

๑.๑ ด้านกายภาพ

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศา ๒๔ ลิปดา ถึง ๑๖ องศา ๑๕ ลิปดา และเส้นแวงที่ ๑๐๓ องศา ๑๗ ลิปดาถึง ๑๐๔ องศา ๒๒ ลิปดา

ทิศเหนือติดจังหวัดกาฬสินธุ์และมุกดาหาร ทิศใต้ติดจังหวัดสุรินทร์และศรีสะเกษ ทิศตะวันออกติดจังหวัดยโสธร ทิศตะวันตกติดจังหวัดมหาสารคาม อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง ๕๑๒ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๘,๒๕๕.๔๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๕,๑๘๗,๑๕๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕.๑ ของภาค จัดเป็นลำดับที่ ๑๐ ของภาค และลำดับที่ ๒๓ ของประเทศ

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๓๐ – ๑๖๐ เมตร ซึ่งสภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถแบ่งได้ ดังนี้

๑.๒.๑ บริเวณภูเขาตอนเหนือของจังหวัด สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าไม้ และภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ในพื้นที่อำเภอหนองพอก อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอโพนทอง และอำเภอเมยวดี

๑.๒.๒ บริเวณที่ราบสูง สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น อยู่บริเวณตอนกลางของจังหวัด ในเขตท้องที่ อำเภอเสลภูมิ อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอจตุรพักตรพิมานอำเภอธวัชบุรี อำเภอเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเชียงขวัญ และอำเภอทุ่งเขาหลวง

๑.๒.๓ บริเวณที่ราบลุ่มครอบคลุมพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดในท้องที่ อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอพนมไพร อำเภอโพนทราย และอำเภอหนองฮี ซึ่งเป็นที่ราบต่ำรูปกระทะที่เรียกว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้” สภาพพื้นที่ลาดเทจากทางทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำมูล

ทิศเหนือ มีลักษณะเป็นภูเขาเตี้ย ๆ และพื้นที่ป่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำของลำน้ำยัง สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันออกเฉียงใต้และทิศตะวันตกเข้าหาลำน้ำยัง

ทิศใต้ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะของทุ่งกุลาร้องไห้ สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำมูล

ทิศตะวันออก มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ระหว่างแม่น้ำชีกับลำน้ำยัง สภาพพื้นที่ลาดเทเข้าหาแม่น้ำชีและลำน้ำยัง

ทิศตะวันตก มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูงลูกคลื่นลอนตื้น ต้นน้ำลำน้ำสาขาของแม่น้ำชี สภาพพื้นที่ลาดเทจากทิศตะวันตกไปทางทิศเหนือและตะวันออกเฉียงใต้เข้าหาแม่น้ำชี

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

ตารางที่ ๒ – ๑ แสดงข้อมูลภูมิอากาศ

ข้อมูลภูมิอากาศที่สำคัญ	หน่วย	ช่วงพิสัยค่ารายปีเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยรายปี
อุณหภูมิ	องศาเซลเซียส	๒๖.๖ – ๒๗.๘	๒๕.๕
ความชื้นสัมพัทธ์	เปอร์เซ็นต์	๖๘.๘ – ๗๒.๗	๗๒.๓
ความเร็วลม	น็อต	๑.๓ – ๓.๘	๓.๑
เมฆปกคลุม	๐ – ๑๐	๕.๐ – ๖.๕	๖.๐
ปริมาณการระเหยจากผิวดิน	มิลลิเมตร	๑,๖๕๕ – ๑,๕๑๘.๓	๑,๕๘๖.๐
ปริมาณการระเหยจากพืชอ้างอิง	มิลลิเมตร	๑,๗๘๕.๑ – ๑,๘๕๖.๔	๑,๘๐๖.๖

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖

๑.๔ ด้านการปกครองและประชากร

ตารางที่ ๒ - ๒ แสดงข้อมูลด้านการปกครองและประชากร

ที่	อำเภอ	การปกครอง						ประชากร		รวม
		หมู่บ้าน (แห่ง)	ตำบล (แห่ง)	อบต. (แห่ง)	ทต. (แห่ง)	ทม. (แห่ง)	อบจ. (แห่ง)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
๑	เมืองร้อยเอ็ด	๒๐๑	๑๔	๑๑	๔	๑	๑	๓๖,๖๕๕	๓๕,๓๕๕	๑๕๖,๐๖๘
๒	เกษตรวิสัย	๑๗๔	๑๓	๑๒	๓	-	-	๔๕,๐๓๑	๔๕,๑๖๘	๕๘,๑๕๕
๓	จตุรพักตรพิมาน	๑๕๐	๑๒	๖	๓	-	-	๓๕,๕๖๓	๔๐,๔๓๗	๘๐,๔๐๐
๔	ธวัชบุรี	๑๔๗	๑๒	๘	๕	-	-	๓๔,๐๐๒	๓๔,๒๓๐	๖๘,๒๓๒
๕	พนมไพร	๑๖๐	๑๓	๑๒	๒	-	-	๓๖,๘๑๘	๓๖,๓๘๑	๗๓,๑๕๕
๖	โพนทอง	๑๕๖	๑๔	๕	๖	-	-	๕๓,๘๐๕	๕๔,๑๒๒	๑๐๗,๕๓๑
๗	เสลภูมิ	๒๓๕	๑๘	๓	๑๐	-	-	๖๘,๒๕๔	๕๓,๘๒๑	๑๒๒,๐๗๕
๘	สุวรรณภูมิ	๑๕๕	๑๕	๑๐	๖	-	-	๕๘,๑๑๔	๕๘,๒๘๓	๑๑๖,๓๙๗
๙	อาจสามารถ	๑๓๘	๑๐	๕	๒	-	-	๓๗,๓๑๑	๓๗,๐๔๕	๗๔,๓๖๐
๑๐	ปทุมรัตน์	๑๐๐	๘	๖	๓	-	-	๒๖,๗๓๒	๒๖,๕๑๔	๕๓,๖๔๖
๑๑	หนองพอก	๑๒๐	๕	๘	๒	-	-	๓๓,๑๒๑	๓๒,๖๕๓	๖๕,๗๗๔
๑๒	เมืองสรวง	๔๕	๕	-	๔	-	-	๑๑,๕๕๕	๑๑,๕๕๒	๒๓,๑๓๗
๑๓	โพธิ์ชัย	๑๑๒	๕	๖	๔	-	-	๒๘,๕๐๗	๒๘,๘๘๗	๕๗,๓๙๔
๑๔	โพนทราย	๕๓	๕	๔	๑	-	-	๑๓,๕๕๓	๑๓,๕๖๕	๒๗,๑๖๒
๑๕	เมยวดี	๔๓	๔	-	๔	-	-	๑๑,๓๖๐	๑๑,๔๑๒	๒๒,๗๗๒
๑๖	ศรีสมเด็จ	๘๒	๘	๓	๑	-	-	๑๕,๒๖๓	๑๗,๕๖๑	๓๖,๘๒๔
๑๗	จังหาร	๑๑๐	๘	๔	๔	-	-	๒๒,๘๒๘	๒๔,๐๔๕	๔๖,๘๗๓
๑๘	เชียงขวัญ	๖๖	๖	๖	-	-	-	๑๓,๗๕๗	๑๓,๕๖๒	๒๗,๓๑๙
๑๙	หนองฮี	๕๔	๔	๓	๑	-	-	๑๒,๕๕๒	๑๒,๒๒๑	๒๔,๗๗๓
๒๐	ทุ่งเขาหลวง	๕๑	๕	๕	-	-	-	๑๑,๘๗๓	๑๑,๖๖๗	๒๓,๖๔๐
รวม		๒,๔๔๔	๑๕๒	๑๓๓	๖๕	๑	๑	๖๕๕,๕๗๘	๖๔๗,๘๓๗	๑,๓๐๓,๔๑๕

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๖

การแบ่งการปกครองของจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๐ อำเภอ ๑๕๒ ตำบล ๒,๔๔๔ หมู่บ้าน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓ รูปแบบ รวม ๒๐๔ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๖๕ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๓๓ แห่ง มีประชากรทั้งหมด จำนวน ๑,๓๐๗,๘๑๕ คน

๑.๕ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๕.๑ การคมนาคม สามารถเดินทางได้ ๒ ทาง ได้แก่

๑.๕.๑.๑ ทางรถยนต์ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ระยะทาง ประมาณ ๕๑๒ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๖ ชั่วโมง สามารถเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเวียดนาม โดยใช้เส้นทางผ่านไปจังหวัดมุกดาหารและอุบลราชธานี

๑.๕.๑.๒ ทางอากาศ มีท่าอากาศยาน ๑ แห่ง คือ ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด มีเที่ยวบินระหว่างกรุงเทพฯ คอนเมือง-ร้อยเอ็ด โดยสายการบินของบริษัทรนกแอร์ จำกัด ซึ่งทำการบินทั้งขาขึ้นและขาล่อง วันละ ๒ เที่ยวบิน ทุกวัน และสายการบินแฮปปี้แอร์ มีเที่ยวบินระหว่าง ร้อยเอ็ด - สุวรรณภูมิ สุวรรณภูมิ - ร้อยเอ็ด วันละ ๑ เที่ยวบิน

๑.๕.๒ แหล่งน้ำที่สำคัญ จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำชีและมูล มีพื้นที่รับน้ำฝนทั้งสิ้น ๘,๒๕๕.๔๖ ตร.กม. หรือประมาณ ๕,๑๘๗,๑๕๖ ไร่ มีแม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชี แม่น้ำยัง แม่น้ำมูล ลำน้ำเสียว ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเตา มีแหล่งกักเก็บน้ำ จำนวน ๑,๗๓๐ แห่ง

๑.๕.๓ พื้นที่ป่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่า จำนวน ๓๑๕,๑๕๓.๗๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๑๕ ของพื้นที่ทั้งหมด ๕,๑๘๗,๑๕๖ ไร่

๑.๕.๔ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ตามกลุ่มประเภทของการใช้ที่ดิน ดังนี้

ตารางที่ ๒ – ๓ ประเภทการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ที่	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑	การเกษตร	๓,๒๔๑,๒๕๔	๖๒.๔๕
๒	ป่าไม้	๑๑๖,๒๒๕	๒.๒๔
๓	แหล่งน้ำ	๓๓,๕๓๔	๐.๖๕
๔	ที่อยู่อาศัย/อื่นๆ	๑,๓๕๕,๓๐๓	๓๔.๖๒
	รวม	๕,๑๘๖,๑๕๖	๑๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

ตารางที่ ๒ – ๔ พื้นที่เกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนา

ที่	พื้นที่ที่พิจารณา	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
๑	พื้นที่จังหวัด	๘,๒๕๕.๔๖	๕,๑๘๖,๑๕๖	๑๐๐.๐๐
๒	พื้นที่การเกษตร	๕,๑๘๖.๐๑	๓,๒๔๑,๒๕๔	๖๒.๔๕
๓	พื้นที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก	๓,๓๘๘.๓๓	๒,๓๖๓,๕๘๔	๔๕.๖๕
๔	พื้นที่มีศักยภาพพัฒนาระบบชลประทาน	๑,๐๓๐.๒๔	๖๔๓,๕๐๐	๑๒.๔๑
	๔.๑ พัฒนาแล้ว โดยกรมชลประทาน	๒๖๓.๕๕	๑๖๔,๕๓๑	๓.๑๘
	๔.๒ พัฒนาแล้ว โดยส่วนราชการอื่น	๒๒๓.๒๓	๑๔๒,๐๑๘	๒.๗๔
	๔.๓ จะต้องพัฒนาต่อไป	๕๓๕.๐๖	๓๓๖,๕๑๑	๖.๕๐
๕	พื้นที่ชลประทานน้ำน้อย	๒,๓๕๘.๕๓	๑,๓๒๔,๐๘๔	๓๓.๒๔
๖	พื้นที่พัฒนาโดยสระเก็บน้ำชุมชน (ขนาด ๐.๒ mcm)	๑,๓๕๗.๒๓	๘๗๓,๒๓๐	๑๖.๘๔

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

๑.๖ ด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่ทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ที่มีทั้งนาปี และ นาปรัง และการปลูกพืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ถั่วลิสง ต้นกก งาคำ ยาสูบพันธุ์เตอร์กิส แดงโมเนื้อ และข้าวโพด ซึ่งมีมูลค่าการเกษตร ปศุสัตว์ ป่าไม้ ๔,๕๕๑ ล้านบาท และมีมูลค่าการประมง ๖๑ ล้านบาท

๑.๖.๑ รายได้ของประชากร โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดขึ้นอยู่กับภาคการค้าส่งและการค้าปลีก ภาคการเกษตรกรรม และภาคการศึกษาเป็นสำคัญตามลำดับ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) ปี ๒๕๕๕ จำนวน ๖๗,๖๕๕,๓๕๗ ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคนปี ๒๕๕๕ จำนวน ๖๕,๐๓๕ บาท/คน

๑.๖.๒ คริวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (๓๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี) : จากการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๕๖ จังหวัดร้อยเอ็ดมีจำนวนคริวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (๓๐,๐๐๐บาทต่อคนต่อปี) จำนวน ๑,๒๕๒ คริวเรือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน ๕๕,๖๓๓ บาท/คน/ปี

ตารางที่ ๒ – ๕ แสดงพยากรณ์ GSGPP อีสานตอนกลาง แสดงการเติบโตด้านเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดหลังปี ๒๕๕๕

ปี	การเติบโตด้านเศรษฐกิจ (ล้านบาท)
๒๕๕๕	๒๔,๓๖๕.๔๗
๒๕๕๖	๒๔,๘๕๒.๒๑
๒๕๕๗	๒๕,๓๓๘.๕๕
๒๕๕๘	๒๕,๘๒๕.๖๘
๒๕๕๙	๒๖,๓๑๒.๔๒
๒๕๖๐	๒๕,๗๙๙.๑๖
๒๕๖๑	๒๗,๒๘๕.๘๙
๒๕๖๒	๒๗,๗๗๒.๖๓

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

๑.๖.๓ ผลผลิตทางการเกษตร

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนาข้าว โดยในปีการเพาะปลูก ๒๕๕๕/๒๕๕๖ มีพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้ารวม ๓,๕๓๘,๒๖๕ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง แยกเป็น ข้าวเจ้า ๒,๘๐๕,๕๐๖ ไร่ ข้าวเหนียว ๗๒๘,๓๕๙ ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ (ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และกข ๑๕) ที่สำคัญของจังหวัดในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ โพนทราย และปทุมรัตน์ และมีพื้นที่ในการปลูกข้าวเหนียว (กข ๖) ที่สำคัญของจังหวัดจะปลูกในพื้นที่อำเภอโพนทอง อำเภอโพธิ์ชัย อำเภอหนองพอก อำเภอเสลภูมิ และอำเภอจตุรพักตรพิมาน

ตารางที่ ๒ - ๖ แสดงข้อมูลการผลิตข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด

ปีการผลิต	พท.ปลูก (ไร่)	พท.เก็บเกี่ยว (ไร่)	พท.เสียหาย (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ปริมาณจำหน่าย (ตัน)	รายได้จากการจำหน่าย (บาท)	ราคา/ตัน (บาท)
๒๕๔๕/๕๐	๒,๒๐๗,๔๐๒.๒๕	๑,๘๐๕,๘๐๔.๗๕	๔๐๑,๕๙๗.๕๐	๗๓๙,๔๖๖.๔๖	๕๔๓,๘๕๕.๔๓	๔,๖๒๕,๕๖๕,๓๑๕.๙๕	๘,๕๑๒.๕๐
๒๕๕๐/๕๑	๒,๑๓๖,๘๕๘.๐๐	๑,๖๓๗,๒๘๐.๐๐	๔๙๙,๕๗๘.๐๐	๗๐๘,๓๘๑.๐๐	๕๑๓,๘๒๘.๑๓	๔,๖๒๑,๘๒๓,๖๐๐.๖๔	๙,๑๘๙.๕๐
๒๕๕๒/๕๓	๒,๐๑๗,๔๖๗.๐๐	๑,๓๖๐,๓๐๑.๐๐	๖๕๗,๑๖๖.๐๐	๕๖๕,๖๙๓.๓๓	๓๗๖,๙๓๑.๓๓	๕,๓๖๑,๓๗๖,๙๓๑.๙๗	๑๔,๒๒๓.๗๕
๒๕๕๓/๕๔	๒,๐๙๐,๘๔๔.๐๐	๒,๐๒๖,๔๕๓.๐๐	๖๔,๓๖๑.๐๐	๘๗๐,๗๘๒.๕๐	๖๗๖,๙๒๐.๒๙	๑๐,๑๑๕,๕๘๕,๔๓๐.๔๓	๑๔,๕๔๓.๕๔
๒๕๕๓/๕๔	๒,๖๐๕,๑๗๒.๐๐	๒,๓๗๗,๐๘๐.๐๐	๒๒๘,๐๙๒.๐๐	๑,๐๒๗,๕๔๖.๐๕๔	๘๒๕,๙๖๘.๔๗	๙,๙๖๕,๓๐๙,๖๓๘.๘๑	๑๒,๐๖๕.๐๐
๒๕๕๔/๕๕	๒,๗๗๘,๕๙๘.๐๐	๒,๓๓๓,๑๒๙.๐๐	๔๖๕,๔๖๙.๐๐	๑,๐๗๑,๔๓๒.๙๙	๘๖๗,๒๕๔.๐๒	๑๓,๖๘๕,๒๖๘,๔๘๒.๙๔	๑๕,๗๘๐.๐๐
๒๕๕๕/๕๖	๒,๘๐๙,๙๖๖.๐๐	๑,๒๑๑,๕๘๑.๐๐	๕๙๘,๓๒๕.๐๐	๑,๐๓๒,๓๔๒.๓๑	๘๒๗,๖๙๓.๗๒	๑๒,๖๔๗,๙๘๗,๗๒๕.๓๒	๑๕,๒๘๑.๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

ตารางที่ ๒ - ๗ แสดงข้อมูลการผลิตข้าวเหนียวของจังหวัดร้อยเอ็ด

ปีการผลิต	พท.ปลูก(ไร่)	พท.เก็บเกี่ยว(ไร่)	พท.เสียหาย(ไร่)	ผลผลิตรวม(ตัน)	ปริมาณจำหน่าย (ตัน)	รายได้จากการจำหน่าย (บาท)	ราคา/ตัน (บาท)
๒๕๕๒/๕๓	๙๘๘,๔๒๑.๐๐	๙๘๖,๔๖๗.๐๐	๑,๙๕๔.๐๐	๔๕๔,๒๕๒.๐๐	๒๗๖,๙๒๕.๖๙	๒,๒๗๐,๗๙๐,๖๑๗.๐๐	๘,๒๐๐.๐๐
๒๕๕๓/๕๔	๘๘๕,๓๙๗.๐๐	๘๕๓,๒๗๘.๐๐	๓๒,๑๑๙.๐๐	๓๘๙,๙๐๒.๔๐	๒๑๔,๑๒๑.๔๕	๒,๗๘๓,๕๘๗,๗๘๕.๐๐	๑๓,๐๐๐.๐๐
๒๕๕๔/๕๕	๗๙๘,๓๕๑.๐๐	๗๒๙,๙๒๙.๐๐	๖๘,๔๒๒.๐๐	๓๔๒,๒๔๔.๓๐	๑๖๗,๗๖๙.๐๔	๒,๓๐๖,๘๒๔,๒๔๕.๐๐	๑๓,๗๕๐.๐๐
๒๕๕๕/๕๖	๗๒๘,๓๕๙.๐๐	๕๒๙,๗๐๖.๐๐	๑๙๘,๖๕๓.๐๐	๒๕๕,๓๔๐.๔๒	๘๐,๙๑๕.๐๔	๑,๐๓๔,๒๙๗,๖๕๕.๐๐	๑๒,๗๕๐.๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

๑.๖.๔ พืชเศรษฐกิจทางเลือกอื่น ๆ

ตารางที่ ๒ - ๘ แสดงข้อมูลการผลิตมันสำปะหลังโรงงานของจังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีซ้อนหลัง

ปีการผลิต	พท.ปลูก(ไร่)	พท.เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ปริมาณ จำหน่าย(ตัน)	รายได้จากการ จำหน่าย (บาท)	ประมาณราคา/ ตัน(บาท)
๒๕๕๒/๕๓	๕๑,๒๙๘.๐๐	๔๓,๙๑๓.๐๐	๑๔๐,๕๒๑.๖๐	๑๔๐,๕๒๑.๖๐	๔๐๗,๕๑๒,๖๔๐.๐๐	๒,๙๐๐.๐๐
๒๕๕๓/๕๔	๕๓,๒๓๒.๗๕	๔๒,๕๖๗.๐๕	๑๓๗,๖๒๓.๕๕	๑๓๗,๖๒๓.๕๕	๔๑๒,๘๗๐,๖๕๐.๐๐	๓,๐๐๐.๐๐
๒๕๕๔/๕๕	๕๑,๕๙๘.๐๐	๔๖,๙๔๗.๒๕	๑๕๐,๑๙๓.๖๔	๑๕๐,๑๙๓.๖๔	๓๕๓,๔๕๖,๙๙๐.๔๐	๒,๓๖๐.๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

ตารางที่ ๒ – ๘ แสดงข้อมูลการผลิตของอ้อยโรงงานจังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีซ้อนหลัง

ปีการผลิต	พท.ปลูก (ไร่)	พท.เก็บ เกี่ยว(ไร่)	ผลผลิต รวม(ตัน)	ปริมาณ จำหน่าย (ตัน)	รายได้จากการ จำหน่าย(บาท)	ประมาณราคา/ ตัน(บาท)
๒๕๕๒/๕๓	๕๒,๒๕๐.๐๐	๕๒,๒๕๐.๐๐	๔๒๘,๔๕๐.๐๐	๔๒๘,๔๕๐.๐๐	๔๔๖,๗๒๒,๕๐๐.๐๐	๑,๐๕๐.๐๐
๒๕๕๓/๕๔	๕๔,๗๑๖.๐๐	๕๔,๗๑๖.๐๐	๕๐๐,๗๕๓.๕๒	๕๐๐,๗๕๓.๕๒	๕๒๔,๘๓๑,๖๐๘.๕๖	๑,๐๔๘.๐๐
๒๕๕๔/๕๕	๖๑,๗๕๒.๐๐	๖๑,๗๕๒.๐๐	๖๖๓,๒๘๙.๙๖	๖๖๓,๒๘๙.๙๖	๘๐๑,๒๕๔,๒๗๑.๖๘	๑,๒๐๘.๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

หมายเหตุ : ปีการผลิตคือ ๑ ต.ค. – ๓๐ ก.ย. ของปีถัดไป/ พื้นที่ปลูกในจังหวัด ได้แก่ อำเภอบุณฑล
อำเภอธวัชบุรี โพนทอง โพธิ์ชัย หนองพอก เสดภูมิ เมืองสรวง อาจสามารถ เมยวดี หุ่นเขาหลวง

ตารางที่ ๒ – ๑๐ แสดงข้อมูลการผลิตยาสูบเตอร์กิส จังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ปีซ้อนหลัง

ปีการผลิต	พท.ปลูก (ไร่)	พท.เก็บ เกี่ยว(ไร่)	ผลผลิต รวม(ตัน)	ปริมาณ จำหน่าย (ตัน)	รายได้จากการ จำหน่าย(บาท)	ประมาณ ราคา/ตัน (บาท)
๒๕๕๓/๕๔	๒๐,๗๖๖.๐๐	๒๐,๗๖๖.๐๐	๔,๑๗๓.๙๖	๔,๑๗๓.๙๖	๓๑๒,๐๐๓,๕๑๐.๐๐	๗๔,๗๕๐.๐๐
๒๕๕๔/๕๕	๒๔,๖๘๕.๐๐	๒๔,๖๘๕.๐๐	๕,๐๖๐.๔๒	๕,๐๖๐.๔๒	๓๙๓,๘๐๑,๘๘๔.๔๐	๗๗,๘๒๐.๐๐
๒๕๕๕/๕๖	๑๘,๐๗๗.๕๐	๑๘,๐๗๗.๕๐	๓,๙๐๔.๗๔	๓,๙๐๔.๗๔	๒๙๒,๖๖๐,๒๖๓.๐๐	๗๔,๙๕๐.๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๗

หมายเหตุ : ปีการผลิตคือ ๑ พ.ค. – ๓๐ เม.ย. ของปีถัดไป/ พื้นที่ปลูกในจังหวัด ได้แก่ เมืองร้อยเอ็ด
จตุรพักตรพิมาน ธวัชบุรี โพธิ์ชัย เสดภูมิ เมืองสรวง อาจสามารถ เมยวดี ศรีสมเด็จ จันทาร

๑.๗ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑

จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไป ปัญหาและความต้องการของประชาชนตลอดจน การประเมินสถานการณ์การพัฒนาในปัจจุบันและโอกาสในการพัฒนาในอนาคตของจังหวัด โดยนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (ข้อจำกัด/ภัยคุกคาม) แล้วประเมินศักยภาพการพัฒนาร่วมกับประเด็นการพัฒนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์รายสาขา

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายของประเทศ และยุทธศาสตร์ของภาคตะวันออก
เจียงหนือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด มาจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด ๔ ปี (พ.ศ.
๒๕๕๘-๒๕๖๑) ซึ่งผ่านการประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบจากทุกภาคส่วนตามขั้นตอนและ
หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ แล้วสรุปได้
ดังนี้

๑.๗.๑ วิสัยทัศน์จังหวัดร้อยเอ็ด

“เป็นผู้นำการผลิตข้าวหอมมะลิสู่สากล พัฒนาคมนและการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน”

๑.๗.๒ พันธกิจ

๑.๗.๒.๑ พัฒนาประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิสู่
สากล

๑.๗.๒.๒ พัฒนาและปรับปรุง ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตร การ
ท่องเที่ยว และบริการให้ได้มาตรฐาน

๑.๗.๒.๓ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก
ระดมภาคการเกษตรและบริการ

๑.๗.๒.๔ พัฒนาคมน สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้
มีคุณภาพ

๑.๗.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์

เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาจังหวัดเป็นไปตามเป้าหมายที่
กำหนด จังหวัดจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพการผลิตและการตลาดสินค้าภาค
การเกษตรให้ได้ มาตรฐานและแข่งขันได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมการผลิต การค้า การลงทุน และการ
ท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาคมนให้มีความรู้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาอาชีพ
ทักษะฝีมือ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สร้างสังคมแห่งความมั่นคงและปลอดภัยภายใต้
สภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ

๑.๗.๔ เป้าประสงค์ ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีประชากรประมาณ ๑,๓๐๗,๘๑๕ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาข้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ดข้าวหอมมะลิที่เป็นที่รู้จักและยอมรับกันโดยทั่วไป เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศก็คือ “ข้าวหอมมะลิที่เป็นผลผลิตจากทุ่งกุลาร้องไห้” ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่สำคัญและแตกต่างไปจากข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากแหล่งปลูกอื่นๆ ได้แก่ ความหอม ซึ่งมีผลมาจากลักษณะทางกายภาพของดินที่มีลักษณะเป็นดินทราย และมีความเค็มที่พอเหมาะกับข้าวพันธุ์นี้ ความเรียวยาว ซึ่งมีผลมาจากสภาพของภูมิศาสตร์ของน้ำและแสงแดดที่เหมาะสม ทำให้ได้เมล็ดข้าวที่เรียวยาวพอนเหมาะมารับประทาน และความอ่อนนุ่ม ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะพิเศษของข้าวหอมมะลิโดยทั่วไป ทำให้เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เนื่องจากพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นลูกคลื่น สูง ต่ำ สลับกัน เป็นดินร่วนปนทราย ในดินมีธาตุโซเดียมและ ซิลิกา มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ลักษณะสภาพภูมิประเทศมีความเค็มในดิน ความแห้งแล้งของพื้นที่ พันธุ์ข้าว สภาพอากาศ ธาตุอาหารในดินส่งผล ให้ข้าวเกิดความเครียดและหลังสารหอม ๒-Acetyl-1 Pyrroline (๒AP) ในปริมาณ ๐.๑ – ๐.๒ ไมโครกรัม จึงทำให้มีความหอมมากกว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่อื่นของประเทศ ซึ่ง ๕ จังหวัด ที่มีพื้นที่ในทุ่งกุลาร้องไห้ ได้มอบหมายให้จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้”และกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แล้วตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๐ และคำขอดังกล่าวได้รับการคัดเลือกให้เป็นคำขอร้องที่ยื่นขอจดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ในทุ่งกุลาร้องไห้ถึงร้อยละ ๔๖ (พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จำนวน ๒,๑๐๗,๖๕๐ ไร่ ประกอบด้วย ๕ จังหวัด ได้แก่ ร้อยเอ็ดจำนวน ๕๘๖,๘๐๗ ไร่ สุรินทร์จำนวน ๕๗๕,๕๕๓ ไร่ ศรีสะเกษจำนวน ๒๘๗,๐๐๐ ไร่ มหาสารคามจำนวน ๑๕๓,๘๕๐ ไร่ และยโสธรจำนวน ๖๔,๐๐๐ ไร่) มีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิจำนวน ๒,๖๑๑,๕๐๕ ไร่ ผลิต ๑,๐๓๒,๘๐๒ ตัน เฉลี่ย ๔๓๓ กิโลกรัม/ไร่

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ นอกจากข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดแล้วยังมีพืชเศรษฐกิจสำคัญอื่นๆ ที่เกษตรกรนิยมปลูกเพื่อเพิ่มรายได้ ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดฝักสด ถั่วลิสง ยาสูบพันธุ์เตอร์กิส แดงโม

องค์ความรู้เรื่องข้าว

ข้าว^๒ ภาษาอังกฤษ แปลว่า Rice หรือ Grain เป็นอาหารหลักของคนไทยมาแต่โบราณ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเล็งเห็นความสำคัญของอาหารไทย และการบริโภคอาหารไทย เช่น ข้าว ที่เป็นอาหารหลักของประเทศที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการ ดังจะเห็นได้จากพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า The Royal Ploughing Ceremony พิธีนี้น่าจะปฏิบัติกันมาเป็นพันปีแล้ว กล่าวคือพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ทรงเริ่มไถนา หรือจรดคันไถลงบนผืนนาแปลงพิเศษเป็นปฐมฤกษ์สำหรับปีนั้น จึงเรียกว่า "แรกนา" ภาษาอังกฤษจึงใช้คำว่า Ploughing ซึ่งคำว่า Plough แปลว่าไถ ถ้าเป็นแบบอเมริกันจะสะกดว่า Plow เป็น การรวมพระราชพิธี ๒ พิธีเข้าด้วยกัน คือ พระราชพิธีพืชมงคล ซึ่งเป็นพิธีสงฆ์ กับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พิธีแรกนา เป็นพิธีพราหมณ์ จะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้น ณ มณฑลท้องสนามหลวง

นอกจากพระราชพิธีที่ สื่อกำหนดให้เห็นถึงความห่วงใยของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อพสกนิกรแล้ว โครงการส่วนพระองค์ต่าง ๆ ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เช่น โครงการโรงสีข้าวตัวอย่าง และนาข้าวทดลอง ศัพท์ภาษาอังกฤษของคำว่า โรงสีข้าว คือ Rice Mill ซึ่งคำว่า Mill สามารถใช้ได้หลายความหมายไม่ว่าจะแปลว่าโรงงานผลิตสินค้า เครื่องมือ เครื่องบด หรือแปลว่าเครื่องสี หรือโรงสีได้ด้วยเช่นกัน ส่วนคำว่า นา นั้น ภาษาอังกฤษแปลได้หลายคำทั้ง Farmland, Farm, Rice Field, Paddy Field หรือ Rice Paddy ซึ่งคำว่า Paddy นั้น แปลว่า นาข้าว และแปลว่าข้าวเปลือกได้ด้วยเพราะข้าวเป็นอาหาร หลักของประเทศ จึงมีอยู่มากมายหลายชนิด แต่ถ้าจะจำแนกเป็นชนิดหลัก ๆ ก็สามรถจำแนกได้

ตามสภาพพื้นที่เพาะปลูก และฤดูกาลปลูก ชนิดของข้าวตามสภาพพื้นที่เพาะปลูกนั้น จำแนกได้เป็นสามประเภท คือ

๑. ข้าวไร่ Pland rice เป็นข้าวที่ปลูกได้ทั้งบนที่ราบและที่ลาดชัน นิยมปลูกกันมากในบริเวณที่ราบสูง โดยไม่ต้องใช้น้ำมากตามไหล่เขาทางภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ เนื้อที่เพาะปลูกทั่วประเทศไม่มากนัก แคร่ร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่ปลูกทั่วประเทศเท่านั้น ที่ภาษาอังกฤษเรียก ว่า Upland Rice ก็ เพราะปลูกในที่ราบสูงของพื้นที่นั้น

๒. ข้าวนาสวน หรือนาคำ Lowland Rice สามารถปลูก ในที่ลุ่มทั่วไปในสภาพที่มีน้ำหล่อเลี้ยงต้นข้าวตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งก่อน เก็บเกี่ยว ข้าวนาสวนนิยมปลูกกันมากแทบทุกภาคของ

^๒ ศุริพร บุญบังการ มุลินธิข้าวไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ : ข้าวคำศัพท์ที่ควรรู้ในโครงการพระราชดำริ

ประเทศ เนื้อที่เพาะปลูกอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๘๐ ของเนื้อที่ เพาะปลูกทั่วประเทศ และที่ใช้คำว่า Lowland rice ก็เพราะปลูกในที่ลุ่ม ไม่ใช่ที่ราบสูงเหมือนข้าวไร่

๑. ข้าวขึ้นน้ำ หรือข้าวนาเมือง Floating Rice เป็นข้าวที่ปลูก ในแหล่งที่ไม่สามารถ รักษาระดับน้ำได้ จึงต้องใช้ข้าวพันธุ์พิเศษที่เรียกว่า ข้าวลอย หรือข้าวฟางลอย ส่วนมากปลูกแถบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ลพบุรี พิจิตร อ่างทอง ชัยนาทและสิงห์บุรี มีเนื้อที่เพาะปลูก ไม่มาก ประมาณร้อยละ ๑๐ ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศ คำว่า Float แปลได้หลายอย่าง แต่ ความหมายหลักคือ ลอย หรือล่องลอย เลยเป็นความหมายของการปลูกข้าวประเภทนี้

ส่วนชนิดที่แบ่งตามฤดูปลูก คือ

๑. ข้าวนาปี หรือข้าวหน้าน้ำฝน คือ ข้าวที่ปลูกในฤดูการทำนาปกติ จึงใช้ภาษาอังกฤษ ตรงตัวว่า In-Season Rice เริ่ม ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมและเก็บเกี่ยวสิ้นสุดไม่เกิน กุมภาพันธ์

๒. ข้าวนาปรัง คือ ข้าวที่ปลูกนอกฤดูการทำนาปกติ ภาษาอังกฤษจึงใช้คำว่า Off-Season Rice คือ เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม นิยมปลูกในพื้นที่ที่มีการชลประทานดี เช่น ในภาคกลาง เป็นต้น

ข้าว^๗ เป็นพืชล้มลุกตระกูลหญ้าที่สามารถกินเมล็ดได้ ถือเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว เช่นเดียวกับหญ้า ต้นข้าวมีลักษณะภายนอกบางอย่าง เช่น ใบ กาบใบ ลำต้น และรากคล้ายต้นหญ้า ในประเทศไทย ข้าวหอมมะลิมีสายพันธุ์ในประเทศและเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก

พันธุ์ของข้าวที่นิยมบริโภคมีอยู่ ๒ สปีชีส์ใหญ่ ๆ คือ

Oryza Glaberrima ปลูกเฉพาะในเขตร้อนของแอฟริกาเท่านั้น

Oryza Sativa ปลูกทั่วไปทุกประเทศ ข้าวชนิด *Oryza Sativa* ยังแยกออกได้เป็น

- Indica มีปลูกมากในเขตร้อน

- Japonica มีปลูกมากในเขตอบอุ่น

ข้าวที่ปลูกในประเทศไทยเป็นพวก Indica ซึ่งแบ่งออกเป็นข้าวเจ้าและข้าวเหนียว นอกจากนี้ ข้าวยังได้ถูกมนุษย์คัดสรรและปรับปรุงพันธุ์มาโดยตลอดตั้งแต่มีประวัติศาสตร์การ เพาะปลูก ข้าวในปัจจุบัน จึงมีหลายพันธุ์ทั่วโลกที่ให้รสชาติและประโยชน์ใช้สอยต่างกัน ไปพันธุ์ ข้าวที่มีชื่อเสียงระดับโลกของไทย คือ ข้าวหอมมะลิ

^๗ ความหมายของข้าว ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน)

ลักษณะทั่วไป

ลักษณะที่สำคัญของข้าวแบ่งออกได้เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโต และลักษณะที่เกี่ยวกับการขยายพันธุ์ ดังนี้

๑. ลักษณะที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโต

ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของต้นข้าว ได้แก่ ราก ลำต้น และใบ ราก รากเป็นส่วนที่อยู่ใต้ผิวดิน ใช้ยึดลำต้นกับดินเพื่อไม่ให้ต้นล้ม แต่บางครั้งก็มีรากพิเศษเกิดขึ้นที่ข้อซึ่งอยู่เหนือพื้นดินด้วย ต้นข้าวไม่มีรากแก้ว แต่มีรากฝอยแตกแขนงกระจายแตกแขนงอยู่ใต้ผิวดิน

ลำต้น มีลักษณะเป็นโพงตรงกลางและแบ่งออกเป็นปล้อง ๆ โดยมีข้อกั้นระหว่างปล้อง ความยาวของปล้องนั้นแตกต่างกัน จำนวนปล้องจะเท่ากับจำนวนใบของต้นข้าว ปกติมีประมาณ ๒๐-๒๕ ปล้อง

ใบ ต้นข้าวมีใบไว้สำหรับสังเคราะห์แสง เพื่อเปลี่ยนแร่ธาตุ อาหาร น้ำ และคาร์บอนไดออกไซด์ให้เป็นแป้ง เพื่อใช้ในการเจริญเติบโตและสร้างเมล็ดของต้นข้าว ใบประกอบด้วย กาบใบและแผ่นใบ

๒. ลักษณะที่เกี่ยวกับการขยายพันธุ์

ต้นข้าวขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดซึ่งเกิดจากการผสมระหว่างเกสรตัวผู้และเกสร ตัวเมีย ลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับการขยายพันธุ์ ได้แก่ รวง ดอกข้าวและเมล็ดข้าว

รวง รวงข้าว (Panicle) หมายถึง ช่อดอกของข้าว (Inflorescence) ซึ่งเกิดขึ้นที่ข้อของปล้องอันสุดท้ายของต้นข้าว ระยะระหว่างข้ออันบนของปล้องอันสุดท้ายกับข้อต่อของใบธง เรียกว่า คอรวง

ดอกข้าว หมายถึง ส่วนที่เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียสำหรับผสมพันธุ์ ดอกข้าวประกอบด้วยเปลือกนอกใหญ่สองแผ่นประสานกัน เพื่อห่อ หุ้มส่วนที่อยู่ภายในไว้ เปลือกนอกใหญ่แผ่นนอก เรียกว่า เลมมา (Lemma) ส่วนเปลือกนอกใหญ่แผ่นใน เรียกว่า พาเลีย (Palea) ทั้งสองเปลือกนี้ ภายนอกของมันอาจมีขนหรือไม่มีขนก็ได้

เมล็ดข้าว หมายถึง ส่วนที่เป็นแป้งที่เรียกว่า เอ็นโดสเปิร์ม (Endosperm) และส่วนที่เป็นคัพภะ ซึ่งห่อหุ้มไว้โดยเปลือกนอกใหญ่สองแผ่น เอ็นโดสเปิร์มเป็นแป้งที่เรabri โภค คัพภะเป็นส่วนที่มีชีวิตและงอกออกมาเป็นต้นข้าวเมื่อเอาไปเพาะ

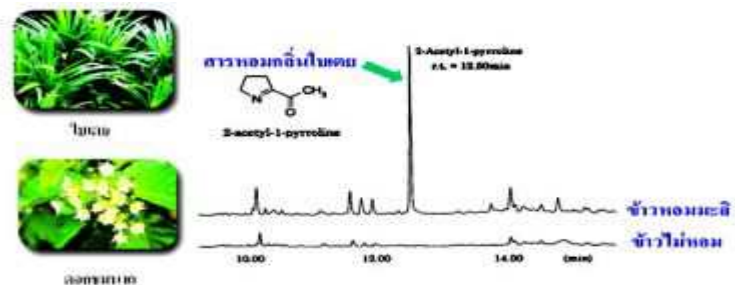
ประเภทของข้าว

แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ข้าวเจ้า และ ข้าวเหนียว ซึ่งมีลักษณะเหมือนกันเกือบทุกอย่างแต่ต่างกันตรงที่เนื้อแข็งในเมล็ด

^๔ กลิ่นหอมของข้าวถือเป็นมนต์เสน่ห์ที่ชวนรับประทานที่สุด ด้วยเพราะความนุ่มและความหอมหวานทำให้ความนิยมในข้าวหอมมะลิ มีมากขึ้นเรื่อย ๆ กลิ่นหอมหวานของข้าวชนิดนี้เกิดจากการผสมผสานของสารระเหยมากกว่า ๒๐๐ ชนิด แต่มีสารที่เป็นองค์ประกอบหลักคือสาร ๒ เอพี (๒-Acetyl-1-Pyrroline) ที่ผลิตเฉพาะในข้าวหอม ใบเตย ดอกขมनाถ เชื้อรา และแบคทีเรียบางชนิด ในเชิงวิทยาศาสตร์ ยังไม่ทราบแน่ชัดถึงบทบาทของสารหอม ๒ เอพีในพืชและจุลินทรีย์ แต่เชิงโภชนาการแล้ว กลิ่นหอมของข้าวช่วยทำให้อยากรับประทานอาหารมากขึ้น

การผลิตสารหอมระเหยนี้เป็นผลมาจากการทำงานของขบวนการทางชีวเคมีใดยังไม่เป็นที่แน่ชัด จนในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ไทยได้ค้นพบรหัสพันธุกรรมหรือยีนที่เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสารหอมในข้าวหอมมะลิไทย และเป็นยีนเดียวกันกับที่พบในข้าวหอมทุกพันธุ์ในโลก ดังนั้น รหัสพันธุกรรมของยีนความหอมจึงได้ถูกเปิดเผยขึ้นแล้ว

แผนภาพที่ ๒ – ๑ รหัสพันธุกรรมของยีนความหอม

ที่มา : ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน)

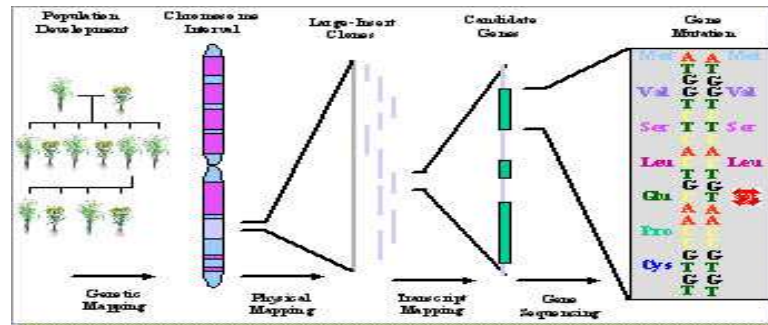
การถอดรหัสยีนความหอม

ยีนความหอมเป็นลักษณะด้อย กล่าวคือเมื่อเอาข้าวหอมผสมกับข้าวไม่หอม ลูกที่ได้จะไม่หอม นั่นหมายถึง ยีนไม่หอมทำงานข่ม (Dominant) ในอดีตนักวิทยาศาสตร์จากหลายประเทศ เช่น ไทย, อเมริกา, ฝรั่งเศส, ออสเตรเลีย ต่างพบว่ารหัสพันธุกรรมที่สำคัญนี้จะอยู่บริเวณเล็กๆ ของโครโมโซมคู่ที่ ๘ โดยวางตำแหน่งเอาไว้เทียบเคียงกันได้โดยใช้เครื่องหมายดีเอ็นเอ แต่ไม่มีใครสามารถเข้าถึงยีนนี้ได้เนื่องจาก การแยกข้าวหอมจากไม่หอมทำได้ยาก จนนักวิทยาศาสตร์

^๔ ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน) : บทความข้าวหอมมะลิมนต์เสน่ห์ข้าวไทย

ไทยสามารถสร้าง “ข้าวคู่แฝด” (Isogenic’s Line) ได้สำเร็จ และนำไปสู่การค้นพบยีนความหอมได้ในที่สุด นับเป็นการค้นพบครั้งแรกของโลก

แผนภาพที่ ๒ – ๒ การถอดรหัสความหอม

ที่มา : ศูนย์วิทยาศาสตร์ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน)

สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว^๕ : ได้ดำเนินงานปรับปรุงพันธุ์ข้าวมาอย่างต่อเนื่องจนได้ข้าวพันธุ์รับรอง พันธุ์แนะนำ และพันธุ์ทั่วไป ให้เกษตรกรปลูกในระบบนิเวศน์ต่างๆ ซึ่งมีทั้งพันธุ์ข้าวนาสวน ข้าวไร่ ข้าวจีนน้ำ ข้าวน้ำลึก ข้าวจีปูน และชัยฟืชเมืองหนาว จำนวน ๑๑๖ พันธุ์ ดังนี้

พันธุ์ข้าวนาสวนไวต่อช่วงแสง	๔๑	พันธุ์
พันธุ์ข้าวนาสวนไม่ไวต่อช่วงแสง	๓๘	พันธุ์
พันธุ์ข้าวจีนน้ำไวต่อช่วงแสง	๕	พันธุ์
พันธุ์ข้าวน้ำลึกไวต่อช่วงแสง	๖	พันธุ์
พันธุ์ข้าวน้ำลึกไม่ไวต่อช่วงแสง	๑	พันธุ์
พันธุ์ข้าวไร่ไวต่อช่วงแสง	๘	พันธุ์
พันธุ์ข้าวไร่ไม่ไวต่อช่วงแสง	๑	พันธุ์
พันธุ์ข้าวแดงไวต่อช่วงแสง	๒	พันธุ์
พันธุ์ข้าวแดงไม่ไวต่อช่วงแสง	๑	พันธุ์
พันธุ์ข้าวจีปูน	๒	พันธุ์
พันธุ์ข้าวสาธิต	๔	พันธุ์
พันธุ์ข้าวบาร์เลย์	๒	พันธุ์
พันธุ์ข้าวลูกผสม	๒	พันธุ์

^๕ สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว : <http://brrd.in.th>

พันธุ์ข้าวเหล่านี้มีทั้งชนิดข้าวเจ้าและข้าวเหนียว มีทั้งพันธุ์ที่ปลูกเฉพาะนาปีและปลูกได้ตลอดปี และมีบางพันธุ์เป็นข้าวหอม พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีความต้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญ มีคุณภาพการหุงต้มตามความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำคัญอย่างไรก็ตามงานปรับปรุงพันธุ์ข้าวยังคงต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพราะพันธุ์ที่ออกแนะนำแล้วปัจจุบันบางพันธุ์เกษตรกรอาจจะยังคงนิยมปลูกอยู่ แต่บางพันธุ์เกษตรกรอาจเลิกปลูก เนื่องจากมีข้อด้อย บางประการ การนำเอาพันธุ์ข้าวเหล่านั้นไปใช้ของเกษตรกรจึงเป็นไปได้ในลักษณะของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในระยะที่ออกพันธุ์ข้าวที่นั่นเท่านั้น รวมทั้งบางพันธุ์เมื่อแนะนำให้ปลูกไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วอาจไม่มีความเหมาะสมในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง หรือโรค แมลงศัตรูข้าวมีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องหาพันธุ์ที่มีคุณภาพดีตามความต้องการของตลาดโลก และมีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดโลกได้ จึงต้องดำเนินงานปรับปรุงพันธุ์โดยไม่มีที่สิ้นสุด

การปรับปรุงพันธุ์ข้าว

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวในประเทศไทย ชาวนาผู้ปลูกข้าวได้ดำเนินการคัดเลือกหาพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ปลูก และรสชาติตามที่ตนต้องการมาเป็นเวลานานแล้ว แต่การปรับปรุงพันธุ์ตามหลักวิชาการของทางราชการ ได้เริ่มเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการประกวดพันธุ์ข้าวขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่เมืองธัญบุรี (ปัจจุบันเขียนเป็นธัญบุรี) และพันธุ์ข้าวจากเมืองธัญบุรี และในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้จัดการประกวดถักรวมและพณิชยกรรมครั้งที่ ๑ รวมทั้งการประกวดพันธุ์ข้าวทั่วราชอาณาจักรขึ้นที่สระปทุมวัน (วังสระปทุมในปัจจุบัน) และครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ (รัชกาลที่ ๖) ข้าวจากเมืองธัญบุรีก็ยังเป็นพันธุ์ข้าวที่ชนะเลิศอีก พันธุ์ข้าวที่ชนะการประกวดครั้งหลัง ๆ มีคุณภาพดีกว่าครั้งแรก ๆ แสดงว่าชาวนาได้หันมาปลูกข้าวพันธุ์ดีกันมากขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ทางราชการได้จัดตั้งสถานีทดลองข้าวรังสิตหรือนาทดลองคลองรังสิตขึ้น นับเป็นสถานีทดลองข้าวแห่งแรกของประเทศไทย การจัดตั้งนาทดลองคลองรังสิต (ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานีในปัจจุบัน) นั้น เป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาช้านานแล้ว แต่มีหลายสาเหตุทำให้จัดตั้งไม่ได้ และได้จัดตั้งสำเร็จในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว งานด้านการปรับปรุงพันธุ์ในระยะแรกมีแต่การคัดพันธุ์โดยปลูกคัดเลือกแบบรวง ต่อแถว (Head to Row Selection) จากผลการดำเนินงานของพระยาโกษากร (ตรี มิลินทสูตร) ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ข้าวไทยชนะเลิศในการประกวดพันธุ์ข้าวทั่วโลก (World's Grain Exhibition Conference) ที่เมืองเรจินา (Regina) ประเทศแคนาดา พันธุ์ข้าวไทยที่ชนะเลิศเป็น

ที่หนึ่งของโลก คือ พันธุ์ปิ่นแก้ว ซึ่งเป็นข้าวเจ้านาสวนเมล็ดยาว ใส แกร่ง เลื่อมมัน ไม่เป็นท้องไข เปลือกและเยื่อหุ้มเมล็ดบาง เมล็ดไม่บิดโค้ง ไม่มีเมล็ดแดงปนและน้ำหนักเมล็ดดี และได้รางวัลอื่น ๆ อีกรวม ๑๑ รางวัล ทำให้ข้าวไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

การปรับปรุงพันธุ์ข้าวนาสวน เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๖๕ ด้วยการรวบรวมข้าวพันธุ์ดีจากทั่วประเทศจำนวน ๔,๖๖๔ ตัวอย่าง คัดเลือกเอาเฉพาะตัวอย่างที่มีลักษณะดีไว้เพียง ๔๘๒ ตัวอย่าง สำหรับปลูกศึกษาคัดเลือกพันธุ์ หลังจากปลูกทดสอบอยู่ ๓ ปี จึงได้พันธุ์ข้าวดีเยี่ยมเพียง ๘ พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์พวงเงิน ทองระย้าดำ ขาวทดลอง จำปาซ้อน ปิ่นแก้ว บางพระ น้ำดอกไม้ และนางธานี สำหรับขยายพันธุ์ให้เกษตรกรปลูก พันธุ์ข้าวทั้ง ๘ พันธุ์นี้เป็นพันธุ์ข้าวชุดแรกที่ขยายพันธุ์และแนะนำให้เกษตรกรปลูกอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ด้วยวิธีการประเมินผลผลิตของสายพันธุ์ดีเด่นจากการคัดเลือก โดยคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี และมีคุณภาพของเมล็ดเป็นที่ยอมรับ วิธีการคัดเลือกเป็นวิธีการที่ใช้ในการบำรุงพันธุ์ข้าวในยุคต้น ๆ การคัดเลือกพันธุ์ข้าวโดยการพัฒนาพันธุ์ข้าวท้องถิ่นซึ่งมีทั้งข้าวนาสวน และข้าวขึ้นน้ำ ยังคงดำเนินการต่อมาและมีการรับรองและแนะนำพันธุ์ข้าวมาเรื่อย ๆ เช่น พันธุ์ข้าวนาสวนที่รู้จักกันดี ได้แก่ พันธุ์นางมล เอส-๔ ขาวตาแห้ง ๑๗ หรือพันธุ์ที่มีคุณภาพเป็นที่นิยมอย่างสูง เช่น ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และพันธุ์เหนียวสันป่าตอง เป็นต้น พันธุ์ข้าวขึ้นน้ำ ได้แก่ มะลิตอง มะลิอ่อน จำปา และ กอดพ้อม

ก่อนที่จะมีการผสมพันธุ์ข้าวในไทย มีการส่งพันธุ์ข้าวไปผสมพันธุ์ที่เมือง Cuttack ประเทศอินเดีย สำหรับในประเทศไทย การผสมพันธุ์เริ่มครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่สถานีทดลองข้าวสันป่าตอง และปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๕๘ ที่สถานีทดลองข้าวบางเขน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับผลผลิตให้สูงขึ้น โดยใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองของไทย แต่ก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้นำข้าวรูปแบบต้นเดียวจาก

สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (IRRI, International Rice Research Institute) เช่น ข้าว IR๘ ซึ่งให้ผลผลิตสูง มาเป็นพันธุ์พ่อในการผสมพันธุ์ ทำให้ได้พันธุ์ผสม (เดิมเรียกข้าวลูกผสม แต่เมื่อมีการค้นพบข้าวลูกผสม คือ Hybrid Rice จึงเรียกข้าวลูกผสมเฉพาะข้าวช่วงที่ ๑ หรือ F๑ Hybrid Rice เท่านั้น) ที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างน่าพอใจ รวมทั้งมีความต้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญ ถึงแม้คุณภาพเมล็ดและคุณภาพในการหุงต้มยังไม่เป็นที่น่าพอใจ แต่ก็ได้พันธุ์ข้าวในรูปแบบใหม่ และใช้แก้ปัญหาการระบาดของโรค เช่น ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้พันธุ์ข้าว กข ๗ ใช้แก้ปัญหาโรคขอบใบแห้ง และพันธุ์ กข ๒๑ ใช้แก้ปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และยังมีพันธุ์ผสมอีกมากมาย รวมทั้งพันธุ์ข้าวที่ไม่ไวต่อช่วงแสง ให้ผลผลิตสูง มีลักษณะความต้านทานโรคและ

แมลงหลากหลายชนิด เป็นข้าวหอม มีคุณภาพดีพิเศษ ตามลักษณะของข้าวไทย และอายุเหมาะสำหรับการปลูกในเขตนาชลประทาน

นอกจากนี้ การปรับปรุงพันธุ์ข้าวยังได้ใช้วิธีการชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกรรมพันธุ์ โดยใช้กัมมันตภาพรังสี โดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ มีการรับรองพันธุ์ข้าวหน้าน้ำฝน ๒ พันธุ์ คือ กข ๖ และ กข ๑๕ และในปี ๒๕๒๔ รับรองอีก ๑ พันธุ์ คือ กข ๑๐ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสงสำหรับนาชลประทานและยังมีงานวิจัย ข้าวลูกผสม (hybrid rice) ได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ รวมทั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพช่วยในการปรับปรุงพันธุ์ เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การปรับปรุงพันธุ์ข้าว ได้มีการพัฒนาตามลำดับโดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. มีศักยภาพในการให้ผลผลิตสูง เช่น รวงต่อกอมาก รวงใหญ่ ไร่แก่ดี เมล็ดต่อรวงมาก และเมล็ดมีน้ำหนักดี

๒. มีคุณภาพเมล็ดดี ตามความต้องการของตลาด เช่น เมล็ดเรียวยาว คุณภาพการสีดี คุณภาพหุงต้มเป็นที่ต้องการของตลาด มีท้องไข่น้อย

๓. ต้านทานต่อโรคและแมลงที่สำคัญ เช่น โรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง เพี้ยกระโดดสีน้ำตาลและแมลงบั่ว เป็นต้น

๔. ทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่มีปัญหา เช่น ทนแล้ง ทนดินเปรี้ยว ทนดินเค็ม ทนน้ำท่วมฉับพลัน เป็นต้น

๕. มีลักษณะรูปแบบต้นที่ดี เหมาะสมกับการปลูกในนิเวศน์ต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวนาชลประทาน ข้าวหน้าน้ำฝน ข้าวไร่ ข้าวขึ้นน้ำและข้าวน้ำลึก

วิธีการปรับปรุงพันธุ์ข้าว

ข้าวเป็นพืชที่มีการผสมตัวเอง การปรับปรุงพันธุ์เพื่อให้ได้ข้าวพันธุ์ใหม่หรือพันธุ์ที่ดีกว่าเดิมนั้น มีวิธีการดังนี้

๑. การรวบรวมพันธุ์และการนำพันธุ์ข้าวมาจากที่อื่น (Collection And Introduction)

๒. การคัดเลือกพันธุ์ (Selection)

๓. การผสมพันธุ์ (Hybridization) และการคัดเลือกข้าวพันธุ์ผสมที่กระจายตัว

๔. การชักนำให้เกิดการกลายพันธุ์ (Induced Mutation)

๕. การใช้เทคโนโลยีชีวภาพและพันธุวิศวกรรม (Biotechnology And Genetic Engineering)

๖. การสร้างพันธุ์ข้าวลูกผสม (Hybrid rice)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๑. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง

ความมั่นคงแห่งชาติ^๖ (National Security) หมายถึง การที่ชาติรัฐมีเอกราช สวัสดิภาพของสังคม และประชาชนอยู่ในความปลอดภัย อยู่ดี มีสุข สามัคคีและมีระเบียบวินัย และมีวัฒนธรรม (ความปลอดภัย = Security ความมั่นคง = Firmness,)

ปัจจัยหลักของความมั่นคง ๕ ประการ

๑. ด้านการเมือง มีรัฐบาลบริหารประเทศโดยชอบ มีเสถียรภาพ สภาพการเมืองที่ประชากรเชื่อถือศรัทธาต่อระบบการปกครอง ต่อผู้บริหาร เคารพเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล เชื่อรัฐบาลสร้างความเป็นธรรม ป้องกันความแตกแยก รักษาดินแดนให้ปลอดภัย มีเอกภาพ รัฐบาลบริหารมีประสิทธิภาพ ประเทศมีเสถียรภาพปลอดภัยทั้งภายในและภายนอก

๒. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบการเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้ยุติธรรม ประชากรมีงานทำ ยกระดับเศรษฐกิจได้เหมาะสม มีระบบภาษีอากรเหมาะสมเป็นธรรม พัฒนาเศรษฐกิจได้ตามแผน มีอิสระทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศ มีความสามารถทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรมดี

๓. ด้านสังคมจิตวิทยา ส่งเสริมการศึกษา/วิจัย วิชาชีพ สามัคคี สุขอนามัยดี ประชากรครองชีวิตปกติสุข ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน กระบวนการยุติธรรมดี เป็นธรรม ดำเนินชีวิตเสมอภาค ประชากรรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองและต่อสังคม มีจิตสำนึกและภาคภูมิใจ ในความเป็นชาติและเกียรติภูมิของบรรพบุรุษ ยึดมั่นในอุดมการณ์ของชาติ

๔. ด้านการทหาร จัดให้มีกำลังรบ อาวุธยุทโธปกรณ์เพียงพอ สภาพการณ์ด้านนี้แสดงถึงความเข้มแข็งของกำลังรบของชาติ พร้อมรบ มีประสิทธิภาพ อาวุธยุทโธปกรณ์ การใช้ อาวุธ การฝึกศึกษา การสวัสดิการ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธี เอาชนะศัตรูผู้รุกรานทั้งในและนอกประเทศได้

^๖ พันเอก อารยะ กลิ่นเฟื่อง รองผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. “ความมั่นคงแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.slideshare.net.

๕. ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้า มีนักวิชาการคุณภาพ คิดค้นวิจัย - พลังงานมั่นคง สิ่งแวดล้อมดี ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ไม่ต้องพึ่งพาต่างประเทศ

วิชัย ชูเชิด^๓, ๒๕๕๗ ได้แบ่งแนวคิดของความมั่นคงออกเป็นสองประเภท คือ

๑. แนวคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒. แนวความคิดความมั่นคงทั่วไป

โดยแต่ละแนวคิดจะมีแนวคิดย่อยดังต่อไปนี้

๑. แนวความคิดความมั่นคงระหว่างประเทศ มีแนวคิดย่อยที่พิจารณา ๔ ประการ คือ

๑.๑ ความมั่นคงร่วม (Collective Security) แนวคิดนี้เกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ ที่หลายชาติบอบช้ำจากสงคราม จึงพยายามให้โลกมีความสงบสุข มีสันติภาพ ด้วยการผลักดันให้มีกฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันและลงโทษประเทศที่ก่อสงคราม โดยแนวความคิดนี้ทำให้หลายประเทศ ร่วมกันจัดตั้ง องค์สันนิบาตชาติ (League of Nations) เพื่อดำเนินการในการจัดการระบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตามองค์สันนิบาตชาติประสบความล้มเหลวในที่สุด แนวคิดของความมั่นคงร่วมโดยส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสำคัญด้านสงครามและการทหารเป็นหลักมากกว่าความสำคัญด้านอื่น

๑.๒ ความมั่นคงสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Security) แนวความคิดนี้เกิดขึ้นเป็นลำดับต่อมาจาก ความมั่นคงร่วม ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จมากนัก โดยแนวคิดนี้จะเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นในพัฒนาพลังอำนาจของชาติทุกด้านอย่างได้ดุล คือ พัฒนาพลังอำนาจของชาติทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน และทำเทียมกัน เพราะถ้ามุ่งเน้นไปในด้านใดด้านหนึ่ง อย่างเช่น การทหารเพียงด้านเดียว นอกเหนือพลังอำนาจของชาติทางด้านอื่น เช่น เศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบต่อประเทศขาดความพร้อม ในการป้องกันประเทศอันนำไปสู่การสูญเสียเอกราชในที่สุด

๑.๓ ความมั่นคงสามัญ (Common Security) แนวความคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในยุโรป หลังจากการประชุม “ การลดอาวุธและความมั่นคง (Independent Commission on Disarmament and Security Issues) ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ นิวเคลียร์ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ การประชุมครั้งนี้มีรายงานเรื่อง “Common Security: A Blueprint for Survival” ของอดีตนายกรัฐมนตรีสวีเดน ที่กล่าวถึงหลักการ ๖ ประการของความมั่นคงสามัญ คือ

^๓ วิชัย ชูเชิด .เอกสารประกอบการศึกษาวิชาความมั่นคงศึกษา (Security Study). (กรุงเทพฯ: โรงเรียนเสนาธิการบก, ๒๕๕๗).

๑) ทุกชาติมีสิทธิตามกฎหมายในเรื่องความมั่นคงของชาติ ๒) กำลังทหารมิใช่เครื่องมือในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างชาติที่ถูกต้องตามกฎหมาย ๓) ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของนานาชาติ จะต้องมีการยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงได้ ๔) ความมั่นคงมิได้เกิดจากการใช้กำลังทหารที่เหนือกว่า ๕) การปรับลดกำลังและจำกัดขีดความสามารถทหารมีความจำเป็นสำหรับความมั่นคงสามัญ และ ๖) ทุกชาติต้องหลีกเลี่ยงการนำเอาเหตุการณ์ทางการเมืองเชื่อมโยงกับการเจรจาอาวุธ และต่อมาไซเวียตริสเซีย โดย นาย มิคาลเอล กอร์บาชอฟ ได้กล่าวสุนทรพจน์ที่เกี่ยวกับ “การเชื่อมั่นต่อกันของสมาชิก” ต่อที่ประชุม Helsinki ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการชักชวนให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และมุ่งไปที่ความพยายามในการแสวงหาหนทางในการลดอาวุธ

๑.๔ ความมั่นคงร่วมมือ (Cooperative Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ ที่ผสมผสานแนวความคิดของ ความมั่นคงแบบสามัญ และความมั่นคงสมบูรณ์แบบ แนวความคิดนี้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยนาย โจ คลาก รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของแคนาดา ได้กล่าวถึงความมั่นคงร่วมมือโดยเน้นไปที่ความมั่นคงในภูมิภาคแปซิฟิกเหนือเป็นหลัก และหลังจากนั้นได้มีการประกาศออกมาอย่างเป็นทางการโดยเลขานุการทั่วไปของสหประชาชาติในเวลาต่อมา ความมั่นคงแบบนี้ จะมีลักษณะคล้ายกับความมั่นคงแบบสามัญมากแต่จะแตกต่าง ที่จะมีลักษณะค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป โดยมีการพัฒนาการร่วมมือขึ้นในรูปแบบเป็นพหุภาคี นอกจากนี้ยังมีความอ่อนตัวและประนีประนอมกว่าความมั่นคงสามัญ

๒. แนวความคิดความมั่นคงทั่วไป มีแนวคิดย่อย ๖ ประการ คือ

๒.๑ ความมั่นคงของชาติ (National Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นในการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความมั่นคงโดยอาศัยพลังอำนาจของชาติ (National Power) เพราะพลังอำนาจของชาติจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพิทักษ์รักษาสิ่งสำคัญที่เปรียบเสมือนหัวใจของชาติ นั่นก็คือความมุ่งประสงค์ของชาติ (National Purpose) และผลประโยชน์ของชาติ (National Interests) ดังนั้นการดำเนินการที่จะมุ่งไปสู่ความมั่นคงประเภทนี้จะมีความแตกต่างกันไปตามความมุ่งประสงค์ของแต่ละชาติ และผลประโยชน์ของแต่ละชาติ

๒.๒ ความมั่นคงภายใน (Internal Security) แนวความคิดนี้แนวความคิดที่เกี่ยวข้องพันโดยตรงกับความมั่นคงของชาติ โดยความมั่นคงภายในจะมุ่งเน้นไปในเรื่องของความมั่นคงภายในประเทศที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด

๒.๓ ความมั่นคงของภูมิภาค (Regional Security) แนวความคิดนี้จะให้ความสำคัญกับประเทศใกล้เคียงกันหลายประเทศที่รวมตัวกันเป็นภูมิภาคย่อย ซึ่งความมั่นคงในภูมิภาคนี้จะเกิดขึ้น

ได้ก็ต่อเมื่อ ประเทศแต่ละประเทศมีความมั่นคงทั้งภายในและมีความมั่นคงของชาติ (พลังอำนาจของชาติที่เหมาะสม)

๒.๔ ความมั่นคงของโลก (International Security) แนวความคิดนี้มีลักษณะเหมือนกับความมั่นคงของภูมิภาค แต่จะแตกต่างกันที่การรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นคือทุกประเทศในโลกนี้ ซึ่งจะรวมความมั่นคงภายในแต่ละชาติและความมั่นคงของชาติแต่ละชาติ

๒.๕ ความมั่นคงของสภาวะแวดล้อม (Environmental Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่พยายามจะรักษาภาวะเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมภายในโลก เพื่อให้สังคมมนุษย์ยังคงอยู่ต่อไปภายในโลกนี้ ร่วมกับธรรมชาติได้ การพิจารณาแนวความคิดนี้จะมองไปในอนาคตโดยใช้หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับประเด็นสำคัญของความมั่นคงประเภทนี้คือประเทศที่ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมมากมักจะเป็นประเทศมหาอำนาจ หรือประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ดังนั้น ความรับผิดชอบในการออกค่าใช้จ่ายในการรักษาสิ่งแวดล้อมจะต้องเป็นส่วนที่แตกต่างกันอย่างไร

๒.๖ ความมั่นคงของบุคคล (Human Security) แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่หลายประเทศได้พึงเล็งและให้ความสนใจเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของสิทธิมนุษยชน โดยการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์นั้น จะต้องใช้พลังอำนาจของชาติในด้านต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือจำนวนมาก เพราะแต่ละบุคคลจะมีความมั่นคงได้ จะมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาหลายประการ เช่น สิทธิมนุษยชน คุณภาพชีวิต การศึกษา ฐานะทางการเงิน อนามัยชุมชน ฯลฯ

๒. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

๒.๑ ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Theories)

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเจริญเติบโตของคลาสสิก (Classical economist' theories of economic growth) ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทฤษฎีนี้ ได้แก่ ทฤษฎีของอดัม สมิท (Adam Smith) เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) และโรเบิร์ต มัลธัส (Robert Malthus) ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสำนักคลาสสิกมีลักษณะแนวคิด และวิธีการวิเคราะห์ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เหมือนกันอย่างน้อย ๖ ประการ คือ (สุจิต ฑูลพานิชย์กิจ, ๒๕๔๗: ๕๘ - ๗๘)

^๕ สุจิต ฑูลพานิชย์กิจ. หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

๑. เป็นการวิเคราะห์ศึกษาระบบเศรษฐกิจในเชิงมหภาค หรือเป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจในภาพรวม (Macro-Approach) เกี่ยวกับวิธีหรือแนวทางในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

๒. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ ในเรื่องของการให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปเองโดยอิสระ (Laissez Faire) ทั้งนี้ เพราะเชื่อในการดำรงอยู่ของประสิทธิภาพในตลาดเสรีว่าเป็นไปโดยอัตโนมัติในระบบแข่งขันที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงของรัฐบาล และเชื่อในเรื่องของความไม่ขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และผลประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม หรือเชื่อในความลงรอยกันของผลประโยชน์ของสังคมว่าจะเกิดขึ้น เพราะการที่ปัจเจกบุคคลแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เขาได้ช่วยให้สังคมโดยส่วนรวม บรรลุถึงการได้ผลประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกัน

๓. เน้นการออม (โดยนายทุน เจ้าของที่ดิน) ว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะทำให้การสะสมทุนซึ่งเป็นหัวใจของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปได้

๔. เชื่อว่ากำไรจากการลงทุนเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดการลงทุนและเชื่อว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในภาคอุตสาหกรรม มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการลดน้อยถอยลงของผลประโยชน์ (Law of Diminishing Returns) จะเกิดขึ้นในภาคเกษตร เพราะการมีที่ดินจำกัด แต่อาจไม่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรม

๕. เชื่อในเรื่องของกฎเหล็กแห่งค่าจ้าง (Iron Law of wage) ซึ่งกล่าวว่า อัตราค่าจ้างโดยธรรมชาติ (Natural Wage Rate) จะอยู่ที่ระดับพอยังชีพ (ในระยะสั้นอัตราค่าจ้างอาจจะไหวตัวขึ้นลง แต่ในที่สุดแล้วจะกลับเข้าสู่ระดับดุลยภาพระยะยาว ณ ระดับพอยังชีพเสมอ)

๖. เชื่อว่าภาวะชงักงันทางเศรษฐกิจ (Stationary State) เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จุดชะงักงันทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจจะหยุดชะงัก กระบวนการสะสมทุนจะสะดุดหยุดลงประชาชนไม่เพิ่มกำไรของผู้ประกอบการจะลดลงจนถึงศูนย์ (ได้กำไรปกติ) และอัตราค่าจ้างจะอยู่ในระดับแค่พอยังชีพ

ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสำนักคลาสสิก เน้นที่บทบาทของการออม (สะสมทุน) และกำไรในการก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจเสรี อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เชื่อว่าภาวะการชะงักงันทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้กล่าวคือ เมื่อระบบเศรษฐกิจขยายตัวถึงจุด ๆ หนึ่ง กำไรของผู้ประกอบการจะลดลงจนถึงศูนย์

กระบวนการสะสมทุนจะสะดุดหยุดลง อัตราค่าจ้างจะลดลงจนถึงระดับแค่พอยังชีพ และประชาชนจะไม่ขยายการผลิตจนกว่าจะมีปัจจัยบางอย่างมากระตุ้นระบบเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง

๒.๑.๑.๑ ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอดัม สมิท (Adam Smith)

กล่าวถึงกระบวนการของการเจริญเติบโตหรือความมั่งคั่ง เกิดจากการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ การเพิ่มผลิตภาพจะเกิดขึ้นเพราะความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) อันเป็นผลจากการแบ่งงานกันทำ (Division Of Labor) นอกจากนี้ในระบบเศรษฐกิจมีมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hands) หรือกลไกตลาดจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดสรรทรัพยากรของสังคม กระบวนการที่ทำให้เกิดความมั่งคั่งก็คือกระบวนการสะสมทุนที่เกิดขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อตลาดขยายตัวออกไป ประชากรหรือแรงงานเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าจ้างลดลงจนถึงระดับพอยังชีพในขณะเดียวกันการแข่งขันกันของทุนทำให้เกิดการแข่งขันกันในการใช้ทรัพยากรและแรงงาน และทำให้ผลตอบแทนของการลงทุนหรือกำไรลดลงระบบเศรษฐกิจจะเข้าสู่สภาวะชงกั๊ง (Stationary State)

๒.๑.๑.๒ ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเดวิด ริคาร์โด (David

Ricardo)

อธิบายถึงการสะสมทุนซึ่งเป็นบ่อเกิดของความเจริญเติบโตนั้นเกิดขึ้นเพราะนายทุนมองเห็นแนวโน้มของกำไร การลงทุนหรือการสะสมทุนจะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ค่าจ้างสูงขึ้นในตอนแรก และมีผลให้ประชากร และแรงงาน ขยายตัว การใช้ที่ดินที่มีคุณภาพเลวลง ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อแรงงาน ๑ คน หรือต่อเงิน ๑ หน่วยที่ลงทุนในภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลง หรือเกิดการลดน้อยถอยลงของผลผลิต (Diminishing returns) การแข่งขันการใช้ที่ดิน ทำให้เกิดค่าเช่า (Rent) บนที่ดิน เมื่อค่าเช่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ ค่าจ้างจะลดลงจนใกล้ศูนย์ นั่นคือระบบเศรษฐกิจเข้าสู่สภาวะชงกั๊ง (Stationary state)

๒.๑.๑.๓ ทฤษฎีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโรเบิร์ต มัลธัส (Robert

Malthus)

ระบบเศรษฐกิจแบ่งออกเป็น ๒ สาขา คือ สาขาอุตสาหกรรม และสาขาเกษตรกรรมภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตที่อาจให้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น เมื่อขยายการผลิตออกไปเป็น (Increasing Returns) เพราะความก้าวหน้าทางเทคนิค เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ภาคเกษตรกรรม เกิดการลดน้อยถอยลงของผลตอบแทน (Diminishing Returns) เพราะที่ดินมีจำกัด การเพิ่มผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมเมื่อเวลาเปลี่ยนไป จะขึ้นอยู่กับอัตราการสะสมทุน (การลงทุน) ในภาคอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตในภาค

เกษตรกรรม จะขึ้นอยู่กับผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงาน และอัตราการเพิ่มขึ้นของแรงงานในภาคเกษตรกรรม ในภาคเกษตรกรรมผลิตภาพส่วนเพิ่มของแรงงานมีค่าเป็นบวก แต่ลดลงเรื่อย ๆ เมื่อจ้างงานเพิ่มขึ้น (ตามกฎหมายลดน้อยถอยลงเนื่องจากที่ดินมีจำกัด) ถ้าไรในภาคเกษตรกรรมลดลงจนต่ำมาก เมื่อภาคเกษตรกรรมหยุดการขยายตัวพร้อมๆ กับการที่รายได้ภาคเกษตรกรรมลดลง อุปสงค์ต่อสินค้าอุตสาหกรรมจะไม่ขยายตัว ในที่สุดการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมก็จะหยุดชงักเช่นเดียวกับภาคเกษตรกรรม กระบวนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดการชะงักงัน หรือระบบเศรษฐกิจเข้าสู่สภาวะชงักงัน (stationary state)

๒.๑.๑.๔ ทฤษฎีการเจริญเติบโตของเคนส์ (Keynes)

แนวความคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเคนส์ ได้อธิบายถึงการกำหนดขึ้นเป็นรายได้ประชาชาติว่าเกิดจากตัวกำหนด ๒ ระดับ คือ

๑. ตัวกำหนดในทันที หรือตัวกำหนดโดยตรงของรายได้และการจ้างงาน ซึ่งได้แก่ การบริโภคและการลงทุน (กรณีระบบเศรษฐกิจเป็นแบบปิดและไม่มีภาครัฐบาล)

๒. ตัวกำหนดในที่สุด หรือปัจจัยที่กำหนดการบริโภคและการลงทุน (อีกต่อหนึ่งอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้และการจ้างงานอีกต่อหนึ่ง) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่แนวโน้มการบริโภค ความต้องการในการถือสินทรัพย์สภาพคล่อง และอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนหรือประสิทธิภาพส่วนเพิ่มของทุน (ซึ่งกำหนดการลงทุน)

คุณภาพของระบบเศรษฐกิจอาจไม่เกิดขึ้น ณ ระดับที่มีการจ้างงานเต็มที่ เพราะอุปสงค์มวลรวมในระบบเศรษฐกิจอาจมีไม่เพียงพอ หรือต่ำเกินไป ดังนั้น ในเชิงนโยบายจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะใช้นโยบายแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ การแทรกแซงของรัฐบาลอาจทำได้โดย

- การควบคุม (ลด) อัตราดอกเบี้ย เพื่อกระตุ้นการลงทุน
- การเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยการใช้งบประมาณขาดดุล
- การใช้นโยบายที่จะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ใหม่ เพื่อยกระดับ

ของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค เช่น การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า แล้วนำงบประมาณมาใช้จ่ายช่วยเหลือคนรายได้ต่ำ การที่แนวโน้มการบริโภคของคนจนมากกว่าคนรวย ทำให้ระดับการบริโภคโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นได้

๒.๑.๒ ทฤษฎีการเจริญเติบโตของนีโอคลาสสิก

พิจารณาจากฟังก์ชันการผลิต

แบบจำลองของนีโอคลาสสิก กำหนดให้ฟังก์ชันของการผลิตมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ประสิทธิภาพการผลิตหน่วยสุดท้ายลดลง (Diminishing Marginal Productivity)

๒. ผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Return To Scale) อัตราการเพิ่มของผลผลิต หรืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อทุน อัตราการเพิ่มของทุน ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อแรงงาน และอัตราการเพิ่มของประชากรหรืออัตราการเพิ่มของแรงงาน

อัตราการเพิ่มของผลผลิต หรืออัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อทุน อัตราการออม อัตราส่วนผลผลิตต่อทุน (ซึ่งก็คือส่วนกลับของอัตราส่วนทุนต่อผลผลิต) ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อแรงงาน และอัตราการเพิ่มของประชากรหรืออัตราการเพิ่มของแรงงาน

ทฤษฎีความต้องการ (Need Theories)

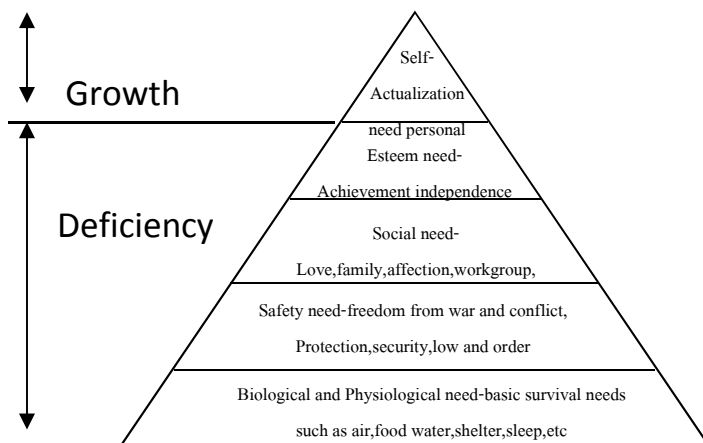
ทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้น โดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดีส์ เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุด ทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่า บุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญ ของทฤษฎีนี้ มี ๑ ประการ คือ

๑. บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับ การสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

๒. ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับชั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

๓. เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมีห้ากลุ่มจัดแบ่งได้เป็น ๕ ระดับจากระดับต่ำไป สูงเพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้โดยภาพ ดังนี้

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)

เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาก็จะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)

เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความต้องการ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ ต่อพนักงาน ทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน ความปลอดภัยใน การปฏิบัติงาน เป็นต้น

ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิก

ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs)

เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพ ของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้าง การนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง

งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้า
ในงานอาชีพ เป็นต้น

ความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs)

เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือ ต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการ
ความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถ
ให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่
ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการทำงาน เป็นต้น

มาสโลว์ แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความ
ขาดแคลน (Deficiency Needs) เป็น ความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความ
ต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็น ความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs)
ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมเต็มความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็น
ความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัย
ภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบ จากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง

ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้ว จะไม่สามารถ
เป็นเงื่อนไขของใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมา ไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์
แต่ทฤษฎีลำดับความต้องการของเขา ก็เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน ในการอธิบายองค์ประกอบของ
แรงจูงใจ ซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลังๆ

ทฤษฎีระบบ (System Theory)

Easton^๕ กล่าวว่า “กิจกรรมที่อยู่ในเขตแดนของระบบการเมืองก็คือกิจกรรมที่เดี่ยวยก
กับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม โดยที่มีอำนาจบังคับใช้มีการปฏิบัติตามการจัดสรรนั้น”

(authoritative allocation of values for society)

ทฤษฎีระบบสามารถแยกออกได้เป็น ๒ แนวใหญ่ด้วยกัน คือ

แนวแรก มองในฐานะสิ่งมีชีวิตคล้ายกับทางชีววิทยา (System as Organic Entity)

แนวที่สอง มองระบบในแง่ของโครงสร้าง – หน้าที่

๑. ทฤษฎีระบบในฐานะสิ่งมีชีวิต

^๕ David Easton, A framework for Political Analysis. (Engle-word Cliffs : Prentice
Hall, 1965). P.370

เจ้าตำหรับที่นำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีระบบมาใช้ในวิชาสังคมศาสตร์ คือ นักสังคมวิทยา ชื่อ ทัลคอต พาร์สัน (Talcott Parsons) ต่อมานักสังคมศาสตร์รวมทั้งนักรัฐศาสตร์รับเอาแนวความคิดนี้มาใช้ กล่าวโดยสรุป หัวใจของนักทฤษฎีระบบอยู่ที่การมองสังคมว่าเป็นระบบ (Social System) ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างระบบใหญ่กับระบบย่อยคล้ายสิ่งมีชีวิต เช่น ร่างกายมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน

ในฐานะที่เป็นระบบสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องการบางอย่าง (Need) ได้รับการตอบสนอง เพื่อความอยู่รอดของระบบ คือ อยู่ในภาวะดุลยภาพ ดังนั้น ระบบของสังคมจึงมีฐานะคล้ายกับสิ่งมีชีวิต คือ สามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้ ถ้าหากความต้องการต่าง ๆ ได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าหากความต้องการของสังคมไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควรก็จะทำให้สังคมเกิดภาวะไร้ดุลยภาพ คือ เสื่อมศูนย์ระบบก็เสื่อมสลายไปในที่สุด

เดวิด อีสตัน เป็นตัวแทนของกลุ่มที่มองระบบในฐานะสิ่งมีชีวิต และเป็นคนแรกที่น่าเอาทฤษฎีระบบมาใช้ในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ ความหวังของ อีสตัน อยู่ที่การสร้างทฤษฎีทางการเมืองที่เป็นมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของนักรัฐศาสตร์ทั่วไป ทฤษฎีของเดวิด อีสตัน เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ในหมู่นักรัฐศาสตร์

สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมือง

สิ่งที่ใส่เข้าไปในระบบการเมือง (Inputs) แยกเป็นข้อเรียกร้องที่มีต่อระบบ (Demand) และการยอมรับหรือการสนับสนุนที่สมาชิกมีต่อระบบ (Support)

ระบบการเมือง (Political system) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์และพฤติกรรมทางการเมืองรวมตลอดถึงสถาบันและโครงสร้างทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการจัดสรรสิ่งที่มีค่าในสังคม

ผลลัพธ์ที่ออกมาจากการทำงานของระบบการเมือง (Output) เช่น นโยบายการตัดสินใจ การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐบาล

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ผลสะท้อนอันเนื่องมาจากการทำงานของระบบการเมืองอันจะนำไปสู่การสนับสนุนหรือการตั้งข้อเรียกร้องใหม่ต่อระบบการเมือง ถ้าระบบการเมืองสามารถตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ได้ ก็จะได้รับ การสนับสนุนจากสมาชิก ระบบก็อยู่รอด หากเป็นไปในทางตรงกันข้ามระบบก็เสื่อมสลายไป

๒.ทฤษฎีระบบในแง่ของโครงสร้าง-หน้าที่ในทางรัฐศาสตร์ ตัวแทนของแนวความคิดที่มองระบบในแง่ของโครงสร้าง-หน้าที่ ได้แก่ เกเบรียล อัลมอนด์ ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ของ

เขาไม่แตกต่างอะไรไปจากทฤษฎีระบบของอิสตัน กล่าวคือ ยังมองการทำงานของระบบการเมืองในแง่ของ “สิ่งที่เข้าไปในระบบกับสิ่งที่ออกมา” (Inputs-Outputs) แต่อัลมอนต์ให้ความสำคัญกับหน้าที่และภารกิจของระบบการเมืองมากกว่าอิสตัน โดยเขาเห็นว่าหน้าที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างในระบบการเมืองหนึ่ง (จุดนี้ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่าง อัลมอนต์กับเฟรด ริกส์) การให้ความสำคัญในหน้าที่มากกว่าโครงสร้างทำให้อัลมอนต์เรียกวิธีการศึกษาของเขาว่า “The Functional Approach to Comparative Political”

อัลมอนต์มีความคิดเห็นว่าหน้าที่ที่สำคัญของการเมืองหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยกลุ่มใหญ่ ๆ และเวลาศึกษาเปรียบเทียบระบบการเมืองนั้นก็จะเปรียบเทียบหน้าที่หลัก ๓ กลุ่มนี้ว่าของใครทำงานได้ตรงตามหน้าที่มากกว่ากัน

หน้าที่ทางการเมืองหรือส่วนที่นำเข้า (Political Or Input Functional) ประกอบด้วย

๑. การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความตื่นตัวและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Socialization And Recruitment)

๒. การให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางการเมือง เพื่อป้องกันประโยชน์ของประชาชน (Interest Articulation)

๓. การรวมตัวของประชาชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ในรูปของกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง (Interest aggregation)

๔. การคมนาคมติดต่อสื่อสาร เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองของประชาชน (Political Comunication)

หน้าที่ของรัฐบาลหรือส่วนที่ออกมา (Government or Output Functional) ประกอบด้วย การกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ (Rule-Making) การบังคับใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้น (Rule-Application) และการพิจารณาตัดสินให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ (Rule-adjudication)

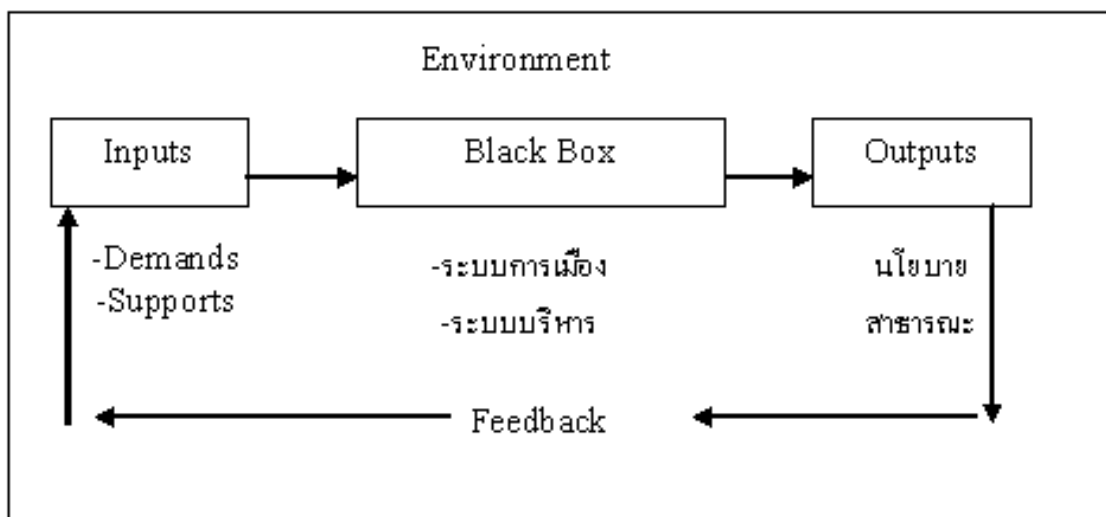
หน้าที่เกี่ยวกับความสามารถของระบบการเมือง (Capability Functional) ประกอบด้วย

- การปกป้องรักษาและการปรับตัวของระบบการเมือง (Maintenance And Adaptation)

- กระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่นำเข้าให้เป็นผลออกมา (Conversion)

- ความสามารถอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ความสามารถในการสกัดเอาทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการแจกจ่ายและตอบสนองต่อ

ข้อเรียกร้องของประชาชน รวมตลอดถึงความสามารถในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน^{๑๑}

นโยบายสาธารณะ (public policy)

Thomas R. Dye จะให้คำจำกัดความได้ว่า “ นโยบายสาธารณะคืออะไรก็ตามที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ”(Whatever governments choose to do or not to do) สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจึงครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดของรัฐบาลทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ในส่วนของการเลือกที่จะไม่กระทำนั้น Dye ก็ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะเช่นเดียวกัน

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ ๑) ขั้นการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Making) ๒) ขั้นการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy Decision-making) ๓) ขั้นการนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation) ๔) ขั้นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ (Public Policy Evaluation) และ ๕) ขั้นการต่อเนื่อง การทดแทน หรือการยุตินโยบายสาธารณะ (Public Policy Maintenance/succession or Termination)

โดยข้อสมมติที่อยู่เบื้องหลังแนวทางนี้จะมองว่ากระบวนการกำหนดนโยบายเป็นผลมาจากความขัดแย้ง การต่อสู้ การเจรจาต่อรองและการประนีประนอมระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีบทบาทในแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ มากกว่ามองว่ากระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของทางเลือกที่มีเหตุผล (Rational Choice) แต่

^{๑๑} David Easton, *A framework for Political Analysis*. (Engle-word Cliffs : Prentice Hall, 1965).P.112

เป็นเรื่องของเหตุผลทางการเมือง (Political reason) หรือการใช้ค่านิยม (Values) บางชนิดมาเป็นปัจจัยสำคัญ

ตัวแบบการกำหนดนโยบายสาธารณะ

สำหรับตัวแบบที่ใช่มองการเข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น

Thomas R. Dye เสนอตัวแบบในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ตัวแบบสถาบัน (Institutionalism) คือ สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เช่น พรรคการเมือง ข้าราชการ สมาคมการค้า เป็นต้น

๒. ตัวแบบกระบวนการ (Process) เป็นการมองว่ากระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะมีกระบวนการนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) ในขณะที่ก็มีการป้อนผลย้อนกลับไปยังการนำเข้าใหม่ (Feed Back Process) โดยในแต่ละขั้นตอนนี้ก็จะมีผู้เล่นต่าง ๆ เข้ามาร่วมมีอิทธิพลในขั้นตอนนี้ต่าง ๆ

๓. ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incrementalism) ตัวแบบนี้จะมองว่า ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะ คือ กลไกข้าราชการประจำ ซึ่งโดยปกติการเสนอของอนุมัติงบประมาณประจำปีจะใช้การอ้างอิงจากฐานของปีก่อน ๆ และเพิ่มเป็นสัดส่วนขึ้นไปในปีต่อ ๆ ไป

๔. ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Theory) ตัวแบบนี้จะมองว่าชนชั้นนำจะมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบาย โดยทั่วไปกลุ่มชนชั้นนำจะมีค่านิยมและทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกัน และพยายามรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองไว้ นอกจากนี้ก็อาจต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าที่จะรับสมาชิกใหม่ ๆ เข้ามาในกลุ่ม

๕. ตัวแบบอื่น ๆ เช่น ตัวแบบกลุ่ม (Group model) , ตัวแบบเหตุผล (Rationalism) และตัวแบบทฤษฎีเกม (Game theory) เป็นต้น

โดยทั่วไป ในทุกสังคมก็จะมีรูปแบบของตัวแบบต่าง ๆ ผสมผสานกันในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

ปัญหาการกำหนดนโยบายสาธารณะ

รูปแบบของนโยบายที่อาจสร้างปัญหาให้กับสังคมในระยะยาว คือ นโยบายแบบประชานิยมที่มุ่งแสวงหาฐานเสียง โดยการใช้จ่ายเงินล่วงหน้า โดยไม่คำนึงถึงการลงทุนพัฒนาในโครงสร้างพื้นฐานใหม่ ๆ เนื่องจากในท้ายที่สุด ทรัพยากรของรัฐมีจำกัด ผู้กำหนดนโยบายจึงต้องคำนึงถึงบัญชีส่วนรายรับ และบัญชีส่วนรายจ่าย โดยไม่ให้มีอัตราส่วนของหนี้สาธารณะต่อผลผลิตมวลรวมประเทศ (GDP) มากจนเกินไป

นอกจากนี้ ประชาชนยังต้องทำการตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐบาลว่า มีการเอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอง หรือของพวกพ้องบ้างหรือไม่ หากการ

กำหนดนโยบายของรัฐบาลมีปัญหา เช่นไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน มีการใช้นโยบายแบบประชานิยมมากเกินไป หรือมีการทุจริตคอร์รัปชัน เอื้อผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง ประชาชนก็มีสิทธิ และสามารถใช้อำนาจของตนในฐานะพลเมืองผู้จ่ายภาษีในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยผ่านการเลือกตั้ง หรือการเสนอชื่อถอดถอนบุคลากรของรัฐที่กระทำความผิด ตลอดจนการประท้วง หรือการต่อต้านโดยการไม่เสียภาษี (Tax Revolt) ก็ได้ เป็นต้น

นอกจากนี้สำหรับในประเทศไทย อาจมีกรณีที่ระบบราชการ – อำมาตยาธิปไตย (Bureaucratic Polity) เข้ามาครอบงำกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศไทย ทำให้เกิดประโยชน์เพื่อตัวผู้นำในระบบราชการเอง มากกว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ซึ่งในกรณีนี้ อาจแก้ไขโดยการ มีผู้นำทางการเมืองที่มีทั้งสิทธิธรรมทางการเมือง และภาวะความเป็นผู้นำ ในการต่อรองกับระบบราชการ และกำหนดปรับใช้ระบบการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ตั้งแต่คำแถลงแผนนโยบายของรัฐบาล ซึ่งในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะต้องมีการตรวจสอบความรับผิดชอบในการปฏิบัติที่เกิดประโยชน์ทั้งในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลด้วย โดยต้องมีความสอดคล้องไปจนถึงแผนปฏิบัติการของกระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น ซึ่งในแผนแต่ละแผนจะต้องมีการติดตามวัดผลผ่านตัวชี้วัดต่าง ๆ และต้องบริหารแผนงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้จัดสรรไปยังส่วนต่าง ๆ

David Easton กล่าวว่านโยบายสาธารณะ คือ การจัดสรรผลประโยชน์หรือคุณค่าแก่สังคม ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” ทั้งนี้ Easton ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคมว่า การตัดสินใจในนโยบายใด ๆ ของรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงค่านิยมและระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมือง (political system) ซึ่งมีอำนาจสั่งการ ได้แก่ ผู้อาวุโสทางการเมือง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ รัฐบาล และผู้นำทางการเมืองอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยะดา เกตุเรืองโรจน์^{๑๑} (๒๕๕๔) ศึกษาอำนาจทางการตลาดของโรงสีในตลาดข้าวหอมมะลิ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตให้แก่โรงสีและพ่อค้าคนกลางในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และเมื่อโรงสีรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกร และพ่อค้าคนกลางแล้วจะสีเป็นข้าวสาร และขายให้แก่พ่อค้าส่งออกเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาจะขายให้ส่งออกต่างประเทศ พ่อค้าขายส่ง และพ่อค้าขายปลีก

ด้านสมการความแตกต่างระหว่างราคาข้าวสาร และ ราคาข้าวเปลือกประกอบด้วยอำนาจตลาด โรงสีในตลาดข้าวสาร และตลาดข้าวเปลือกและต้นทุนเพิ่มการสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสารในระดับอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าโรงสีมีอำนาจตลาดเพียงเล็กน้อยในตลาดข้าวเปลือก ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๕๐ เนื่องจากโรงสีส่วนใหญ่มักตั้งอยู่ในพื้นที่ผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ เพื่อลดต้นทุนการขนส่ง และเพื่อความสะดวกในการรวบรวมผลผลิต ดังนั้นการตั้งโรงสีในแหล่งผลิตจึงทำให้โรงสีได้เปรียบในแง่ของสถานที่ตั้ง ขณะเดียวกันโรงสีก็มีการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลผลิตข้าวเปลือกหอมมะลิ เพื่อให้มีปริมาณผลผลิตเพียงพอในการสีเป็นข้าวสารตลอดทั้งปี เนื่องจากข้าวหอมมะลिनั้นสามารถปลูก และให้ผลผลิตเพียงปีละครั้ง จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โรงสีได้รับอำนาจในตลาดข้าวเปลือกเพียงเล็กน้อย

กนกวรรณ ภูเด่นแดน^{๑๒} (๒๕๕๒) ศึกษาเปรียบเทียบการผลิตข้าวหอมมะลิแบบเกษตรดีที่เหมาะสมกับแบบทั่วไปของเกษตรกรในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปีเพาะปลูก ๒๕๕๐/๕๑ เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต อุปสรรคและปัญหาในการผลิตข้าวหอมมะลิตามแบบเกษตรที่ดีเหมาะสม โดยหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกข้าวหอมมะลิแบบเกษตรที่ดีเหมาะสม รวมถึงศึกษาค้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวแบบเกษตรดีที่เหมาะสมเปรียบเทียบกับแบบทั่วไป จากผลการศึกษาพบว่า การมีประสบการณ์และความรู้ในการทำนา เป็นเหตุผลหลักที่มีผลกับการตัดสินใจเลือกรูปแบบการผลิตข้าวหอมมะลิแบบเกษตรดีที่เหมาะสม รองลงมาคือการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อนบ้านหรือแปลงนาใกล้เคียง และสื่อต่างๆ ตามลำดับ

^{๑๑} ปิยะดา เกตุเรืองโรจน์.อำนาจการตลาดของโรงสีข้าวหอมมะลิ.(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๔).

^{๑๒} กนกวรรณ ภูเด่นแดน.การเปรียบเทียบข้าวหอมมะลิแบบที่ดีที่เหมาะสมกับแบบทั่วไป.(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๒).

ด้านการตลาดและการจำหน่ายผลผลิต พบว่า หลังแบ่งผลผลิตไว้ใช้บริโภคในครัวเรือนและทำพันธุ์แล้ว ผลผลิตส่วนที่เหลือเกษตรกรจะนำไปขายให้กับสหกรณ์การเกษตร ซึ่งราคาจำหน่ายผลผลิตที่เกษตรกรได้รับถูกกำหนดราคาโดยสหกรณ์การเกษตรหรือราคาตลาด ก่อนการจำหน่ายเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกผลผลิตและทำสัญญาซื้อขายผลผลิตกับผู้รับซื้อไว้ก่อน

การศึกษาขั้นตอนการปลูกข้าวหอมมะลิระหว่างเกษตรกรดีที่เหมาะสมเปรียบเทียบกับแบบทั่วไป พบว่า เกษตรกรแบบเกษตรดีที่เหมาะสมกับเกษตรกรแบบทั่วไปมีขั้นตอนการปลูกข้าวที่เหมือนกัน เช่น การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การดูแลรักษา การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตลอดจนการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งการจัดการและปฏิบัติการผลิตข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยตามแบบเกษตรกรที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรแบบเกษตรดีที่เหมาะสมบางรายยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือครบตามเกณฑ์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ว่าด้วยแหล่งปลูกหรือพื้นที่ปลูก สำหรับในกลุ่มเกษตรกรแบบทั่วไป เกษตรกรบางรายมีการปฏิบัติการผลิตข้าวหอมมะลิที่ถูกต้องและครบตามเกณฑ์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ว่าด้วยแหล่งน้ำ การดูแลรักษาและขนย้ายผลผลิตในแปลง

๑๑ สมพร อิศวิลานนท์ (๒๕๕๒) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นพลวัตรของเศรษฐกิจการผลิตของข้าวไทยและการมองไปข้างหน้า พบว่า อุปทานการผลิตข้าวในภาพรวมมีการตอบสนองต่อราคาข้าวมากกว่าปัจจัยอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการลงทุนวิจัยในภาคการผลิตข้าวเปลือก การพัฒนาพื้นที่ชลประทานรวมถึงปัจจัยด้านราคาพืชพลังงาน และพืชแข่งขันตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าราคาของปัจจัยการผลิตปุ๋ยเคมี และแรงงานมีผลกระทบในทางกลับกันต่ออุปทานผลผลิต กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของราคาปัจจัยการผลิตส่งผลให้อุปทานการผลิตข้าวเปลือกของเกษตรกรลดลงและการเปลี่ยนแปลงของภาคการผลิตข้าวนั้นจะนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ประหยัดแรงงาน และมีการใช้ปุ๋ยเคมีในกระบวนการผลิตเพิ่มขึ้นในด้านอุปสงค์ การบริโภคข้าวของไทย มีการเปลี่ยนแปลงไปตามภูมิภาค ตามการพัฒนาของเมืองและชนบท และตามระดับรายได้โดยครัวเรือนในชนบทบริโภคข้าวมากกว่าครัวเรือนในเมือง โดยเมื่อนำไปวิเคราะห์พบว่า การตอบสนองของอุปสงค์ต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมีค่าเป็นบวกประมาณ ๐.๐๘๒ กล่าวคือ หากระดับค่าใช้จ่ายต่อครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการข้าวที่มีมูลค่าต่อหน่วยสูงย่อมมีมากขึ้นไปด้วย นอกจากนี้ผลของการศึกษายังพบว่าราคาพืชอาหารที่สูงขึ้นเนื่องจากถูกนำไปใช้

๑๑ สมพร อิศวิลานนท์ .ความเป็นพลวัตรของเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทยและการมองไปข้างหน้า.(คณะเศรษฐศาสตร์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๒).

เป็นพืชพลังงานจะส่งผลกระทบต่อการผลิตของอุปทานข้าวเปลือก แต่ผลกระทบจะไม่รุนแรงเนื่องจากเกิดการชะลอตัวของอุปสงค์การบริโภคข้าวภายในประเทศ และเพื่อบรรเทาการชะลอตัวของผลผลิตในอนาคต จึงควรมีการขยายการลงทุนในการวิจัยภาคการผลิตข้าวและรวมถึงการพัฒนาการชลประทาน

นายสุมน ห้อยมาลา^{๑๔} (๒๕๕๒) การยอมรับของเกษตรกรและผู้บริโภคต่อพันธุ์ข้าวหอมมะลิน้ำท่วมที่ปลูกในพื้นที่น้ำฝนของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรจำนวน ๒๖ รายมีความพึงพอใจในข้าวหอมมะลิ ๘๐ โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าลักษณะโดยรวมมีความเหมือนกับข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ มากไม่สามารถแยกความแตกต่างได้ ลำต้นแข็งแรง แดงกอดี เก็บเกี่ยวง่าย ฟางไม่ยุ่งรวงยาว น้ำหนักเมล็ดดี และที่สำคัญราคาขายของเมล็ดข้าวหอมมะลิ ๘๐ เท่ากับข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ยกเว้นอายุการเก็บเกี่ยวของข้าวหอมมะลิ ๘๐ ที่ล่าช้ากว่าข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ประมาณ ๗-๑๐ วัน แต่เกษตรกรเห็นว่าเป็นข้อดีเพราะว่าเกษตรกรมีเวลาในการเก็บเกี่ยวข้าวข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ หลังจากนั้นจึงเก็บเกี่ยวข้าวพันธุ์หอมมะลิ ๘๐ โดยที่ไม่สุกแก่เกินไป สาเหตุที่ข้าวหอมมะลิ ๘๐ มีอายุการเก็บเกี่ยวช้ากว่าอาจเป็นเพราะวันออกดอกช้ากว่าข้าวข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ในด้านประสิทธิภาพของพันธุ์ข้าวในการทนทานต่อสภาพน้ำท่วมฉับพลัน เกษตรกรยังไม่สามารถให้คำตอบได้เนื่องจากว่าเกษตรกรได้รับการแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์ล่าช้ากว่าปกติ ทำให้พื้นที่นาถูกลูกน้ำมาใช้ปลูกข้าวข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ทำให้เกษตรกรต้องนำเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๘๐ ไปปลูกในพื้นที่ดอน ซึ่งไม่ประสบปัญหาน้ำท่วม ดังนั้นเกษตรกรจึงไม่เห็นประสิทธิภาพของพันธุ์ข้าวในการทนทานต่อสภาพน้ำท่วมได้ลักษณะประจำพันธุ์ของข้าวหอมมะลิ ๘๐ ที่เก็บรวบรวมจากแปลงเกษตรกรในจังหวัดยโสธร อำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด นครราชสีมา และอุดรดิตถ์ ถูกนำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ พบว่าข้าวหอมมะลิ ๘๐ มีสีเมล็ดข้าวเปลือกเป็นสีเหลืองฟางข้าวมีขนาดความยาว (ค่าเฉลี่ยประมาณ ๑.๐๗๕ เซนติเมตร) ความหนา (ค่าเฉลี่ยประมาณ ๐.๑๗๕ เซนติเมตร) ไม่แตกต่างจากข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ยกเว้นความกว้าง (ค่าเฉลี่ยประมาณ ๐.๒๔๕ เซนติเมตร) จะใหญ่กว่าข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ เมื่อนำเมล็ดข้าวเปลือกไปขัดสีด้วยเครื่องขัดสีได้ข้าวขัดหอมมะลิ ๘๐ ที่มีขนาดเมล็ดไม่แตกต่างจากข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ เมื่อวิเคราะห์ร้อยละของการขัดสีพบว่าข้าวหอมมะลิ ๘๐ มีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๖๑.๖๖ มากกว่าข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ มีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๕๖.๐๒

^{๑๔} นายสุมน ห้อยมาลา. การยอมรับของเกษตรกรและผู้บริโภคต่อพันธุ์ข้าวหอมมะลิน้ำท่วมที่ปลูกในพื้นที่น้ำฝนของประเทศไทย. (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒).

เสาวคนธ์ ศรีบริกิจ^{๑๕} (๒๕๔๕) ได้ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจการผลิต การตลาดข้าวอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ปีเพาะปลูก ๒๕๔๔/๔๕ โดยใช้วิธีสำรวจและสัมภาษณ์ตัวอย่างแบบง่าย และวิเคราะห์หาต้นทุนการผลิตโดยวิธีหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักด้วยพื้นที่เพาะปลูก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่ออธิบายต้นทุนการผลิต รายได้และผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากผลิตข้าวอินทรีย์เปรียบเทียบกับข้าวเคมี การศึกษาไม่ได้สรุปไว้อย่างชัดเจนถึงเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยอมรับ การทำเกษตรกรรมทางเลือกในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพียงแต่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบในทางบวกหรือทางลบที่มีผลต่อการยอมรับเกษตรกรรมทางเลือกเท่านั้น

^{๑๕} เสาวคนธ์ ศรีบริกิจ. เศรษฐกิจ การตลาด ข้าวอินทรีย์ ปีการเพาะปลูก ๒๕๔๔/๔๕. (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๕).

บทที่ ๓

บทบาท ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบ และมาตรการ ในการแก้ไขปัญหาของข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาบทบาท ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบ ของข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากราคาความผันผวนของข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่างๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเอกสาร และการวิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และนำไปเป็นแนวทางมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด และขยายผลไปสู่ชาวนาไทยในอนาคตต่อไป เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ดำเนินการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
๒. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยโดยได้ทำลำดับขั้นตอนการวิจัยไว้ ๓

ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ การเตรียมการวางแผนการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารการวิจัยฉบับนี้ โดยทำการศึกษาร่องความรู้เกี่ยวกับเรื่องข้าว ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดร้อยเอ็ด มาประกอบกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ตลอดจน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมากำหนดกรอบของการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นที่ ๒ การดำเนินการในการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาวิจัยจากเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาประกอบใช้ในการศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ระยะเวลาการศึกษาวิจัยช่วงระหว่างวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๗ – ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗

ขั้นที่ ๓ การรายงานผลการศึกษา

เมื่อได้ข้อมูลในการศึกษาแล้วรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล สรุปเสนอแนะ โดยจัดทำรายงานผลการศึกษา จัดพิมพ์รูปเล่ม นำเสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

๒. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มด้วยกัน ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ โดยชุดคำถามกำหนดขึ้นจากวัตถุประสงค์การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาประมวลเป็นชุดคำถามได้ดังต่อไปนี้ (ภาคผนวก)

๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกมาเป็นผลการศึกษาวิจัยต่อไป

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาบทบาท ผลกระทบ ของข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากราคาความผันผวนของข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่างๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้แบ่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกแก่กลุ่มประชากรตัวอย่างออกเป็น ๔ ชุดคำถามด้วยกัน ประกอบด้วย

กลุ่มคำถามชุดที่ ๑ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิที่มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๑ และ ๒

กลุ่มคำถามชุดที่ ๒ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๓ และ ๔

กลุ่มคำถามชุดที่ ๓ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตด้านต่างๆ ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๕ และ ๘

กลุ่มคำถามชุดที่ ๔ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิ ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๖ ๗ และ ๘ ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในบทที่ ๔ ต่อไป

ในการสัมภาษณ์ในแต่ละชุดคำถามผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์ออกเป็น ๓ กลุ่มด้วยกัน กลุ่มละ ๑๐ คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มบุคคลดังกล่าว และสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาศึกษาวิจัยได้ดังนี้

กลุ่มคำถามชุดที่ ๑ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิที่มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๑ และ ๒

คำถามที่ ๑ ท่านคิดว่าข้าวหอมมะลิมีบทบาทกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนาข้าว โดยในปีการเพาะปลูก ๒๕๕๕/๒๕๕๖ มีพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวและข้าวเจ้า รวม ๓,๕๓๘,๒๖๕ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง แยกเป็นข้าวเจ้า ๒,๘๐๕,๕๐๖ ไร่ ข้าว

เหนียว ๑๒๘,๑๕๕ ไร่ และมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ (ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และ กข ๑๕) ที่สำคัญของจังหวัดในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ โพนทราย และปทุมรัตน์ ซึ่งผลผลิตรวม ๑,๐๓๒,๑๔๒.๓๑ ตัน รายได้จากการจำหน่าย ๑๒,๖๔๗,๕๘๗,๗๓๕.๓๒ บาท โดยรายได้หลักของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด มาจากการปลูกข้าว และข้าวหอมมะลิก็เป็นข้าวที่มีราคาสูง อีกทั้งยังมีรสชาติอร่อย กลิ่นหอม และความนุ่มที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้ผู้คนนิยมบริโภค ส่งผลให้ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด และทำให้จังหวัดร้อยเอ็ด มีชื่อเสียงไปทั่วโลกในฐานะแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศไทย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากเพราะเป็นพันธุ์ข้าวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นพันธุ์ข้าวเฉพาะถิ่นที่มีลักษณะพิเศษที่เกิดที่ใดที่หนึ่ง สอดคล้องกับภูมิปัญญาสั่งสมสืบทอดกันมายาวนาน และทนสภาพดินเค็มได้ดี ถ้าไปปลูกที่อื่นก็จะไม่มีความหอมและนุ่ม เป็นพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากเมื่อหุงกับแล้วจะหอม เมล็ด จะขาว ยาว และนุ่ม และเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุดในประเทศเนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิส่วนมากอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ เกษตรกรส่วนมากมีรายได้จากการปลูกข้าวหอมมะลิทำรายได้จากการขายข้าวหอมมะลิปีละหลายพันล้านบาท

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากกล่าวคือ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพให้คงความหอมของข้าวหอมมะลิให้ได้อย่างยั่งยืนและเป็นการสร้างชื่อเสียงให้ชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ควบคู่กับการรักษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าวให้คงอยู่คู่จังหวัดร้อยเอ็ดสืบไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากเป็นผลิตผลที่มีคุณภาพของเกษตรกรภายในจังหวัด ทั้งใช้บริโภคและเป็นสินค้าสร้างรายได้ สร้างอาชีพและสร้างชื่อเสียงให้จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้สัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และมีอาชีพหลัก คือ การปลูกข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ จุดประสงค์เพื่อบริโภคและจำหน่าย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิเป็นพืชที่มีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากเป็นพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลักมาเป็นเวลาช้านานมาแล้ว เป็นพืชที่มีผลผลิตที่สร้างรายได้ในครัวเรือนของเกษตรกรคิดเป็นมูลค่ามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพืชชนิดอื่น เป็นพืชที่มีผลผลิตเป็นมูลค่ารวมระดับจังหวัดมากที่สุดจึงเป็นสินค้าส่งออกของจังหวัด อันดับ ๑ ตลอดมา นอกจากนี้ยังเป็นพืชที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินและภูมิอากาศของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับจังหวัดร้อยเอ็ด เพราะข้าวหอมมะลิจัดได้ว่าเป็นสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญที่สุดของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิจากทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้าวหอมมะลิชั้นดีที่สุด เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมาก กล่าวคือ เกษตรกรซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของจังหวัดซึ่งเป็นผู้ผลิตข้าวหอมมะลิมาตั้งแต่อดีต จะประสบปัญหาด้านหนี้สินในระดับครัวเรือน เกิดปัญหาขาดความสภาพคล่องด้านการเงินเพราะเกษตรกรขาดกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ตลอดจนเงินสินค้าเพื่อการลงทุน จะเป็นปัญหาในระดับสังคม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นสินค้าหลักของจังหวัด /สร้างเสริม GPP ของจังหวัด ข้าวหอมมะลิสร้างรายได้ให้เกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด และข้าวหอมมะลียังเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปคำถามที่ ๑ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑ คิดว่าข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากมีลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ และประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงถือได้ว่าข้าวหอมมะลิเป็นพืชเศรษฐกิจและรากฐานทางวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ดควบคู่กัน โดยพันธุ์ข้าวหอมมะลิมี

ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น กลิ่นที่มีลักษณะพิเศษถ้าไปปลูกที่อื่นจะไม่มีกลิ่นหอมและนุ่มเหมือนจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค
ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเชิงเศรษฐกิจ เพราะประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้หลักมาจากการทำนา และสายพันธุ์ข้าวที่ปลูก ส่วนใหญ่คือ ข้าวหอมมะลิ นอกจากนี้ยังมีความสำคัญเชิงวัฒนธรรม ประเพณี จนมีประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวมากมาย ซึ่งข้าวหอมมะลิจึงเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของชาวร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งหมดประมาณ ๘๕% เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชากรประมาณ ๘๐% มีอาชีพการเกษตร การทำเกษตรนั้น เป็นการปลูกข้าว และพันธุ์ข้าวหอมมะลิ สาเหตุที่เลือกพันธุ์ข้าวหอมมะลิ เพราะเป็นข้าวที่มีราคาสูงเป็นความนิยมของผู้บริโภค สภาพพื้นที่ดินก็เหมาะกับการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ โดยเฉพาะพื้นดินของจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ สภาพพื้นดินเป็นดินร่วนทราย ภูมิอากาศแห้งแล้ง เหมาะสำหรับปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์หลักที่สร้างรายได้ให้กับชาวร้อยเอ็ดและสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดร้อยเอ็ด ในฐานะเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงระดับโลก “World Hommalı Rice” ทำให้จังหวัดร้อยเอ็ดถือเอาเรื่องข้าวหอมมะลิเป็นยุทธศาสตร์หลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ราบ ศักยภาพเป็นดินร่วนปนทราย จังหวัดร้อยเอ็ดไม่มีทะเล ไม่มีภูเขา ต้องอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลเท่านั้น ไม่มีเขื่อน หรือแหล่งน้ำกักเก็บ เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิก่อนข้างมาก ดินมีความเป็นกรด(ดินเค็ม) ไม่เหมาะสมปลูกพืชอย่างอื่นมากนัก จึงเหมาะสมที่จะปลูกข้าวหอมมะลิที่เขตทุ่งกุลาร้องไห้มากที่สุด เพราะปลูกแล้วข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่ได้มีความหอมมาก ๆ โดยเฉพาะการปลูกในทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (DI) ที่สามารถปล่อยสารที่มีกลิ่นหอม แม้จะนำไปปลูกที่อื่น (เช่น ได้นำไปปลูกที่สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เวียดนาม หรือทั่วโลก)

ก็ไม่เหมือนที่ปลูกที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพราะฉะนั้นการปลูกข้าวหอมมะลิจึงมีความสำคัญมากเพราะ
อนาคตสามารถสร้างราคาได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจ
หลักของจังหวัด และข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสามารถปลูกได้ในพื้นที่ไม่กี่จังหวัดของประเทศซึ่ง
ร้อยเอ็ดเป็นหนึ่งในนั้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากเพราะว่า ข้าวหอมมะลิเป็น
ผลิตภัณฑ์ที่เป็นจุดเด่นของจังหวัด และเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด และที่สำคัญ
คือเป็นสัญลักษณ์ ตามคำขวัญประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากข้าวหอมมะลิตคือพืช
เศรษฐกิจที่สร้างรายได้หลักในจังหวัดร้อยเอ็ด อีกทั้งในฐานะวัฒนธรรมข้าวหอมมะลิไม่เพียงเป็นพืช
เพื่อการบริโภคเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกวัฒนธรรมของชาวร้อยเอ็ด ความเป็นอยู่ วิถีการใช้ชีวิต
ของคนอีสานที่ดำรงอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพันธุ์
ข้าวที่ปลูกได้ที่อำเภอสุวรรณภูมิ ซึ่งอยู่ในทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า มีดินและอุณหภูมิที่
พอเหมาะในการทำให้การเพาะปลูกข้าวหอมมะลิตคุณภาพ ส่งผลให้ข้าวหอมมะลิตจากจังหวัดร้อยเอ็ด
เป็นข้าวหอมมะลิตที่อร่อยมีคุณภาพ นอกจากนั้นความสำคัญของข้าวหอมมะลิตมีผลกับจังหวัดร้อยเอ็ด
ในด้านชื่อเสียง ด้านการท่องเที่ยว เป็นที่ทราบกันดีว่าในปี ๒๕๕๗ นี้ คณะสาวงามทั้ง ๔๐ คน
มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส ได้เดินทางมาเยี่ยมชมเก็บตัวที่จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมทั้งเรียนรู้ การปลูกข้าว
หอมมะลิ ดังนั้น จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าข้าวหอมมะลิตของจังหวัดร้อยเอ็ดมีจุดเด่นจนทำให้ชื่อเสียง
ของจังหวัดร้อยเอ็ดถึงระดับการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวได้ และประการสุดท้ายข้าวหอมมะลิตทำ
ให้เศรษฐกิจของร้อยเอ็ดดีขึ้นบ้างจากการจัดงานข้าวหอมมะลิตโลกในปี ๒๕๕๕ ณ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ด เพราะเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของ
ชาวจังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นอาชีพเกษตรกรรมการทำนาเป็นอาชีพหลัก และยังเป็นกำลังเสริมการ
ท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้หลักของจังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาและปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อจำหน่ายมากที่สุด และสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศของจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ ทำให้ได้ข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดีที่สุดในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

สรุปคำถามที่ ๑ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒ คิดว่าข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดร้อยเอ็ดและเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดร้อยเอ็ดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในด้านความหอมและรสชาติของข้าวหอมมะลิไม่สามารถนำไปปลูกที่อื่นให้มีรสชาติหอม นุ่ม ได้เหมือนกับการปลูกที่จังหวัดร้อยเอ็ดบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ และจังหวัดร้อยเอ็ดไม่มีเขื่อน ไม่มีการกักเก็บน้ำ สภาพดินมีสภาพความเป็นกรด (ดินเค็ม) ไม่เหมาะกับการปลูกพืชอย่างอื่นมากนักนอกจากข้าวหอมมะลิที่จะให้กลิ่นและรสชาติที่มีลักษณะพิเศษ จึงเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายที่มีชื่อเสียงระดับโลก “World Hommali Rice” และจังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดประเด็นข้าวหอมมะลิเป็นยุทธศาสตร์หลักในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่ปลูกในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด มีกลิ่นหอมและเหมาะสมกับภูมิประเทศ มีกลิ่นเฉพาะตัว ราคาสูง เป็นข้าวที่มีคุณภาพ ดังนั้น หากปลูกที่จังหวัดร้อยเอ็ดจะทำให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพดีมีคุณสมบัติเฉพาะประจำจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เป็นอันดับต้นๆ และทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ข้าวหอมมะลิตถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นพืชที่สำคัญต่อเศรษฐกิจโลก ซึ่งเป็นที่นิยมบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมหาศาล

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ มีความหอม และเป็นที่ต้องการของตลาด ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการ เกษตร รวมทั้งข้าวหอมมะลิขายได้ราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นพื้นที่ทำนา และเกษตรกรส่วนใหญ่ก็มีอาชีพทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดไม่มีระบบชลประทานทำให้เกษตรกรทำนาได้ปีละครั้ง จึงทำให้ข้าวหอมมะลิเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

มีความเห็นว่าข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากถือเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ถึงแม้ว่าจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถปลูกข้าวเหนียว มันสำปะหลัง อ้อย หรือแม้แต่ยางพาราได้ก็ตาม แต่ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่เกษตรกรปลูกมาตั้งแต่โบราณ และเป็นข้าวที่เหมาะสมกับดินร่วนปนทราย ซึ่งจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้และเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ประมาณ ๖๐ % อยู่ในเขตทุ่งกุลาร่องไห้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ ประกอบกับข้าวหอมมะลิในทางการค้าถือเป็นสินค้าที่ราคาซื้อขายในตลาดต่างประเทศมีราคาค่อนข้างสูงเป็นที่ต้องการของตลาดโดยเฉพาะตลาดบน (EU, USA) ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศและจังหวัดดี ความเป็นอยู่ของเกษตรกรจากเดิมมีฐานะยากจนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี ส่งลูกหลานให้มีการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งทั้งหมดเป็นผลจากการที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ด ปลูกข้าวหอมมะลิเลี้ยงอาชีพจากอดีตถึงปัจจุบัน และจะดำเนินต่อไปในอนาคต เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่าข้าวหอมมะลิไม่เพียงแต่จะมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ด แต่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมากเช่นกัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างมาก เพราะจังหวัดร้อยเอ็ดถือได้ว่าเป็นพื้นที่ซึ่งปลูกข้าวหอมมะลิได้มากที่สุดในภาคอีสาน โดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร่องไห้ซึ่งร้อยละ ๗๗ หรือประมาณ ๕.๗ แสนไร่ของทุ่งกุลาร่องไห้ที่อยู่ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดปัจจุบันท้องทุ่งที่เคยแห้งแล้งแห่งนี้ เต็มไปด้วยความสดใ สีสทองเหลืองอร่ามทั่วท้องทุ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงที่สุดในโลกไปแล้วและจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนาข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นพืช

หลักที่เกษตรกรนิยมเพาะปลูกมากที่สุดข้าวหอมมะลิจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าของจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งในแง่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและมูลค่าของข้าวหอมมะลิและถือเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ปัจจุบันข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดกำลังได้รับความนิยมและสร้างรายได้เข้าจังหวัด ปีละมหาศาล

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

จังหวัดร้อยเอ็ดมีประชากรประมาณ ๑.๓ ล้านคน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีพื้นที่ประมาณ ๕,๑๘๗,๑๕๖ ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิประมาณ ๒.๑ ล้านไร่ มีปริมาณผลผลิตประมาณ ๘๔๐,๐๐๐ ตัน/ปี หากคิดราคาตันละ ๑๕,๐๐๐ บาท จะมีมูลค่าประมาณ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท หากปีใดเกษตรกรสามารถจำหน่ายข้าวหอมมะลิได้เงินมากจะมีเงินจับจ่ายใช้สอยมากส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดในภาพรวม ข้าวหอมมะลิจึงเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด จนกระทั่งนำไปกำหนดเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่ว่า “เป็นผู้นำข้าวหอมมะลิสู่สากล การคมนาคมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เพราะจังหวัดร้อยเอ็ดพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีความเหมาะกับการเพาะปลูกข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินและภูมิอากาศร้อนในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมาก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเกษตรกรและแรงงานในภาคเกษตรมีพื้นที่ทำนามากที่สุดกว่า ๓.๐๘ ล้านไร่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ ดังนั้น จึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้ปลูก ผู้จำหน่ายหรือบริการปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โรงสีข้าว ผู้จำหน่ายข้าวสาร จึงถือได้ว่าข้าวหอมมะลิเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปคำถามที่ ๑ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓ คิดว่าข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและเป็นแรงงานในภาคเกษตร จึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ส่วน ทั้งเกษตรกร ผู้จำหน่ายหรือบริการปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยจังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่กว่า ๖๐% ที่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ ที่ทำให้ข้าวหอมมะลิมีรสชาติพิเศษกว่าพื้นที่อื่นๆ จึงเป็นสินค้าซื้อขายที่มีราคาสูงได้รับความนิยมในตลาดต่างประเทศ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น และข้าวหอมมะลิไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ดแต่ยังมีความสำคัญต่อประเทศด้วย

คำถามที่ ๒ ในความคิดของท่านอะไรคือจุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ รสชาติที่อร่อยนุ่มลิ้นและกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เวลาหุงขึ้นหม้อและเมล็ดข้าวงามน่ารับประทาน ซึ่งข้าวหอมมะลิใหม่จะให้ความหอมขณะหุงต้ม ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากข้าวชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ข้าวหอมที่หุงแล้ว ยังมีลักษณะนุ่มเหนียว มียางเกาะตัวกันพอสมควร มีรสชาติอร่อย ส่วนข้าวหอมมะลิเก่า ความหอมจะเจือจางลงรวมทั้งความนุ่มเหนียวลดลง แต่ถึงแม้ความหอมจะลดน้อยลงไปแต่ยังคงมีรสชาติที่อร่อยเหมือนเดิม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิคือ มีความหอม เมล็ดยาว ขาวและนุ่ม ทนแล้ง และดินเค็มราคาเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่าง ประเทศ เปอร์เซนต์ต้นข้าวสูง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ คุณภาพของข้าวหอมมะลิมีคุณภาพดี ตรงตามสายพันธุ์เนื่องจากเกษตรมีการเปลี่ยนพันธุ์ทุก ๆ ๑ ปี และจังหวัดร้อยเอ็ดมีการจัดงานวันข้าวหอมมะลิโลกทุกปีซึ่งเป็นงานประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ข้าวมีความหอมนุ่ม ปลูกได้เฉพาะในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เมล็ดข้าวสารใส เมื่อหุงเป็นข้าวสุก มีลักษณะขาวสวย นุ่มลิ้น มีกลิ่นหอม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีจุดเด่นคือเรื่องคุณภาพ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เมล็ดข้าวเรียวยาว ขาวขาวใส เมื่อนำมาหุงแล้วจะมีความนุ่ม มีสีขาวนวลเหมือนดอกมะลิ รสอร่อย และมีกลิ่นคล้ายใบเตย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เป็นพืชที่ทนแล้ง เหมาะสำหรับพื้นที่ดินและสภาพที่ดินและมีปริมาณน้ำฝนค่อนข้างน้อย นอกจากนั้นยังเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ คือ มีกลิ่นหอม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของข้าวหอมมะลิโดยเฉพาะในเขตทุ่งกุลาร้องไห้จะมีความเด่นเป็นพิเศษ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อนำไปหุงข้าวจะมีลักษณะเมล็ดยาวสวย มีความนุ่ม รสชาติอร่อย มีกลิ่นหอมคล้ายดอกมะลิทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

คิดว่าจุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นข้าวที่มีความหอม นุ่ม ทนแล้งและทนดินเค็ม มีแหล่งผลิตสำคัญอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ถือว่าเป็นจุดเด่นระดับประเทศและระดับโลก

สรุปคำถามที่ ๒ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดที่ปลูกได้เฉพาะในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีเมล็ดยาว มีความหอมนุ่ม เหนียว มียางเกาะตัวกันพอสมควร มีกลิ่นหอมคล้ายดอกมะลิและใบเตย รสชาติอร่อยเป็นที่ต้องการของตลาด

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด คือ ข้าวหอมมะลิจะให้ความหอมเป็นพิเศษ โดยอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิจากทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มากที่สุด จากจำนวน ๕ จังหวัด คือ มีมากถึง ๓ ใน ๕ ของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งข้าวหอมมะลิชอบดินร่วนปนทราย อีกทั้งอุณหภูมิและความร้อน จะเป็นตัวกระตุ้นและเป็นสิ่งเร้าให้ข้าวหอมมะลิมีความหอมมากกว่าปลูกในพื้นที่อื่น ๆ จึงถือเป็นจุดเด่นของข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ลักษณะเด่นของข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวหอมที่มีคุณภาพดี มีเมล็ดสวย เรียวยาว ขาวใสตามธรรมชาติ เมื่อนำมาหุงสุกแล้วมีกลิ่นหอม เวลารับประทานจะมีความนุ่ม รสอร่อยชวนรับประทาน และเป็นที่นิยมของผู้บริโภคข้าวมากกว่าข้าวพันธุ์อื่นๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีจุดเด่น คือ “หอมขาวยาวรีมีคุณค่า”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด มีกลิ่นหอม เมล็ดเรียวยาว ขาว นุ่ม ปลูกได้ปีละ ๑ ครั้ง (เพราะเป็นพืชไผ่แสง) ปริมาณจำกัด สามารถสร้างมูลค่าได้ (ถ้ารัฐบาลร่วมมือ สร้างความโดดเด่นของตัวข้าวหอมมะลิ ๑๐๕) แต่ต้องพัฒนาสายพันธุ์ข้าวให้ได้อย่างต่อเนื่อง อนาคตสามารถสร้างราคาให้กับผู้บริโภคในราคาสูงได้อย่างต่อเนื่อง เพราะประชากรโลกจะมากขึ้นทุกปีจากวันนี้ ๗,๒๐๐ ล้านคน จะเป็น ๑๐,๐๐๐ ล้านคนไม่ช้านี้ แต่ข้าวหอมมะลิในจังหวัด ร้อยเอ็ดปลูกได้ปีละ ๑.๓ ล้านตันเท่านั้น (ข้าวเปลือก) ไม่สามารถขยายพื้นที่การปลูกเพิ่มให้ได้มากไปกว่านี้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิ เมล็ดเรียวยาว หอมเหมือนกลิ่นใบเตย และสีข้าวสวย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิเป็นจุดเด่นและจุดขายของชาวร้อยเอ็ด ที่จะนำมาดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะว่า ข้าวหอมมะลิเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชาวโลก และเวลานำมาหุงจะมีลักษณะข้าวสวย กลิ่นหอมชวนให้อยากลองรับประทาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

จุดเด่นของข้าวหอมมะลिर้อยเอ็ด คือ ข้าวมีกลิ่นหอม นุ่ม เหนียว ในบางพื้นที่มีการปลูกแบบอินทรีย์ เมล็ดข้าวขาว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ที่ความหอมของข้าวหอมมะลิเป็นจุดเด่นของข้าวหอมมะลิที่จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งเกษตรกรดีเด่น ปี ๒๕๕๗ นี้ เป็นเกษตรกรที่ผสมผสานสายพันธุ์ ๑๐๑ (ไม่แน่ใจเป็นสายพันธุ์ข้าวหอมมะลิหรือไม่) ดังนั้น จึงเป็นจุดเด่นของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นที่ทราบกันดีว่าโดยทั่วไปแล้วพันธุ์ข้าวหอมมะลิเป็นพันธุ์ ๑๐๕ แต่ในจังหวัดร้อยเอ็ดพันธุ์ข้าว ๑๐๑ ที่โดดเด่น อีกทั้งบางส่วนของการปลูกข้าวหอมมะลิในจังหวัดร้อยเอ็ดมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกทำให้ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดถือได้ว่าเป็นข้าวอแกนอีกด้วย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ลักษณะเด่นของข้าวหอมมะลิคือ เมล็ดขาวใหญ่ ที่สำคัญกลิ่นข้าวหอมมะลิและความนุ่มอร่อย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ข้าวหอมมะลินั้น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอยู่แล้ว คือ มีความหอม เมื่อหุงแล้วจะมีความนุ่ม เหนียวพอดี อีกทั้งสภาพภูมิประเทศของจังหวัดร้อยเอ็ดนั้น มีสภาพเป็นนาดอน ซึ่งเหมาะแก่การปลูกข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมมะลิให้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพในที่นาดอน

สรุปคำถามที่ ๒ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

ข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ปลูกได้เฉพาะบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ คือ เมล็ดยาว เรียว ขาว เมื่อนำมาหุงก็จะมีกลิ่นหอมเหมือนใบเตยและดอกมะลิรสรชาติเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ข้าวจะมีกลิ่นเฉพาะตัว คือ หอม ข้าวนี้นุ่มเมล็ดเรียวยาว ปลูกได้เฉพาะที่ร้อยเอ็ดเท่านั้น ที่อื่นปลูกได้แต่คุณภาพไม่เหมือน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ที่ ความเหนียว นุ่ม และมีกลิ่นหอมทานอร่อย เป็นที่นิยมของคนทั่วไป คุณภาพดี และเป็นสินค้าส่งออกของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ที่ความหอมคล้ายใบเตย เมล็ดเรียวยาว มีสีครีมหรือขาวอ่อน ๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกในจังหวัดร้อยเอ็ดมีผลผลิตต่อไร่สูง และมีความหอมเป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งรสชาติดี หุงแล้วอ่อนนุ่ม ประกอบกับจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้ง ข้าวหอมมะลิ เช่น ขนมโดนัท คุกกี้ ซึ่งสามารถทดแทนแป้งข้าวสาลีได้เป็นอย่างดี อีกทั้งข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักคืออยู่แล้ว เป็นที่ต้องการทั้งในและนอกประเทศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นข้าวที่มีความอ่อนนุ่มมีกลิ่นหอมลักษณะข้าวเปลือกเรียวยาวเมื่อสีเป็นข้าวสารจะได้ข้าวเมล็ดเรียวยาวขาวใสเป็นเงา แกร่ง มีกลิ่นหอมคล้ายใบเตย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดคือ หอม ขาว นุ่ม ยาว เรียว ถือเป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดพื้นที่อื่นปลูกข้าวชนิดนี้จะมีคุณลักษณะและคุณสมบัติไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะเรื่องความหอมของข้าว ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษของข้าวหอมมะลิในพื้นที่นี้ ซึ่งความมีจุดเด่นของข้าวหอมมะลินี้ได้สร้างมูลค่าของข้าวส่งผลให้ต่างประเทศได้รู้จักและหันมารับประทานข้าวหอมมะลิของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ในเรื่องของจุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีความโดดเด่นในรูปลักษณะและรสชาติ ซึ่งเป็นผลดีทั้งในด้านความหอมและความนุ่มของรสชาติ จนได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นรางวัลให้ผลผลิตดีในพื้นที่ดินทรายจะเป็นเมล็ดข้าวเรียวยาว สมบูรณ์และความหอมของข้าวยังคงเหมือนข้าวที่ปลูกจากแหล่งเก็บเหมือนเดิม เมล็ดข้าวที่สวย เรียว ยาว ขาวใส ตามธรรมชาติ เมื่อนำมาหุงแล้วจะมีความนุ่ม มีสีขาวนวลเหมือนดอกมะลิ รสอร่อย และมีกลิ่นหอมนานคล้ายใบเตย ข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

จุดเด่นข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะเด่นเกี่ยวกับการผลิต ข้าวหอมมะลิเป็นพืชที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำในการปลูกน้อย ไม่ต้องดูแลมาก ลักษณะเด่นที่ ๒ คือในเรื่องของเมล็ดข้าว ข้าวหอมมะลิมีลักษณะของเมล็ดข้าวที่ เรียว ยาว ขาว นุ่ม มีความโดดเด่นและมีความงามของเมล็ดข้าว และที่สำคัญที่สุด คือ ความหอม เมื่อรับประทานจะมีรสชาติอร่อยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

จุดเด่นข้าวหอมมะลิ คือ ความหอม ข้าวมะลิในเขตพื้นที่อื่นคุณภาพไม่เท่า เพราะสภาพดิน น้ำ ข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพคือ สภาพดินเค็มชนิดๆ (กรดอ่อน) หรือ Ph = ๔.๕ นอกจากนั้นอุณหภูมิร้อนน้ำไม่ขังช่วงเก็บเกี่ยว ทำให้ข้าวหอมมะลิตมีความหอม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เมล็ดข้าวสารใส เมื่อบุงเป็นข้าวสุก มีลักษณะขาวสวย นุ่มลิ้น มีกลิ่นหอม

สรุปคำถามที่ ๒ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะเด่น ๒ ลักษณะด้วยกันคือ ด้านการผลิต เป็นพืชที่ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำน้อยในการปลูก ไม่ต้องดูแลมาก เหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อีกด้านคือ ด้านรสชาติ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกได้ในจังหวัดร้อยเอ็ด จะมีเมล็ดขาว ยาว ริ

เหนียว นุ่ม คุณภาพดี และที่สำคัญที่สุด คือ ความหอม เมื่อนำมาหุงแล้วจะมีความนุ่ม มีสีขาวนวล เหมือนดอกมะลิ รสอร่อย และมีกลิ่นหอมนานคล้ายใบเตย ข้าวหอมมะลิ

สรุป บทบาทของข้าวหอมมะลิที่มีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปผลได้ว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์เห็นว่าข้าวหอมมะลิมิบทบาทกับจังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ด้านลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดที่ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ที่มีสภาพดินร่วนปนทราย ดินมีความเป็นกรด (ดินเค็ม) pH ๔.๕ มีอุณหภูมิที่เหมาะสม เหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิมากกว่าพืชอย่างอื่น และเป็นพื้นที่ที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกอยู่ในบริเวณนี้ จะสามารถปล่อยสารที่มีกลิ่นหอมเมื่อนำไปหุงจะได้กลิ่นคล้ายดอกมะลิหรือใบเตย แม้จะนำไปปลูกที่อื่น เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เวียดนาม เป็นต้น ก็ไม่เหมือนกับจังหวัดร้อยเอ็ด ข้าวหอมมะลิจึงถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ทำรายได้และชื่อเสียงให้กับจังหวัดร้อยเอ็ด

๒. ด้านรสชาติ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกได้ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ทำให้ได้รับความนิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ คือ มีเมล็ดขาว เรียว รี เหนียว นุ่ม และโดยเฉพาะกลิ่นที่มีความหอมไม่เหมือนกับข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่อื่น

๓. ด้านวัฒนธรรมประเพณี การปลูกข้าวหอมมะลิมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ภูมิปัญญาในการสร้างยุ้งข้าว มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเคารพต่อธรรมชาติในวัฒนธรรมการปลูกข้าว เช่น แม่โพสพ พญาแถน พญาคันคาก นาค งู เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงนำมาสู่บทสรุปที่ว่าข้าวหอมมะลิมิบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ปลูกได้ดีที่สุดในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด และข้าวหอมมะลิที่ปลูกอยู่ในบริเวณนี้จะมีลักษณะพิเศษในด้านรสชาติ เมล็ดพันธ์ และกลิ่น ไม่เหมือนกับการนำไปปลูกในพื้นที่อื่นๆ เป็นที่ต้องการของทั้งตลาดในและต่างประเทศ เป็นรายได้หลักของเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นประเด็นยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาจังหวัดที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้การส่งเสริม ประกอบกับชาวร้อยเอ็ดมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกโยงไว้กับการปลูกข้าวร้อยเรียงกันมาเป็นวัฒนธรรม การปลูกข้าวหอมมะลิของชาวร้อยเอ็ดจึงเป็นรากฐานของทั้งวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่สำคัญ

กลุ่มคำถามชุดที่ ๒ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของข้าวหอมมะลิ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๓ และ ๔

คำถามที่ ๓ ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาอะไรบ้าง และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านกายภาพ ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่แตกกอดี ต้นสูง เก็บเกี่ยวง่ายทนต่อสภาพดินเปรี้ยวและดินเค็ม แต่ลำต้นอ่อนลึ่มง่าย และมีทรงกอแผ่ทำให้เก็บเกี่ยวได้ยากถ้าแก่สุกงอมเกินไป และไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ และโรคใบหงิก รวมถึงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอ การแก้ไขปัญหาคือ องค์กรภาครัฐต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกร เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นกับนาข้าว ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของธรรมชาติต่อไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิ ได้แก่ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาค่าแรงงานสูง ปัญหาฝนทิ้งช่วง ปัญหาโรคระบาด และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

แนวทางแก้ไข

- ลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน รมรงค์ การใช้แรงงานสัตว์และรื้อฟื้นประเพณีลงแขก ปลูกข้าวในช่วงเวลาที่เหมาะสม แจ้งเตือนการระบาดของโรคศัตรูพืชอย่างจริงจัง

- ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และจัดหาแหล่งน้ำ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหา ได้แก่ ระบบชลประทานไม่ทั่วถึงทำให้ประสบปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตตกต่ำ แมลงศัตรูพืชระบาด ราคาปัจจัยการผลิตราคาสูง แนวทางการแก้ไข

๑.รัฐบาลควรลงทุนจัดทำระบบชลประทานให้ทั่วถึง โดยผันน้ำจาก น้ำชี - น้ำมูล มาช่วยบรรเทาภัยแล้ง

๒.รัฐบาลควรช่วยเหลือปัจจัยการผลิต ด้านราคาให้ถูกลง เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชเมล็ดพันธุ์ข้าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ การขาดแคลนแหล่งน้ำธรรมชาติ เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงทุกปี ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และมีเมล็ดพันธุ์ข้าวอื่นปะปนในพันธุ์ข้าวหอมมะลิที่เกษตรกรใช้ในการปลูก

แนวทางแก้ไข ควรมีการขุดบ่อน้ำในไร่นา ขุดบ่อบาดาล ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยคอก และส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ปัญหาของการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

๑.การขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ในการแก้ไขควรเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำจากแหล่งน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตร เพื่อลดการสูญเสียจากความแห้งแล้ง แต่ในช่วงฤดูฝนก็ประสบปัญหาน้ำมากเช่นกัน ควรมีการเพิ่มช่องทางระบายน้ำ ในส่วนของดินเริ่มเสื่อมคุณภาพ ต้องมีการปรับปรุงที่ดินให้เกิดความอุดมสมบูรณ์และส่งเสริมการปลูกพืชคลุมดิน

๒. เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตเองได้ขึ้นอยู่กับกลไกตลาด ควรมีการส่งเสริมเทคโนโลยีการปลูกข้าวที่เหมาะสม การพัฒนาคุณภาพให้มีมาตรฐาน และเป็นสิ่งจะยกระดับราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรอย่างมั่นคง

๓. การปลอมแปลงและปลอมปนข้าวหอมมะลิ เป็นปัญหาใหญ่ในระดับตลาดโลก และในอนาคตการส่งสินค้ามีความเข้มข้น และไร้พรมแดนยากต่อการแก้ไขปัญหา การควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานการส่งสินค้าข้าวที่มีประสิทธิภาพ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมักจะประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง และศัตรูพืช นอกจากนี้ราคาขายที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำในกรณีที่ไม่ได้ร่วมโครงการจำหน่ายข้าวในการแก้ไขควรที่จะต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดี และลดต้นทุนการผลิตเนื่องจากปัจจุบันต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองแทนการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ประสบปัญหาหลายด้านโดยเฉพาะด้านภัยธรรมชาติ เนื่องจากปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดต้องอาศัยน้ำฝน บางครั้งบางพื้นที่ประสบภัยแล้ง บางพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตข้าวมีปริมาณน้อย นอกจากนั้นใน

การปลูกข้าวหอมมะลิยังประสบปัญหาด้านการปนเปื้อนของเมล็ดพันธุ์อื่นทำให้ผลผลิตข้าวมีการปนเปื้อนของข้าวแดง

ในการแก้ไขปัญหาควรมีการแนะนำให้เกษตรกร มีการคัดเลือกพันธุ์ คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุก ๆ ๒ ปี โดย แนะนำให้เกษตรกรเลือกใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดจะประสบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาเรื่องพันธุ์ข้าวไม่มีคุณภาพ แนวทางแก้ไขปัญหาในการส่งเสริมการจัดทำแปลงกระจายพันธุ์ข้าวของเกษตรกรโดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในศูนย์ข้าวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ปัญหาเรื่องศัตรูพืช แนวทางแก้ไข เน้นการถ่ายทอดความรู้โดยระบบโรงเรียนเกษตรกร หรือ โรงเรียนชาวนา แก้ไขปัญหาโดยชุมชนและการประชาสัมพันธ์

ปัญหาการใช้สารเคมี แนวทางการแก้ไข ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกในอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมา โดยเน้นการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืชชุมชน

ปัญหาเรื่องภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง และน้ำท่วม เป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข แนวทางการแก้ไข คือ ร่นเวลาหว่านหรือปักดำออกไปอีก และเตรียมเมล็ดพันธุ์ไว้เพิ่ม

ปัญหาเรื่องการตลาด แนวทางการแก้ไข เน้นปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตโดยเฉพาะช่วงเวลาเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมและอาจจะผลิตข้าวปลอดสารหรือข้าวอินทรีย์ที่ตลาดกำลังมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นและราคามีแรงจูงใจด้วย

ปัญหาด้านแรงงาน แนวทางการแก้ไข ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลที่เหมาะสม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อถึงฤดูกาลปลูกข้าวจะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ที่มีคลองหรือแหล่งน้ำอื่นอาจจะมีผลกระทบไม่มากนัก แต่ในพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้จะมีผลกระทบเป็นอย่างมากในการเพาะปลูกข้าว

แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ควรขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลที่สามารถสูบน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ โดยการขุดเจาะเป็นจุดๆ หรือการขยายคลองส่งน้ำเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมักจะประสบกับปัญหาในหลายด้าน ได้แก่

ปัญหาภัยธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม การแก้ไขต้องจัดระบบ Zoning แหล่งผลิตที่เหมาะสมและสนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นาบริหารจัดการน้ำโดยทำแก้มลิง ทำอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่

ปัญหาการระบาดของวัชพืช การแก้ไขโดย สนับสนุนการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทุก ๒ ปี ส่งเสริมการตัดพันธุ์ปน ควบคุมการใช้รถเกี่ยวขนาดต่างถิ่น

ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช การแก้ไขโดย ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ในการป้องกันกำจัดแมลงโดยการส่งเสริมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับหมู่บ้าน ควบคุมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ส่งเสริมการใช้เชื้อชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว แก้ไขโดยสนับสนุนส่งเสริมศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จัดตั้งเป็นกลุ่มกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีแปลงผลิตเป็นของกองทุนเอง จังหวัดสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กลุ่มที่มีศักยภาพ และสามารถขยายผลสู่กลุ่มอื่นได้

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานการผลิต แก้ไขโดย ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร และประสานภาคเอกชน มีการควบคุมราคาการจ้างและราคาเครื่องจักรกล สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ให้กลุ่มเมล็ดพันธุ์พืช ศูนย์ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และดินเค็ม แก้ไขโดย สนับสนุนส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับการปลูกพืชปุ๋ยสดในการปรับปรุงบำรุงดิน อนุรักษ์การใช้ปุ๋ยนขาว ปรับสภาพดินมีการบริการตรวจวิเคราะห์ดินให้เกษตรกรก่อนการเพาะปลูก ส่งเสริม อนุรักษ์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

สรุปคำถามที่ ๓ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาหลายประการและมีแนวทางแก้ไข ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาด้านกายภาพ ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่แตกกอดี ต้นสูง เก็บเกี่ยวง่ายทนต่อสภาพดินเปรี้ยวและดินเค็ม แต่ลำต้นอ่อนล้าง่าย และมีทรงกอแผ่ทำให้เก็บเกี่ยวได้ยากถ้าแก่สุกงอมเกินไป และไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ และโรคใบหงิก รวมถึงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอ การแก้ไขปัญหา คือ องค์กรภาครัฐต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นกับนาข้าว ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของธรรมชาติ

๒. ปัญหาภัยธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม การแก้ไขต้องจัดระบบ Zoning แหล่งผลิตที่เหมาะสมและสนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นาบริหารจัดการน้ำโดยทำแก้มลิง ทำอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่

๓. ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว แก้ไขโดยสนับสนุนส่งเสริมศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จัดตั้งเป็นกลุ่มกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีแปลงผลิตเป็นของกองทุนเอง จังหวัดสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กลุ่มที่มีศักยภาพ และสามารถขยายผลสู่กลุ่มอื่นได้

๔. ปัญหาเรื่องการตลาด แนวทางการแก้ไข เน้นปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตโดยเฉพาะช่วงเวลาเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมและอาจจะผลิตข้าวปลอดสารหรือข้าวอินทรีย์ที่ตลาดกำลังมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นและราคามีแรงจูงใจด้วย

๕. ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช การแก้ไขโดย ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ในการป้องกันกำจัดแมลงโดยการส่งเสริมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับหมู่บ้าน ควบคุมการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ส่งเสริมการใช้เชื้อชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

๖. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานการผลิต แก้ไขโดย ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและประสานภาคเอกชน มีการควบคุมราคาการจ้างและราคาเครื่องจักรกล ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลที่เหมาะสม สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ให้กลุ่มเมล็ดพันธุ์พืช ศูนย์ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

๗. ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และดินเค็ม แก้ไขโดย สนับสนุนส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับการปลูกพืชปุ๋ยสดในการปรับปรุงบำรุงดิน อนุรักษ์การใช้ปุ๋ยขาวปรับสภาพดินมีการบริการตรวจวิเคราะห์ดินให้เกษตรกรก่อนการเพาะปลูก ส่งเสริม อนุรักษ์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๘. ปัญหาการใช้สารเคมี แนวทางการแก้ไข ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกในอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมาโดยเน้นการแก้ไขปัญหาโดยชุมชน เช่น ศูนย์บริหารศัตรูพืชชุมชน

๙. ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อถึงฤดูกาลปลูกข้าวจะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกัน เช่น พื้นที่ที่มีคลองหรือแหล่งน้ำอื่นอาจจะมีผลกระทบไม่มากนัก แต่ในพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้จะมีผลกระทบเป็นอย่างมากในการเพาะปลูกข้าว แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ

- ควรขุดเจาะบ่อบาดาลที่สามารถสูบน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ โดยการขุดเจาะเป็นจุดๆ หรือการขยายคลองส่งน้ำเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร

- ร่นเวลาหว่านหรือปักดำออกไปอีกและเตรียมเมล็ดพันธุ์ไว้เพิ่ม

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ได้แก่ สภาพดินฟ้าอากาศ ภัยแล้ง หรืออุทกภัยซึ่งทำให้ข้าวที่ปลูกได้รับความเสียหาย ต้นทุนในการทำนาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งค่าจ้างแรงงาน

ค่าปุ๋ย และอื่นๆ แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ ต้องจัดให้มีแหล่งน้ำในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม หรือจัดให้มีระบบชลประทาน เพราะร้อยเอ็ดมีปริมาณน้ำที่เป็นทุนมากเพียงพอ แต่ขาดการผันน้ำขึ้นมาใช้ ส่วนอื่นๆ ก็ต้องมีการลดต้นทุนการผลิตเท่าที่สามารถทำได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิที่ประสบคือเรื่องน้ำ เพราะน้ำเป็นปัจจัยสำคัญการผลิต ต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติ ปีไหนฝนตกมากทำให้น้ำท่วมการเพาะปลูกข้าวได้รับความเสียหาย ปีไหนฝนแล้งข้าวที่ปลูกก็แห้งเหี่ยวตาย อาชีพเกษตรกรทำนาต้องอาศัยธรรมชาติ จึงเป็นการเสี่ยงมาก ในการแก้ไขรัฐต้องบริหารจัดการน้ำในลุ่มพื้นที่ในการเกษตรกรรม ทำเขื่อนกั้นน้ำชี ลำน้ำมูล ลำน้ำเสียว หรือขุดลอกอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำฝน และทำคลองหรือท่อส่งน้ำให้ลุ่มพื้นที่ทำการปลูกข้าว เพื่อส่งน้ำไปตามไร่นา เพื่อเวลาน้ำขาดหรือเมื่อเกิดภัยแล้วฝนไม่ตกหรือฝนทิ้งช่วง นอกจากนี้ ปัญหาเรื่องราคาไม่มีความแน่นอน ปุ๋ยมีราคาแพง ค่าแรง ค่าน้ำมัน ก็เป็นสิ่งที่การผลิตข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดต้องประสบเป็นประจำ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ปัญหาที่พบในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดมีหลายปัญหา ได้แก่ ผลผลิตต่อไร่ต่ำ (yield) ๔๐๐/kg /ไร่ วิธีแก้ พัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ปรับปรุงระบบชลประทาน นอกจากนั้นช่องทางการตลาดมีจำกัด วิธีแก้ เพิ่มช่องทางตลาดใน Modern Trade และส่งเสริมราคาสินค้าท้องถิ่น Local Branding

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ที่ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ ต้องพัฒนาเรื่องน้ำให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ต้องพัฒนาตามแผนของกรมชลประทานที่มีแผนพัฒนา โขง-เลย-ชี-มูล แล้วผันระบบน้ำให้ได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ต้องรณรงค์การปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าในที่สาธารณะอย่างจริงจัง และต้องรณรงค์ลดพื้นที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัสเพราะต้นยูคาลิปตัสจะทำให้มีน้ำฝนตามธรรมชาติน้อยลง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ปัญหาที่พบสำหรับข้าวหอมมะลิของจังหวัด คือ คุณภาพด้อยลงทั้งในเรื่องของควมบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวและความหอม อาจจะเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเมล็ดพันธุ์สำหรับปลูก และการเร่งปลูกของชาวนาที่เน้นที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพ เนื่องจากโครงการรับจำนำข้าวที่วัดคุณภาพเพียงปริมาณน้ำหนักเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผลผลิตต่อไร่ยังต่ำมาก เนื่องจากชาวนาขาดการใส่ใจดูแลอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดที่ประสบ ได้แก่ ปัญหาฝนทิ้งช่วง การแก้ไขปัญหาคือรัฐต้องเข้ามาช่วยเหลือและจัดระบบชลประทาน ประชาชนยังขาดความรู้เรื่อง การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชการเผาหญ้าเมื่อเคลียร์หน้าดิน ทำให้มีปัญหาบำรุงดิน แนวทางแก้ไข คือ ภาครัฐต้องหันมาให้ความสำคัญ ในการให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจกับประชาชนในเรื่อง ดังกล่าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวนาปี ดังนั้น จึงสามารถปลูกได้เพียงปีละ ๑ ครั้งเท่านั้น ดังนั้น ปัญหาของเกษตรกรคือปัญหาเรื่องเวลา อีกทั้ง พันธุ์ข้าวหอมมะลิมีราคาสูง บวกกับการรอคอยเป็นปี เกษตรกรจึงมีปัญหาเรื่องจุดคุ้มทุน นอกจากนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าจังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ กว้างขวางมากแต่น้ำยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อราคาเพาะปลูก วิธีแก้ปัญหาคือ รัฐบาลต้องมีการ ประกันราคาข้าวหอมมะลิได้ราคาที่เหมาะสมอีกทั้งต้องจำกัดโควตาในการส่งข้าวเข้าระบบประกัน เช่น ภาคกลางมีการปลูกข้าวปีละ ๔ ครั้ง ทำให้ข้าวเกินโควตา เป็นการเบียดบังโควตาของการส่ง ข้าวเข้าระบบอีสาน เนื่องจากอีสานทำนาปี ส่วนการทำนาปรังก็ปลูกไม่ได้เนื่องจากปัญหาเรื่องน้ำ วิธีช่วยการแก้ปัญหาจึงต้องเน้นคุณภาพไปพร้อมกับราคา ถ้าข้าวหอมมะลิมีคุณภาพดี ปลูกได้ปีละ ครั้ง ก็ควรประกันราคาไว้ในราคาที่สูง และรัฐควรเร่งแก้ปัญหานี้ด้วย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิที่จังหวัดร้อยเอ็ดมักประสบ คือ ปัญหาทางธรรมชาติ ปัญหาภัยแล้ง ไม่สามารถปลูกได้ผลผลิตที่ดี ปัญหาการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวทางการเกษตรยังน้อย ปัญหาการส่งเสริมการผลิตและการตลาด และปัญหาการประชาสัมพันธ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด มักประสบกับปัญหาสภาพดิน ถูกทำลายจากการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร การบริหารจัดการน้ำไม่มีคุณภาพ ขาดการสนับสนุน ส่งเสริมจากรัฐ การไหลออกของภาคเกษตรกรรม (เกษตรกร) ไปสู่ภาคอุตสาหกรรม และการ รุกคืบของภาคอุตสาหกรรม แนวทางในการแก้ไข ควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดูแลการ ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียวให้มาสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ปัญหาจากการปลูกข้าวหอมมะลิโดยทั่วไป คือ ภัยธรรมชาติ ซึ่งจะมีทั้งแล้งซ้ำซาก และท่วมซ้ำซาก นอกจากภัยธรรมชาติก็จะเป็นเรื่องของตลาด ราคาข้าวที่ไม่เป็นไปตามกลไกการ

ผลิต เกษตรกรผู้ผลิตไม่สามารถที่จะกำหนดราคาข้าวตามราคาต้นทุนในการผลิตที่แท้จริง ผู้กำหนดราคากลางไม่ได้คิดจากต้นทุนการผลิต

แนวทางแก้ไข ภาครัฐควรจัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติที่ยั่งยืนไม่ใช่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นปี ๆ เท่านั้น น้ำท่วม ฝนแล้ง แจกแต่ถุงยังชีพ ไม่เกิดประโยชน์ระยะยาว ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรแปรรูป สินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ

สรุปคำถามที่ ๒ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาหลายประการและมีแนวทางแก้ไขดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาทางภัยพิบัติธรรมชาติ มีทั้งแล้งซ้ำซากและท่วมซ้ำซาก แนวทางแก้ไขต้องพัฒนาตามแผนของกรมชลประทานที่มีแผนพัฒนา โขง-เลย-ชี-มูล แล้วผันระบบน้ำให้ได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ต้องรณรงค์การปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าในที่สาธารณะอย่างจริงจัง และต้องรณรงค์ลดพื้นที่ปลูกไม้ยูคาลิปตัสเพราะต้นยูคาลิปตัสจะทำให้มีน้ำฝนตามธรรมชาติน้อยลง และภาครัฐควรจัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติที่ยั่งยืนไม่ใช่แก้ปัญหาเฉพาะ การบริหารจัดการน้ำให้คลุมพื้นที่ในการเกษตรกรรม ทำเขื่อนกั้นน้ำชี ลำน้ำมูล ลำน้ำเสียว หรือขุดลอกอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำฝน และทำคลองหรือท่อส่งน้ำให้คลุมพื้นที่ทำการปลูกข้าว เพื่อส่งน้ำไปตามไร่นา เพื่อเวลาน้ำขาดหรือเมื่อเกิดภัยแล้วฝนไม่ตกหรือฝนทิ้งช่วง

๒. ราคาข้าวหอมมะลิ ไม่เป็นไปตามกลไกการผลิต เกษตรกรผู้ผลิตไม่สามารถที่จะกำหนดราคาข้าวตามราคาต้นทุนในการผลิตที่แท้จริง ผู้กำหนดราคากลางไม่ได้คิดจากต้นทุนการผลิต ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรแปรรูป สินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ

๓. การใช้ปุ๋ยเคมีทำลายสภาพดิน การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชการเผาหญ้าเมื่อเคลียร์หน้าดิน

๔. การขาดแคลนแรงงานไหลออกจากภาคอุตสาหกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม

๕. ผลผลิตต่อไร่ต่ำ (yield) ๔๐๐/kg /ไร่ วิธีแก้ พัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ปรับปรุงระบบชลประทาน นอกจากนั้นช่องทางการตลาดมีจำกัด วิธีแก้ เพิ่มช่องตลาดใน Modern Trade และส่งเสริมราคาสินค้าท้องถิ่น Local Branding

๖. ความผันผวนของปัจจัยการผลิต เช่น ปัญหาเรื่องราคาไม่มีความแน่นอน ปุ๋ยมีราคาแพง ค่าแรง ค่าน้ำมัน

๗. คุณภาพด้อยลงทั้งในเรื่องของควมบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวและความหอม อาจจะมีเนื่องจากขาดการพัฒนาเมล็ดพันธุ์สำหรับปลูก และการเร่งปลูกของชาวนาที่เน้นที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพ เนื่องจากโครงการรับจำนำข้าวที่วัดคุณภาพเพียงปริมาณน้ำหนักเป็นสำคัญ

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ปัญหาที่ประสบในการปลูกข้าวของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เรื่องน้ำ พื้นที่เพาะปลูกส่วนมากประสบปัญหาฝนตกไม่เพียงพอ เกิดปัญหาทางภัยแล้ง ทำให้เกิดโรคต่างๆ ที่มีผลต่อข้าวหอมมะลิ ปุ๋ยราคาแพง และค่าแรงที่สูงมากไม่คุ้มทุนที่ดำเนินการ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

จังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาหลายด้านในการปลูกข้าวหอมมะลิ ซึ่งปัญหาที่ประสบได้แก่ปัญหาเรื่องน้ำ ปัญหาเรื่องวัชพืช ปัญหาการใช้สารเคมี ปัญหาการปลอมปนพันธุ์ข้าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดปัญหาที่พบ คือ สภาพของดินฟ้าอากาศ เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิไม่ได้อยู่ในเขตชลประทานทั้งหมด การปลูกอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวทำให้ผลผลิตบางพื้นที่นอกเขตชลประทานไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนั้นยังพบปัญหาในเรื่องโรค แมลงศัตรูระบาด และดินขาดความอุดมสมบูรณ์

แนวทางแก้ไข ควรที่จะมีการสร้างระบบชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดมีแม่น้ำไหลผ่านอยู่หลายสาย เช่น แม่น้ำชี แม่น้ำยัง และแม่น้ำเสียว แม่น้ำมูลบางส่วน ส่งเสริมเกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดมา และเชื้อราบีวเทอร์เรีย ในการป้องกันกำจัด ตลอดจนรณรงค์ให้เกษตรกรลดการเผาและใช้วิธีการเผากลบตอซังข้าว เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน รวมทั้งแนะนำให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีกประสบ คือ ปัญหาด้านชลประทานขาดแหล่งน้ำในการเพาะปลูก ผลผลิตตกต่ำ ปัญหาโรคแมลงรบกวน ปัญหาด้านราคา ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ซึ่งแนวทางในการแก้ไขจังหวัดต้องจัดหาแหล่งน้ำธรรมชาติและสร้างฝายขนาดเล็ก โดยเฉพาะในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ส่งเสริมให้เกษตรกรไปกลบตอซังข้าว ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ส่งเสริมให้เกษตรกรสารชีวภัณฑ์ ลดต้นทุนให้กับเกษตรกร และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ปัญหาการขาดแหล่งน้ำในการเพาะปลูกข้าว โดยที่ทราบกันดีว่า ภาคอีสานจะประสบเรื่องการขาดแคลนน้ำทั้งอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้งประกอบกับภาวะการณปัจจุบัน ฤดูกาลจะเปลี่ยนแปลงไปส่งผลทำให้ผลผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรได้น้อย รวมทั้งคุณภาพข้าวลดต่ำลง อันเป็นสาเหตุทำให้เกษตรกรขายได้ราคาต่ำกว่าต้นทุนที่ปลูก

ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรไม่คำนึงถึงพื้นที่เพาะปลูก พันธุ์ข้าว วิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวข้าว ส่งผลให้เกษตรกรได้ข้าวหอมมะลิคุณภาพไม่ดีมีสิ่งเจือปนมาก

แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ ทางราชการจำเป็นต้องหาแหล่งน้ำโดยการขุดสระประจำหมู่บ้าน ตำบล ทั้งนี้เพื่อเกษตรกรจะได้ใช้น้ำทั้งอุปโภคและบริโภค ถึงแม้ว่าจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากก็ตาม ซึ่งจังหวัดร้อยเอ็ดก็มีแผนนโยบายการจัดการแหล่งน้ำการขุดสระอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ทั่วทุกพื้นที่ของจังหวัด ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลินั้น ภาคราชการควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เรื่องพันธุ์ข้าว และเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว รวมถึงเทคนิคให้ได้ผลผลิตสูงแก่เกษตรกรอย่างเข้าถึงตัวเกษตรกรเป็นรายกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้าใจถึงวิธีการ เทคนิคการเก็บเกี่ยว และนำไปปฏิบัติต่อไป ซึ่งในการนี้การที่ภาคราชการมีโรงเรียนชาวนา หรือโรงเรียนเกษตรกรขึ้นมา ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ความรู้ เทคนิคต่างๆ ทางราชการสามารถนำมาถ่ายทอดในช่องทางนี้ได้ สำหรับเรื่องพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้พื้นที่เดิมเพาะปลูกข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม มีเกษตรกรส่วนน้อยที่ใช้พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรมีพื้นที่อยู่แล้ว แต่ในหลักวิชาการไม่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม ซึ่งขณะนี้รัฐได้มีนโยบายจัด Zoning พื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมอยู่ แต่เนื่องจากการดำเนินนโยบายลักษณะนี้ในทางวิชาการถือว่าถูกต้อง แต่ขัดกับหลักข้อเท็จจริงนั่นคือเกษตรกรไม่ใช่ทุกคนจะมีพื้นที่ปลูกข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา แต่โดยที่เกษตรกรปลูกข้าว ณ ที่แห่งนี้มาตั้งแต่ชั่วลูกชั่วหลานก็ยากที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการปลูกข้าวหอมมะลิยังต้องใช้พื้นที่เหมาะสมอยู่ดี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

แม้ว่าข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดจะเป็นข้าวหอมชั้นดีในตลาดโลกแต่บางปีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิก็ประสบปัญหาาราคาข้าวตกต่ำ โดยเฉพาะช่วงที่ผลผลิตออกมาก เกษตรกรที่เร่งเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่ไม่มีลานตาก ต้องรีบขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ความชื้นข้าวสูง มักถูกคราครับซื้อ บางปีชาวนาต้องยอมขายข้าวเปลือกหอมมะลิในราคาขาดทุนซึ่งในขณะเดียวกันในแง่กระบวนการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร เกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรต่างๆ ซึ่งเป็น

กลุ่มโรงสีหรือผู้ประกอบการขนาดเล็กมีเครื่องจักร โรงสีข้าวที่ใช้เทคโนโลยีเก่า เกิดการสูญเสียในกระบวนการแปรรูป ค่าไฟฟ้าสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสารบรรจุถุงสูงไปด้วยหัวใจของการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดอยู่ที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าข้าวหอมมะลิไทยต้องยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยต้องรู้จักความพอดี ความพอประมาณ และความมีเหตุมีผล รวมทั้งต้องมีจิตสำนึก มีความตระหนัก มีความซื่อสัตย์ มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนมุ่งมั่นในการควบคุมและพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าอยู่ตลอดเวลาเพื่อรักษาชื่อเสียงและภาพลักษณ์สินค้าไทยในตลาดโลก

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ถึงแม้ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีความแข็งแรง และใช้น้ำน้อยแต่เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ต้องอาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่ และระบบประปายังไม่ทั่วถึง จึงประสบปัญหา ดังนี้

๑. น้ำ ประสบปัญหาทั้งความแห้งแล้ง และน้ำท่วม ซึ่งเป็นความเสี่ยงในการปลูกข้าว เนื่องจากพื้นดิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ และแหล่งน้ำธรรมชาติมีสภาพตื้นเขิน แนวทางการแก้ไข ปัญหาได้แก่ การจัดระบบชลประทานให้ทั่วถึง การขุดสระน้ำขนาดเล็กในไร่นา เป็นต้น

๒. ปุ๋ยและการปราบศัตรูพืช มีราคาแพงส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตข้าว ควรส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการใช้วิธีการธรรมชาติในการปราบศัตรูพืชเพื่อลดต้นทุน และการดูแลรักษาสุขภาพเกษตรกร

๓. เมล็ดพันธุ์ข้าว ยังขาดการปรับปรุงบำรุงพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพและถ่วงถึงเกษตรกร แนวทางการแก้ไขปัญหาคือส่งเสริมศูนย์ข้าวชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และสนับสนุนการปรับปรุงพันธุ์ข้าว

๔. เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ โดยยังปลูกข้าวแบบพึ่งธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และการใช้ยาปราบศัตรูพืชมักไม่มีการป้องกันให้ถูกวิธี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิที่ร้อยเอ็ดประสบหลัก ๆ คือ ปัญหาเรื่องน้ำ น้ำฝนมาช้า ไม่สม่ำเสมอ ต้นข้าวชะงักการเจริญเติบโต การให้ปุ๋ยไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของข้าว ทำให้ข้าวอ่อนแอ ศัตรูอื่น เช่น โรค แมลง เข้าทำลาย การแก้ไข เรื่องน้ำทำได้ยาก ส่วนเรื่องปุ๋ยเกษตรกรควรใช้ปุ๋ย หรือ ฮอร์โมน ชนิดน้ำฉีดพ่นทางใบโดยไม่ต้องรอฝน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ปัญหาในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ประสบ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเนื่องจากสาเหตุฝนแล้ง การแก้ไข คือ เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำจากแหล่งน้ำเข้าสู่

พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิ และการทำบ่อน้ำสาขาเพิ่มเติมในพื้นที่ห่างจากต้นน้ำ นอกจากนี้ปัญหาเรื่องน้ำแล้วยังพบปัญหาในการรักษาคุณภาพข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด การแก้ไข คือ สร้างความตระหนักให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการรักษามาตรฐานและคุณภาพ รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาสภาพดินตามธรรมชาติ การเก็บรักษาข้าว การสีข้าวและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวหอมมะลิต่อไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ปัญหาในการผลิตข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด มักประสบปัญหาภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ฝนแล้ง บั๊จจัยการผลิตมีราคาแพง เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง แรงงานขาดแคลน และมีราคาสูง พื้นที่การผลิตบางส่วนไม่เหมาะสมเกิดปัญหาสภาพดินเสื่อมโทรม ขาดแคลนน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่มุ่งเน้นการผลิตให้ได้ปริมาณสูง แต่ไม่ควบคุมคุณภาพทำให้ชื่อเสียงข้าวหอมมะลิเสียหาย และราคาตกต่ำ ซึ่งแนวทางในการแก้ไข ต้องบูรณาการความร่วมมือ เพื่อผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ โดยภาครัฐจะต้องเข้ามาส่งเสริม การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและการควบคุมคุณภาพการผลิตทุกขั้นตอนโดยการให้ความรู้ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปคำถามที่ ๒ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

๑. ปัญหาภัยพิบัติธรรมชาติ น้ำประสบปัญหาทั้งความแห้งแล้ง และน้ำท่วม ซึ่งเป็นความเสี่ยงในการปลูกข้าว เนื่องจากพื้นดิน ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้และแหล่งน้ำธรรมชาติมีสภาพตื้นเขิน แนวทางการแก้ไขปัญหาได้แก่ การจัดระบบชลประทานให้ทั่วถึง การขุดสระน้ำขนาดเล็กในไร่ นา ควรที่จะมีการสร้างระบบชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดมีแม่น้ำไหลผ่านอยู่หลายสาย เช่น แม่น้ำชี แม่น้ำยัง และแม่น้ำเสียว แม่น้ำมูล บางส่วน

๒. ความผันผวนของบั๊จจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง แรงงานขาดแคลน และมีราคาสูง แรงงานขาดแคลน และมีราคาสูง ส่งเสริมเกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์

๓. ปัญหาสภาพดินเสื่อมโทรม พื้นที่การผลิตบางส่วนไม่เหมาะสมเกิดปัญหาสภาพดินเสื่อมโทรม ควรแนะนำให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน

๔. ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรไม่คำนึงถึงพื้นที่เพาะปลูก พันธุ์ข้าว วิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวข้าว ส่งผลให้เกษตรกรได้ข้าวหอมมะลิคุณภาพไม่ดีมีสิ่งเจือปนมาก

๕. เมล็ดพันธุ์ข้าว ยังขาดการปรับปรุงบำรุงพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงเกษตรกร แนวทางการแก้ไขปัญหาคควรส่งเสริมศูนย์ข้าวชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และสนับสนุนการปรับปรุงพันธุ์ข้าว

๖. เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ โดยยังปลูกข้าวแบบพึ่งธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และการใช้ยาปราบศัตรูพืชมักไม่มีการป้องกันให้ถูกวิธี

๗. ปัญหาราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ โดยเฉพาะช่วงที่ผลผลิตออกมาก เกษตรกรที่เร่งเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่ไม่มีลานตาก ต้องรีบขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ความชื้นข้าวสูง มักถูกกดราคารับซื้อ บางปีชาวนาต้องยอมขายข้าวเปลือกหอมมะลินราคาราคาขาดทุน

๘. ปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของเกษตรกรไม่คำนึงถึงพื้นที่เพาะปลูก พันธุ์ข้าว วิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวข้าว ส่งผลให้เกษตรกรได้ข้าวหอมมะลิคุณภาพไม่ดีมีสิ่งเจือปนมาก

คำถามที่ ๔ เหตุใดประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดจึงนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ และหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิท่านคิดว่าเกษตรกรควรจะประกอบอาชีพใด

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์กรคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือ การทำนาข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นข้าวเศรษฐกิจของประเทศไทย มีราคาค่อนข้างสูง อีกทั้งจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูงออกสู่ตลาด ทำให้ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ด นิยมปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อเป็นแหล่งรายได้หลัก ซึ่งหากประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ พืชที่ควรเพาะปลูกทดแทนน่าจะเป็นพืชตระกูลมันสำปะหลัง อ้อย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทั้งสองชนิดนี้เช่นกัน และทั้งมันสำปะหลัง และอ้อยเป็นพืชที่ใช้น้ำในการเพาะปลูกน้อย ทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความต้องการของตลาดสูงและให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับเกษตรกรได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ คือ พื้นที่เพาะปลูกมีความเหมาะสม ประชาชนนิยมบริโภคข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด ตลาดในและต่างประเทศต้องการ และขายได้ราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความเหมาะสม โดยเฉพาะในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ เนื่องจากข้าวหอมมะลิมีราคาสูงกว่าข้าวทุกชนิดอื่น และข้าวหอมมะลียังทนต่อสภาพความแห้งแล้ง ทนต่อแมลงศัตรูพืชรบกวน และหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิควรประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรมโดยปลูกพืชอายุสั้น เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง

พริก แต่คงเป็นเรื่องยากเนื่องจากการที่จะเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของเกษตรกรได้ต้องใช้ เวลา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากมีความชำนาญ ในการปลูกข้าว ราคาขายดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูก นอกจากนี้ข้าวหอมมะลียังปลูกง่ายทน ต่อสภาพสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ซึ่งหากประชากรไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ ควรปลูกพืชตาม สภาพพื้นที่ เช่น เขตที่ราบสูงควรปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น เขตที่ราบลุ่มควรปลูกข้าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิตมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากกว่าคือ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกใน พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรากฐานทาง เศรษฐกิจที่สำคัญ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการ ส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิให้มีคุณภาพให้คงความหอมของข้าวหอมมะลิให้ได้อย่างยั่งยืน และเป็นการสร้างชื่อเสียงให้ชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ควบคู่กับการรักษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้าว ให้คงอยู่คู่จังหวัดร้อยเอ็ดสืบไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะราคาสูงกว่าข้าว ชนิดอื่น ๆ คนจำนวนมากนิยมบริโภค ผู้ที่มีอาชีพหลักในการทำนาปลูกข้าวหอมมะลียู่แล้วไม่ ควรไปประกอบอาชีพอื่น แต่ควรที่จะพัฒนาคุณภาพข้าวให้ดียิ่งขึ้น และผลิตเป็นข้าวอินทรีย์ ให้ได้ มาก ๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากการปลูกข้าวหอม มะลิกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ถ้าประชาชนของชาว จังหวัดร้อยเอ็ดไม่ปลูกข้าวหอมมะลิตคิดว่าประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดน่าจะหันมาปลูกพืชผัก ปลอดสารพิษ และอาจจะมีส่วนหนึ่งที่น่าจะหัน ไปประกอบอาชีพประเภทรับเหมาและเปิดร้านขาย ของเบ็ดเตล็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

เหตุผลที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจาก เป็นพันธุ์ข้าวที่ ปลูกเป็นอาชีพหลักมาเป็นเวลานาน เกษตรกรมีทักษะในการผลิต ราคาผลผลิตจะสูงกว่าพันธุ์ข้าว อื่นๆ และตลาดมีความต้องการมาก และพื้นที่เพาะปลูกมีความเหมาะสม เช่น ในเขตที่ลุ่มหรือเขต ทุ่งกุลาร้องไห้หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิตคิดว่าประชากรควรทำการเกษตรผสมผสาน คือ การปลูก

พืช เลี้ยงสัตว์ หรือประมงในพื้นที่แปลงเดียวกัน หรือควรจะปลูกพืชทางเลือกใหม่ในพื้นที่ดอน เช่น อ้อย หรือ มันสำปะหลัง เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อบริโภค และเพื่อการจำหน่าย ยังสามารถนำข้าวหอมมะลิมาแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นได้อีก ซึ่งสินค้าเหล่านี้เป็นต้องการของตลาด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากข้าวหอมมะลิมีราคาค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีคุณสมบัติที่โดดเด่น ได้แก่ มีความหอม เมล็ดยาว เมล็ดขาว หุงสุกจะมีความนุ่ม ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาด อีกทั้งข้าวหอมมะลิสามารถทนแล้งและทนเค็มได้ดี จึงเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นาของจังหวัดร้อยเอ็ด และหากเกษตรกรไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ คิดว่าเกษตรกรควรทำการเลี้ยงสัตว์ ประเภทสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ และปลูกพืชไร่ในพื้นที่แห้งแล้งหรือที่นาดอน ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งมีตลาดรับซื้อในพื้นที่

สรุปคำถามที่ ๔ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

สาเหตุที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะ

๑. การทำนาข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นข้าวเศรษฐกิจของประเทศไทย ข้าวหอมมะลิมีราคาค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีคุณสมบัติที่โดดเด่น ได้แก่ มีความหอม เมล็ดยาว เมล็ดขาว หุงสุกจะมีความนุ่ม ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาด

๒. ข้าวหอมมะลิสามารถทนแล้งและทนเค็มได้ดีเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นาของจังหวัดร้อยเอ็ด

๓. การปลูกข้าวหอมมะลิกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

๔. ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากมีความชำนาญในการปลูกข้าว ราคาขายดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูก

หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิเกษตรกรควรปลูกพืชชนิดใดหรือทำงานอะไร

๑. เกษตรกรควรทำการเลี้ยงสัตว์ ประเภทสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ

๒. ปลูกพืชไร่ในพื้นที่แห้งแล้ง หรือที่นาดอน ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งมีตลาดรับซื้อในพื้นที่

๓. ปลูกพืชผักปลอดสารพิษ

๔. ประกอบอาชีพประเภทรับเหมาและเปิดร้านขายของเบ็ดเตล็ด

๕. ปลูกพืชอายุสั้น เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง พริก

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค
ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากสภาพพื้นที่ หรือ ลักษณะทางกายภาพของร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ราบ ซึ่งเหมาะสำหรับการปลูกข้าวและข้าวที่นิยมปลูก คือ ข้าวหอมมะลิเนื่องจากมีมูลค่าทางการตลาดสูง (ราคาสูง) ข้าวที่ได้ก็เป็นข้าวที่มีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการของตลาด หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ คิดว่า ประชากรอาจปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นๆ พืชไร่ พืชสวน ถั่วเขียว หรือขายแรงงาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่มีราคาสูง ประชากรที่บริโภคข้าวนิยมรับประทาน สภาพภูมิอากาศพื้นที่ของจังหวัด ร้อยเอ็ด เหมาะแก่การปลูกข้าวหอมมะลิ หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ เกษตรกรบางอำเภอ บางตำบล สามารถทำอาชีพอย่างอื่นได้ เช่น ปลูกยางพารา ปลูกอ้อย หรือปลูกมันสำปะหลัง หรือบางพื้นที่ที่ ดึงเสริมเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย แต่รัฐต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรให้การเลือกกล้าพันธุ์ ให้ความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ และหาตลาดรองรับผลผลิตเป็นหลักให้แก่เกษตรกร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัด ร้อยเอ็ดอยู่บนพื้นที่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภูมิประเทศและดินที่เหมาะสมในการ ปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุด อย่างไรก็ตามควรส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ เพิ่ม เช่น การปลูกถั่วลิสง หรือข้าวโพด เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดเป็น พื้นที่ดินร่วนปนทราย ดินเค็มเล็กน้อย และมีความแห้งแล้งไม่มีน้ำใช้ในการเกษตร ต้องอาศัยปลูก ข้าวโดยอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลอย่างเดียว ข้าวหอมมะลิจึงเป็นพืชผลทางการเกษตรที่ปลูกได้ใน สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศแบบจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิ ราคาต่อกิโลกรัมสูงกว่าข้าวประเภทอื่น และยังมีเอกลักษณ์ที่พืชเศรษฐกิจ ชนิดอื่นไม่สามารถจะทดแทนได้ หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ ชาวนาอาจจะมุ่งสู่ตลาดแรงงาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากการปลูกข้าวหอมมะลิเป็นอาชีพหลักของประชากรชาวร้อยเอ็ด คือ ทำนา และข้าวหอมมะลิก็เป็นพืชหลักที่ชาวร้อยเอ็ด จะละทิ้งไม่ได้เด็ดขาด และจำเป็นอย่างมากที่ภาครัฐจะต้องส่งเสริม หากจำเป็นต้องหาอาชีพอื่น สมควรให้เป็นอาชีพรองจากการปลูกข้าวหอมมะลิ เช่น อาชีพ ทอผ้าไหม อาชีพเลี้ยงสัตว์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก และดั้งเดิมของชาวร้อยเอ็ด อีกทั้งการขายข้าวหอมมะลียังได้ราคาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวชนิดอื่นหากไม่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ เห็นว่าชาวร้อยเอ็ดสามารถทำอาชีพอื่นๆ ได้ เช่น การทำไร่นาสวนผสม การปลูกยางพารา ปลูกยูคาลิปตัส ซึ่งถือว่าเป็นพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี หรือ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเหมาะกับสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัด หรือให้จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างชาตินิยมเที่ยวชมเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวอีสาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดมีการปลูกข้าวหอมมะลิเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น เช่น สุวรรณภูมิ และเกษตรวิสัย ด้วยเหตุผลที่มีดินและอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การปลูกข้าวประเภทนี้ อย่างไรก็ตามหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ ประชาชนก็ยังประกอบอาชีพทำนา แต่อาจปลูกข้าวอย่างอื่นพันธุ์อื่น หรืออาจทำสวน เนื่องจากบางพื้นที่เกษตรกรสามารถปลูกผักสวนครัวเพื่อขายได้ หรืออาจปลูกยางพาราได้แต่ไม่เหมาะสมเนื่องจากส่งผลต่อระบบนิเวศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

สาเหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะ เป็นพืชเศรษฐกิจ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของทุ่งกุลาร้องไห้ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น เหมาะแก่การปลูกข้าวหอมมะลิเป็นอย่างดี พื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นนาดอน

สรุปคำถามที่ ๔ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

สาเหตุที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะ

๑. ปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก และดั้งเดิมของชาวร้อยเอ็ด

๒. สภาพพื้นที่ หรือลักษณะทางกายภาพของร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ราบ อยู่บนพื้นที่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภูมิภาคและดินที่เหมาะสม(ทุ่งกุลาร้องไห้) ในการปลูกข้าวหอมมะลิมากที่สุด มีมูลค่าทางการตลาดสูง (ราคาสูง)

หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิเกษตรกรควรปลูกพืชชนิดใด

๑. ปลูกผักสวนครัวเพื่อขาย
๒. ทำสวน เช่น การปลูกยางพารา
๓. พืชไร่ พืชสวน ค้าขาย
๔. การทำไร่นาสวนผสม ปลูกยูคาลิปตัส
๕. อาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย
๖. อาชีพ ทอผ้าไหม
๗. ขายแรงงาน

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากราคาสูง กลิ่นหอม ภูมิประเทศเอื้ออำนวย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะขายได้ในราคาสูง และพื้นที่ปลูกสภาพดินที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตได้ดี ถ้าไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ ประชาชนควรหันมาประกอบอาชีพปลูกพืชที่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวให้ผลผลิตเร็วหรือมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวที่แน่นอน เช่น ปลูกแตงโมซึ่งปัจจุบันนิยมปลูกทุกหมู่บ้าน และปลูกยาเตอร์กีช

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

เหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากสภาพพื้นที่ (ลักษณะดิน) ของจังหวัดมีความเหมาะสม ราคาขายสูง ถ้าประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดไม่ปลูกข้าวหอมมะลิก็คงกลับมาปลูกข้าวเหนียวเพื่อเลี้ยงชีพตนเองเท่านั้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

สาเหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและนอกประเทศ อีกทั้งราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น และหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ ประชากรควรประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ เนื่องจากราคาโค กระบือ มีราคาสูง ตลาดมีความต้องการมาก ประชากรส่วนใหญ่นิยมบริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำนาไม่มีระบบชลประทานจึงสามารถปลูกได้ปีละครั้ง ข้าวหอมมะลิจึงเหมาะสมในการปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจและเป็นพืชที่ปลูกสืบทอดกันมาช้านานจากรุ่นสู่รุ่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ นั้น ก่อนอื่นขออธิบายว่าจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดที่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีพื้นที่ประมาณ ๖๐ % อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบกับโบราณมาพื้นที่แห่งนี้เป็นที่แห้งแล้ง ดินปนทรายซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ และเกษตรกรได้ปลูกข้าวหอมมะลิมาตั้งแต่โบราณแล้ว ด้วยสาเหตุนี้เกษตรกรจึงปลูกข้าวหอมมะลิไม่เปลี่ยนแปลงหรือหันไปปลูกพืชอื่น ประกอบกับปัจจุบันราคาตลาดข้าวหอมมะลิมีราคาสูงกว่าข้าวเหนียวหรือพืชอื่น หากเกษตรกรหันไปลดต้นทุนการผลิตก็จะทำให้เกษตรกรมีเงินเหลือมากขึ้น ทำให้ชีวิตเกษตรกรดีขึ้นตามไปด้วย แต่หากเกษตรกรไม่ปลูกข้าวหอมมะลิแล้วเห็นว่าเกษตรกรควรหันไปปลูกอ้อยในพื้นที่ดินดอน และปลูกพืชสวนหรือข้าวเหนียวในพื้นที่ลุ่มมีน้ำเข้าถึง ซึ่งคงเป็นไปได้ยากที่จะให้เกษตรกรปลูกพืชไม่ถนัด แต่หากมีความจำเป็น เกษตรกรผู้นั้นจะต้องปรับตัว เรียนรู้ เพื่อชีวิตของเกษตรกรเอง การปลูกพืชชนิดอื่นแทนการปลูกข้าวหอมมะลิ ถึงแม้ราคาจะไม่ดีเท่าการปลูกข้าวหอมมะลิแต่ก็ไม่เลวร้ายไปเลยทีเดียว อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวก็ยังได้ใช้ประโยชน์ ไม่เป็นที่รกร้างว่างเปล่าแต่อย่างใด ประกอบกับปัจจุบันพืชในเขตภาคใต้ได้เข้ามาภาคตะวันออกเฉียงเหนือบ้างแล้ว เช่น ยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ก็ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรที่จะได้ศึกษาพืชเหล่านี้ว่าเหมาะสมกับพื้นที่ภาคอีสานหรือไม่ ดังนั้น จึงมีความเห็นว่าเกษตรกรจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ถึงจะอยู่รอดหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะข้าวหอมมะลิเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย เป็นข้าวในปี ๑ ปีปลูกได้ปีละครั้ง ถ้าปลูกด้วยวิธีหว่านจะทำให้ได้ความหอม มากกว่าการปักดำ ความสูงของลำต้นข้าวหอมมะลิประมาณ ๑๔๐-๑๕๐ เซนติเมตร จะเริ่มออกดอกช่วงปลายฝนต้นหนาว และจะเก็บเกี่ยวช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป ปลูกได้ดีในพื้นที่ดอน ชอบดินร่วนปนทรายและเค็มพอเหมาะ เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมของประชากรในจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทั้งดิน น้ำ แสงแดด ธาตุอาหาร และความชื้น เหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิถ้าหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิประชากรควรจะปลูก

ถั่วฝักยาว ปลูกข้าวโพด หน่อไม้ฝรั่ง มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา และยูคาลิปตัส เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

เหตุที่ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากคุณสมบัติของข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำน้อย มีกลิ่นหอม และรสชาติอร่อย ราคาสูงและตลาดมีความต้องการมาก หากประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดไม่ปลูกข้าวหอมมะลิควรประกอบอาชีพในการปลูกพืชทางเลือก เช่น อ้อย มัน ยางพารา หรือทำการปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิเนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพืชหลัก ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว เป็นข้าวที่บริโภคได้มีคุณภาพ และถือเป็นพืชที่ปลูกควบคู่กับต้องถิ่นมานาน ซึ่งหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิแล้วในพื้นที่ลุ่มสามารถที่จะปลูกข้าวพันธุ์อื่นโดยอาจจะเลือกพันธุ์อื่นเสริมเป็นพืชที่มีผลผลิตสูง หรือข้าวเหนียว ส่วนพื้นที่สูงอาจพัฒนาพืชทางเลือกอื่น เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วดาวอินคา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

เหตุที่ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นที่ยอมรับของตลาดผู้บริโภค ขายได้ในราคาที่สูงกว่าข้าวประเภทอื่น ประกอบกับมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ประชากรควรประกอบอาชีพเกี่ยวกับหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์จากผ้า โดยนำวิถีชีวิตดั้งเดิมและรูปลักษณะลวดลายโบราณ ผสมผสานกับรูปแบบปัจจุบัน ออกแบบลวดลายใหม่ผลิตเป็นผ้าผืน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์จากผ้าอื่นๆ เช่น ผ้าม่าน ชุดเครื่องนอน เบาะรองนั่ง ผ้ารองจาน รองแก้ว เป็นต้น

สรุปคำถามที่ ๔ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

สาเหตุที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เพราะ

๑. ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นที่ยอมรับของตลาดผู้บริโภค ขายได้ในราคาที่สูงกว่าข้าวประเภทอื่น

๒. จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดที่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีพื้นที่ประมาณ ๖๐ % อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบกับโบราณมาพื้นที่แห่งนี้เป็นที่แห้งแล้ง ดินปนทรายซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ และเกษตรกรได้ปลูกข้าวหอมมะลิมาตั้งแต่

โบราณแล้ว มีความเหมาะสมทั้งดิน น้ำ แสงแดด ธาตุอาหาร และความชื้น เหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิ

หากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิเกษตรกรควรปลูกข้าวชนิดใด

๑. หัตถกรรมผลิตภัณฑ์จากผ้า โดยนำวิถีชีวิตดั้งเดิมและรูปลักษณะลวดลายโบราณ ผสมผสานกับรูปแบบปัจจุบัน ออกแบบลวดลายใหม่ ผลิตเป็นผ้าผืน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และผลิตภัณฑ์จากผ้าอื่นๆ เช่น ผ้าม่าน ชุดเครื่องนอน เบาะรองนั่ง ผ้ารองจาน รองเท้า

๒. พืชไร่ เช่น ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วดาวอินคา อ้อย ในพื้นที่ดินดอน

๓. ปลูกผักสวนครัว เช่น ปลูกถั่วฝักยาว หน่อไม้ฝรั่ง

๔. ปลูกพืชสวนหรือข้าวเหนียวในพื้นที่ลุ่มมีน้ำเข้าถึง

๕. พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่เหมาะสมในการทำนาไม่มีระบบชลประทาน

๖. ปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด และไก่

สรุป ปัญหาอุปสรรคของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปผลได้ว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์เห็นว่าปัญหาอุปสรรคในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด มีดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาด้านกายภาพ ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่แตกกอดี ต้นสูง เก็บเกี่ยวง่ายทนต่อสภาพดินเปรี้ยวและดินเค็ม แต่ลำต้นอ่อนล้าง่าย และมีทรงกอแผ่ทำให้เก็บเกี่ยวได้ยากถ้าแก่สุกงอมเกินไป และไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ และโรคใบหงิก รวมถึงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอ

๒. ปัญหาการระบาดของวัชพืช

๓. ปัญหาทางภัยพิบัติธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม

๔. ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว

๕. ปัญหาเรื่องการตลาด

๖. ปัญหาโรคแมลงศัตรูพืช

๗. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานการผลิต

๘. ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และดินเค็ม

๙. ปัญหาการใช้สารเคมี

๑๐. ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อถึงฤดูกาลปลูกข้าวจะประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก

๑๑. การปลอมแปลงและปลอมปนข้าวหอม และในอนาคตที่การส่งสินค้ามีความเข้มข้นและไร้พรมแดนอยากต่อการแก้ไขปัญหา

๑๒. ความผันผวนของปัจจัยการผลิต

๑๓. คุณภาพด้อยลงทั้งในเรื่องของควมบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวและความหอม
สรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้าวหอมมะลิ

๑. องค์กรภาครัฐต้องส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นกับนาข้าว ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของธรรมชาติ

๒. ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เรื่องพันธุ์ข้าว และเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าว รวมถึงเทคนิคให้ได้ผลผลิตสูงแก่เกษตรกรอย่างเข้าถึงตัวเกษตรกรเป็นรายกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นเข้าใจถึงวิธีการ เทคนิคการเก็บเกี่ยว และนำไปปฏิบัติต่อไป

๓. การปุ๋ยอินทรีย์ ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน

๔. การจัดระบบชลประทานให้ทั่วถึง การขุดสระน้ำขนาดเล็กในไร่นา

๕. จัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติที่ยั่งยืนแทนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๖. การแนะนำให้เกษตรกร มีการคัดเลือกพันธุ์ คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุก ๆ ๒ ปี

กลุ่มคำถามชุดที่ ๓ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๕ และ ๘

คำถามที่ ๕ ท่านคิดว่ากรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลต่อจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างไรบ้าง
ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดตกต่ำลง โดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นชาวนา เนื่องจากชาวนาส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด จะปลูกข้าวหอมมะลิ โดยปกติการเพาะปลูกก็ใช้ต้นทุนสูงอยู่แล้ว ตลอดจนสภาพทางภูมิศาสตร์ก็แห้งแล้ง ราคาปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชก็มีราคาสูง แต่ผลผลิตก็ได้้น้อย ดังนั้น หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจริง จังหวัดร้อยเอ็ด ก็จะมีชาวนาที่ยากจนเพิ่มขึ้นแน่นอน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

หากข้าวหอมมะลิราคาตกต่ำจะส่งผลให้ประชาชนและเกษตรกรมีรายได้ตกต่ำเกิดปัญหาหนี้ระบบ ประชาชนอพยพไปทำงานรับจ้างที่อื่นเพื่อรายได้มาเลี้ยงครอบครัว ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น เกิดปัญหาสังคมตามมา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมากเนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด ๘๐% ปลูกข้าวหอมมะลิจำหน่าย ผลผลิตข้าวหอมมะลิอยู่ที่ประมาณ ๓๕๐ – ๔๐๐ กก./ไร่ ซึ่งนับว่าต่ำกว่าข้าวชนิดอื่น หากราคาข้าวหอมมะลิต่ำกว่ากิโลกรัมละ ๑๘ บาท เกษตรกรขายข้าวแทบไม่มีกำไร เนื่องจากต้นทุนในการปลูกข้าวหอมมะลิสูง เกษตรกรต้องซื้อปัจจัยการผลิตและจ้างแรงงานทั้งหมด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลต่อจังหวัดร้อยเอ็ด คือ เกษตรกรขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพการทำนา รายได้ของเกษตรกรลดลง หนี้สินเพิ่มขึ้น มีการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรไปสู่ภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้จังหวัดร้อยเอ็ดขาดแคลนแรงงานการผลิตในด้านต่าง ๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรโดยตรง กล่าวคือสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้ ส่งผลให้เกิดภาระหนี้สินของเกษตรกรที่ลงทุนในการปลูกข้าว การที่เกษตรกรที่เป็นคนส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดมีรายได้ที่ลดลงอำนาจการซื้อขายน้อยเงินในท้องตลาดมีน้อยเกิดภาวะเงินฝืด ส่งผลให้ดัชนีรายได้ของประชากรตกต่ำ และอาจนำไปสู่ปัญหาด้านอื่น ๆ อีกด้วย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลต่อเกษตรกรภายในจังหวัดประสบปัญหาขาดทุน พบกับความลำบากในการประกอบอาชีพ ขาดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ จังหวัดขาดความเชื่อมั่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

กรณีราคาข้าวหอมมะลิราคาต่ำ จะส่งผลให้ประชากรผู้ปลูกข้าวมีความเป็นอยู่ที่ไม่ดี เกิดหนี้สินนอกระบบ เนื่องจากการกู้ยืมมาลงทุนในการปลูกข้าวสูง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุน มีหนี้สิน ไม่สามารถชำระหนี้จากแหล่งเงินทุนได้เพียงพอ ทำให้เกิดขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับครัวเรือนทำให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับจังหวัด เพราะเกษตรกรมีหนี้สิน มีกำลังซื้อปัจจัยในการดำรงชีวิตต่ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาโจรกรรม อาชญากรรม ปัญหาด้านศีลธรรม เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ถ้าราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะทำให้มีการปลูกข้าวหอมมะลิน้อยลง เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ประชากรจะเลิกปลูกข้าวหอมมะลิโดยหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลให้ GPP ของจังหวัดลดลง เกษตรกรไม่สามารถชำระหนี้ได้ และเกษตรกรไม่มีเงินทุนในการพัฒนาการผลิต ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำส่งผลให้คุณภาพของผลผลิตลดลง

สรุปคำถามที่ ๕ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

๑. ข้าวหอมมะลิตกต่ำ จังหวัดร้อยเอ็ดก็จะมีชาวนาที่ยากจนเพิ่มขึ้น ขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับครัวเรือนทำให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับจังหวัด

๒. จะส่งผลให้ GPP ของจังหวัดลดลง

๓. เกษตรกรขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพการทำนา รายได้ของเกษตรกรลดลง หนี้สินเพิ่มขึ้น

๔. มีการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรไปสู่ภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้นส่งผลให้จังหวัดร้อยเอ็ดขาดแคลนแรงงานการผลิตในด้านต่าง ๆ

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้ประชากรมีรายได้ในครัวเรือนที่ลดลง ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน และปัญหาทางสังคมอื่นๆ ตามมามากมาย เพราะประชากรส่วนใหญ่หวังพึ่งรายได้จากการขายข้าว ซึ่งเป็นพืชหลักที่ผลิตได้ มีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง ส่วนต้นทุนทางปัญญาความคิดริเริ่ม หรือความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่อนข้างน้อย ส่วนมากประกอบอาชีพตามๆ กัน ทำให้มีรายได้น้อย ฉะนั้น ราคาข้าวหอมมะลิ จึงมีอิทธิพล หรือส่งผลโดยตรงต่อความอยู่ดีกินดี ของประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ประชากรจังหวัดร้อยเอ็ด ๘๐% มีอาชีพเกษตรกร ทำนา และปลูกข้าวหอมมะลิ หากราคาข้าวหอมมะลิลดต่ำ เกษตรกรขายข้าวหักค่าจ่ายแล้วขาดทุน ทำให้ปีนั้นไม่มีรายได้ เป็นหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น อพยพไปขายแรงงานในภูมิภาคต่างๆ ธุรกิจการค้าขายต่างๆ ในจังหวัดก็ได้รับผลกระทบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรตกต่ำและกำลังของประชาชนลดลง การค้าขายก็จะซบเซาตามไปด้วย ส่งผลให้ GPP ของจังหวัดชะลอตัว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ผลที่เกิดขึ้นหากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำกล่าวคือ จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ ๕ ล้านไร่เศษ เพาะปลูกข้าวได้ ๔ ล้านไร่เศษ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาปลูกข้าวมากกว่า ๕๐% ดังนั้น หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจให้ถดถอย (แย่งลง) ในปีนั้นๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

หากข้าวราคาตกต่ำ อาจส่งผลกระทบต่อเม็ดเงินที่เกษตรกรได้รับเงินที่ใช้จ่ายหมุนเวียนในจังหวัดย่อมลดน้อยตามกัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

เมื่ออาชีพหลักของชาวร้อยเอ็ด คือปลูกข้าวหอมมะลิ ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจระดับประเทศ ถ้าราคาตกต่ำย่อมส่งผลกระทบต่ออย่างมากไม่เฉพาะชาวจังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบต่อชาวไทยทั่วประเทศ เพราะว่าเป็นสินค้าส่งออก และเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดชาวต่างประเทศมาเที่ยวและเรียนรู้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

เห็นว่า ถ้าราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดปรับตัวลดลง เนื่องจากข้าวหอมมะลิตกต่ำคือรายได้หลักของจังหวัดร้อยเอ็ด อาจส่งผลกระทบต่อถึงการนำงบประมาณไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอื่นๆ รวมถึงการหมุนเวียนเงินในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในด้านประชากร จะมีรายได้ที่ลดลง เกิดผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจในครัวเรือน และสภาวะจิตใจของสมาชิกของครอบครัว เช่น ความเครียด เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมตกต่ำ เนื่องจากห่วงอุตสาหกรรมให้ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดงานข้าวหอมมะลิโลกจะไม่คึกคักเนื่องจากขาด

ความร่วมมือจากเกษตรกร ผู้ได้รับประโยชน์จะเป็นพ่อค้าคนกลางหรือผู้แปรรูปผลผลิต แต่คนที่ผลิตได้แก่เกษตรกรจะไม่มีเงินทุน ขาดกำไร ไม่มีกำลังใจในการผลิต ส่งผลให้สินค้าแทนที่จะเป็นสินค้าออกสู่ตลาดโลกไม่ประสบความสำเร็จตามนโยบายของจังหวัด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ถ้าราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ เศรษฐกิจตกต่ำไปด้วย และปัญหาการงานเพิ่มขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำถือเป็นปัญหาระดับชาติไม่ได้ส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดเท่านั้นเมื่อข้าวราคาตกต่ำเกษตรกรก็จะหันไปพึ่งภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นจนทำให้ภาคเกษตรกรรมถูกลบเลือนจางหายไปจากสังคมไทย

สรุปคำถามที่ ๕ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒ กรณีข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดดังต่อไปนี้

๑. ภาคเกษตรกรรมถูกลบเลือนจางหายไปจากสังคมไทย

๒. ข้าวหอมมะลิ คือรายได้หลักของจังหวัดร้อยเอ็ด อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอื่นๆ รวมถึงการหมุนเวียนเงินในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในด้านประชากร จะมีรายได้ที่ลดลง เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจในครัวเรือน และสภาวะจิตใจของสมาชิกของครอบครัว เช่น ความเครียด

๓. ราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ เศรษฐกิจตกต่ำไปด้วย และปัญหาการงานเพิ่มขึ้น

๔. ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สิน และปัญหาทางสังคมอื่นๆ ตามมามากมาย เพราะประชากรส่วนใหญ่หวังพึ่งรายได้จากการขายข้าว

๕. การค้าขายก็จะซบเซาตามไปด้วย ส่งผลให้ GPP ของจังหวัดชะลอตัว

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ถ้าราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลถึงภาวะตลาดทั่วไป กำลังซื้อกำลังการขายจะลดลง เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกข้าว และเน้นข้าวหอมมะลิเพียงอย่างเดียว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ในความคิดของข้าฯ หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะทำให้รายได้ต่อครัวเรือนลดลงอย่างชัดเจนจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกข้าวหอมมะลิจะลดลงจำนวนมาก ประชากรจะหันไปเพาะปลูกข้าวอย่างอื่น (ข้าวเหนียวพันธุ์ต่าง ๆ) ประชากรจะไม่ใส่ใจพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมมะลิหรือคัดพันธุ์ดี ๆ ในการเพาะปลูก เพราะไม่คุ้มการลงทุนเนื่องจากราคาตกต่ำ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ตามความคิดของข้าฯ ถ้าราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะทำให้ราษฎรขาดรายได้และไม่มี
ทุนที่จะไปดำเนินการปลูกพืชต่อ นอกจากนั้นยังส่งผลต่อการดำรงชีวิตอีกด้วย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลให้เกษตรกรขาดรายได้ เนื่องจากส่วนใหญ่ปลูก
ข้าวหอมมะลิเป็นหลัก กำลังซื้อถดถอย ทำให้เศรษฐกิจในจังหวัดตกต่ำ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ในกรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลทำให้เกษตรกรมีอำนาจในการจับจ่ายใช้สอย
น้อยลง เกษตรกรไม่มีรายได้ เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางสังคมเกิดไปมากมาย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำมีผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดหลายด้าน โดยเฉพาะเศรษฐกิจ
ของจังหวัด การจับจ่ายใช้สอยจะมีน้อย เนื่องจากเกษตรกรมีเงินน้อยจำเป็นต้องประหยัด การค้าขาย
ฝืดเคือง ส่งผลทั้งตัวเกษตรกรเอง ผู้ประกอบการค้า ไปจนถึงภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ใน
ด้านความเป็นอยู่ของเกษตรกรก็จะด้อยลง การใช้จ่ายเงินจะน้อยและประหยัด สุขภาพอนามัยของ
ตัวเกษตรกรและครอบครัวไม่ดีเนื่องจากไม่มีเงินพอเพียงที่รักษาโรงพยาบาลดีๆ ดังนั้น จึงมีความเห็น
ว่าหากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างต่อจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งด้านเศรษฐกิจ
สังคม สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกร ผู้ประกอบการค้า ฯลฯ รายได้ GDP ของจังหวัดก็ลดตาม
ไปด้วยเช่นกัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ปัญหาราคาข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นสินค้าหลักของจังหวัดร้อยเอ็ดตกต่ำ เนื่องจากซึ่ง
เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตเองได้ขึ้นอยู่กับกลไกตลาดทำให้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร
เป็นอย่างมากเพราะจะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวมีรายได้ไม่มั่นคง งบประมาณในการผลิตข้าวไม่เพียงพอ
เกิดการสูญเสียในกระบวนการแปรรูป ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสารบรรจุถุงสูงไปด้วยดังนั้นจึง
ควรส่งเสริมเกษตรกรให้ใช้เทคโนโลยีการปลูกข้าวหอมมะลิด้วยวิธีการเกษตรดีที่เหมาะสม(GAP :
Good Agricultural Practices) ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพข้าวเปลือกให้มีคุณภาพดีที่โรงสีต้องการจะ
เป็นการสร้างข้าวหอมมะลิให้มีมาตรฐานและเป็นสิ่งที่จะยกระดับราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้นได้ตาม
กลไกตลาดที่แท้จริงเป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรอย่างมั่นคง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดในเรื่องการจำหน่าย ปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์เกี่ยวกับการปลูกข้าวลดลง การจับจ่ายใช้สอยไม่คึกคัก และการชำระหนี้ของเกษตรกรไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

กรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดแน่นอน โดยเฉพาะเกษตรกรจะได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่ได้ปลูกพืชอื่น มีความหวังจากข้าวหอมมะลิเพียงอย่างเดียว เมื่อปีหาราคาตกต่ำทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบ ค่าครองชีพสูง แต่ชาวนาไม่มีรายได้ เศรษฐกิจก็ย่ำแย่ส่งผลกระทบต่อ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ในกรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดในเรื่องรายได้ต่อประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดลดลง แรงจูงใจในการปลูกข้าวลดลง ผลผลิตลดลง เศรษฐกิจการค้าของจังหวัด ผันแปร

สรุปคำถามที่ ๕ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

๑. ชาวนาไม่มีรายได้ เศรษฐกิจก็ย่ำแย่ส่งผลกระทบต่อ

๒. แรงจูงใจในการปลูกข้าวลดลง

๓. ปัจจัยการผลิตและอุปกรณ์เกี่ยวกับการปลูกข้าวลดลง การจับจ่ายใช้สอยไม่คึกคัก และการชำระหนี้ของเกษตรกรไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

๔. เกิดการสูญเสียในกระบวนการแปรรูป ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสารบรรจุถุงสูง

๕. สุขภาพอนามัยของตัวเกษตรกรและครอบครัวไม่ดีเนื่องจากไม่มีเงินพอเพียงที่รักษาโรงพยาบาลดีๆ

๖. เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางสังคมเกิดไปมากมาย

คำถามที่ ๘ ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านใดบ้าง และด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เพราะพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสำหรับปลูกข้าว โดยเฉพาะ

ข้าวหอมมะลิที่สุด หากแนะนำให้เกษตรกรไปทำการเพาะปลูกพืชประเภทอื่นก็จะเสี่ยงกับปัญหาอื่นๆ อีก ดังนั้น หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้น่าจะส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดมากที่สุด

ด้านสังคมเพราะประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพหลักคือการทำนา หากไม่สามารถทำนาผลิตข้าวหอมมะลิได้แล้ว ก็จะส่งผลให้วิถีชีวิตของประชากรจังหวัดร้อยเอ็ดเปลี่ยนไป จากการทำนา เป็นอาชีพอื่นซึ่งอาชีพที่แต่ละบุคคลทำก็จะส่งผลต่อทัศนคติและการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นๆ ด้วย เช่น จากที่เคยใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายตามแบบวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ก็อาจเปลี่ยนเป็นการเดินทางไปทำงานต่างถิ่นห่างไกลกันของคนในครอบครัว โครงสร้างครอบครัวก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลในด้านเศรษฐกิจรายได้มวลรวมของจังหวัดเพราะไม่มีพืชเศรษฐกิจอื่นที่สามารถทดแทนได้ นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อในด้านสังคม คือ เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก และหนี้ในระบบ เพราะต้องไปหางานทำที่อื่น ต้องกู้ยืมเงินนอกระบบมาใช้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถปลูกข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลในด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือรายได้หลักของจังหวัดร้อยเอ็ดมาจากการขายข้าวหอมมะลิซึ่งราคาสูงกว่าข้าวชนิดอื่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถปลูกข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลในด้านเศรษฐกิจ คือเกษตรกรทำนามีรายได้ลดลงทำให้ไม่อำนาจในการซื้อขาย จับจ่ายลดน้อยลง เกิดการ จำนำ จำนอง ขายฝากที่ดิน ขายที่ดินให้กับนายทุน หรือผู้มีฐานะในตัวเมือง เกิดปัญหาการกู้เงินนอกระบบ ในด้านสังคมเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ โดยทิ้งบุตรหลานให้อยู่กับผู้สูงอายุที่บ้าน ทำให้เด็กห่างจากบิดา-มารดาเด็กขาดความอบอุ่นจากครอบครัวเกิดปัญหาสังคมตามมา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลต่อความมั่นคงในหลายด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ เกิดปัญหาด้านรายได้ของประชากร ส่งผลต่อการชำระหนี้ หรือการลงทุน

ด้านการเมือง ทูกรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของชาวนาในฐานะชาวนาในฐานะที่เป็นฐานเสียงกลุ่มใหญ่ทางการเมือง เมื่อเกษตรกรได้รับผลกระทบจากการผลิตข้าวหอมหืนไม่พืนที่รัฐบาลจะต้องหามาตรการในการแก้ไขปัญหาของชาวนา

ด้านสังคม เกิดการขาดแคลนข้าวที่มีคุณภาพดีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ไม่มีเพียงพอต่อการจำหน่าย วัฒนธรรมทางสังคมต้องเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากข้าวยากหามากแพง ความเอื้ออาทรต่อกันในสังคมลดน้อยลง ขาดความเชื่อมั่นทางสังคม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลในด้านเศรษฐกิจกล่าวคือจะไม่มีข้าวคุณภาพดีและเป็นที่ยอมรับของตลาดส่งจำหน่ายได้ ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร นอกจากนั้นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจยังส่งผลกระทบในด้านสังคมอีกด้วย เพราะความเป็นอยู่ของเกษตรกรไม่มั่นคง แรงงานขาดรายได้ เกิดการอพยพแรงงานอย่างต่อเนื่องปัญหาสังคมต่างๆก็จะเกิดขึ้นตามมาอย่างมากมาย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก เพราะเกิดการว่างงานส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สินและปัญหาสังคมตามมา ส่วนด้านการเมืองส่งผลกระทบน้อย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมาก กล่าวคือ เกษตรกรซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของจังหวัดซึ่งเป็นผู้ผลิตข้าวหอมมะลิมาตั้งแต่อดีตจะประสบปัญหาด้านหนี้สินในระดับครัวเรือน เกิดปัญหาขาดความสภาพคล่องด้านการเงิน เพราะเกษตรกรขาดกำลังซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ตลอดจนสินค้าเพื่อการลงทุน จะเป็นปัญหาสังคม

ส่วนด้านการเมือง จะเกิดข้อเรียกร้องทางการเมืองเพื่อทวงผลประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับและได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล โดยยกระดับจากการเรียกร้องธรรมดา เป็นม็อบ หรือการเดินขบวนปิดล้อม เกิดเป็นประเด็นเพื่อเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆในสังคมเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานของรัฐบาล หรือล้มล้างรัฐบาล

ด้านสังคม จะเกิดปัญหาหนี้สิน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาด้านกิจกรรม อาชญากรรม ตลอดจนปัญหาคอกอง ไม่ชำระหนี้ตามระบบ และเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น จะทำให้สังคมเกษตรกรรมขาดแรงงานในการผลิตมากยิ่งขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ถ้าหากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ มากที่สุด เพราะเกษตรกรจะไม่มีรายได้ ทำให้ระบบการชำระหนี้สถาบันการเงินลดลง ภาวะหนี้สินคงค้างของเกษตรกรเพิ่มขึ้น และจะส่งผลให้ GPP ของจังหวัดลดลง ในส่วนของด้านการเมืองและด้านสังคมก็ส่งผลกระทบรองลงมาคือ สถาบันการเมือง หรือกลุ่มการเมือง จะลดความใส่ใจในการพัฒนาเรื่องข้าวหอมมะลิ รวมทั้งจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น องค์กรความรู้เรื่องการทำนาและวัฒนธรรมการทำนาจะหายไป องค์กรเกษตรกรไม่เข้มแข็ง ชื่อเสียงของข้าวหอมมะลิจะหายไป แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดต้องมีการปรับปรุงใหม่

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากการปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อจำหน่ายเป็นพืชที่สร้างรายได้หลักของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด และเมื่อเกษตรกรขาดรายได้จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ทำให้เสียโอกาสในทางการค้า การศึกษา และความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

สรุปคำถามที่ ๘ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมากที่สุดมากที่สุด เนื่องจากเนื่องจากการปลูกข้าวหอมมะลิเป็นอาชีพหลักของชาวร้อยเอ็ดที่เชื่อมโยงกับอาชีพอื่นๆ ทั้งระบบ เมื่อไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้เกษตรกรก็จะไม่มีรายได้ไม่มีเงินหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ การชำระหนี้ของเกษตรกรก็ไม่เป็นไปตามระบบการจับจ่ายใช้สอยก็จะน้อยลง การซื้อการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตในระบบก็หยุดชะงัก ปัญหาที่ตามมาคือปัญหาสังคมขาดแคลนข้าวที่มีคุณภาพดีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ไม่มีเพียงพอต่อการจำหน่าย วัฒนธรรมทางสังคมต้องเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากข้าวขาดแคลน ความเอื้ออาทรต่อกันในสังคมลดน้อยลง ขาดความเชื่อมั่นทางสังคม ปัญหาการศึกษาที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานเรียนต่อ เกิดปัญหาหนี้สิน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาด้าน โครงการ อาชญากรรม ตลอดจนปัญหาคดโกง ไม่ชำระหนี้ตามระบบ และเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น จะทำให้สังคมเกษตรกรขาดแรงงานในการผลิตมากยิ่งขึ้น ด้านการเมือง จะเกิดข้อเรียกร้องทางการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ และได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล โดยยกระดับจากการเรียกร้องธรรมดา เป็นมีอบ หรือการเดินขบวนปิดล้อม เกิดเป็นประเด็นเพื่อเชื่อมโยงกับปัญหาอื่นๆ ในสังคมเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานของรัฐบาล หรือล้มล้างรัฐบาล

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เพราะข้าวหอมมะลาคือสินค้าหลักที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดผลิตได้ และเป็นรายได้หลักของครอบครัวประชาชนส่วนใหญ่ หากไม่สามารถผลิตได้ก็ขาดรายได้ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจครัวเรือน ส่วนด้านการเมือง อาจมีการชุมนุมเรียกร้องความช่วยเหลือจากภาครัฐเพราะคือหนทางสุดท้ายที่ประชาชนจะเรียกร้องให้ภาครัฐยื่นมือมาช่วยเหลือจากกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง ด้านปัญหาทางสังคม ถือว่าเป็นปัญหาทางสังคมมากมาย ซึ่งต้องไม่ลืมว่าประชาชนทุกครัวเรือน มีภาระค่าใช้จ่ายและมีหนี้สินครัวเรือน เมื่อมีรายได้น้อยลง รายได้ไม่พอรายจ่าย ทำให้ต้องออกไปขายแรงงาน ครอบครัวขาดความอบอุ่น เมืองเศรษฐกิจใหญ่กลายเป็นเมืองเป้าหมายขายแรงงานเกิดชุมชนแออัด ปัญหาสุขภาพจิต การพนัน อื่นๆ ตามมามากมาย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เกิดจากการว่างงาน ขาดรายได้ การอพยพแรงงาน ครอบครัวไม่ได้อยู่ร่วมกัน เกิดหนี้สินภาคครัวเรือน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากจะทำให้ GPP ต่ำ ประชาชนประสบปัญหาหนี้สิน ความยากจน ขาดรายได้หลักจากการปลูกข้าวหอมมะลิ นอกจากนั้นจะเกิดความขัดแย้งทางการเมือง เนื่องจากมีรากฐานจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เพราะเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด ๘๐% มีอาชีพปลูกข้าว คงมีปัญหารายได้ลดลง ในส่วนผลกระทบด้านการเมืองและด้านสังคม นั้น เกษตรกรคงต้องให้นักการเมืองช่วยเหลือ และนโยบายทางภาครัฐเป็นแกนหลักเชิงนโยบาย อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีผลกระทบต่อการค้าารชีวิตประจำวัน เช่น การช่วยเหลือสังคม การทำบุญ การกุศล ทำได้ไม่เต็มที่ เพราะปัญหาเรื่องเงินไม่พอใช้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถปลูกข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องจากขาดเงินหมุนเวียนในจังหวัดเพราะจังหวัดร้อยเอ็ดยังขาดพืชเศรษฐกิจตัวอื่นที่โดดเด่น ในด้านการเมือง เมื่อประชากรขาดพืชเศรษฐกิจที่ทำเงินย่อมส่งผลต่อ

ความเป็นอยู่ ขาดความเชื่อมั่นในการขึ้นทางของภาครัฐ ส่วนด้านสังคม หากขาดพืชเศรษฐกิจที่โดดเด่น แรงงานจะถูกเคลื่อนย้ายไปสู่ตลาดแรงงาน จังหวัดร้อยเอ็ดจะเหลือเพียงประชากรเด็กและคนชรา ครอบครัวก็ขาดความอบอุ่น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม และยาเสพติดได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถปลูกข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากข้าวหอมมะลิ คือพืชเศรษฐกิจหลัก หากไม่สามารถผลิตรายได้หลักของจังหวัดจะลดลง ส่งผลถึงการจัดสรรงบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคส่วนอื่นๆ ของจังหวัด หรือมีผลกระทบในการนำงบประมาณไปพัฒนาท้องถิ่นได้ รองลงมาจะส่งผลกระทบต่อด้านการเมือง อาจเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ในการแข่งขันพื้นที่ เสนอสินค้าเศรษฐกิจใหม่ ส่วนด้านสังคม หากครอบครัวเกิดปัญหาด้านรายได้ อาจนำไปสู่ภาวะเครียด การทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว หรือนำไปสู่ปัญหาสังคมที่ วงกว้างมากขึ้น เช่น ปัญหาลักขโมย ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ในด้านอื่น ๆ อาจกระทบด้านทุนทางวัฒนธรรม หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของชาวร้อยเอ็ดที่สามารถสร้างมูลค่า เป็นรายได้หลักให้คนในชุมชน ปัญหาการขาดการผลิตดังกล่าวจะทำให้ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสูญหายไป รากเหง้าแห่งการดำรงอยู่วิถีชีวิตของชาวเกษตรกรได้หายไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ถ้าหากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ ในฐานะจังหวัดที่ปลูกข้าวหอมมะลิได้มาก ปัญหาดังกล่าวจะกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และประเทศมากที่สุด เนื่องจากข้าวหอมมะลิจากจังหวัดร้อยเอ็ดเข้าอยู่ในการโปรโมทสู่ครัวโลก เช่น อาหารของสายการบินไทย ร้านอาหารไทย ส่วนในด้านอื่น ๆ คือ ด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบัน มีโฮมสเตย์เพื่อการศึกษาลูกข้าว กำลังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ หมู่บ้านดังกล่าวอยู่ที่อำเภอสุวรรณภูมิ หากร้อยเอ็ดเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้การท่องเที่ยวก็จะซบเซาส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวบ้าน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ด้านเศรษฐกิจหากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เพราะประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้านการเกษตร นอกจากนั้นยังส่งผลไปสู่ด้านสังคม คือ การขาดรายได้ ไม่มีอาชีพเกิดการอพยพไปทำงานในเมืองอื่น ๆ เช่น กรุงเทพมหานครทำให้เกิดการแออัดของชุมชน ปัญหาการค้ายาเสพติด และอาชญากรรม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในหลายด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ กระทบมากที่สุด เพราะการผลิตข้าวหอมมะลิถือเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ ก็ไม่มีรายได้ที่จะมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนได้ ด้านการเมือง ความสนใจทางการเมืองของประชาชนลดน้อยลง ด้านสังคม กระทบต่อวิถีชีวิต เมื่อภาคเกษตรกรรมไม่สามารถตอบโจทย์ ความต้องการด้านรายได้ของประชาชนได้ เกษตรกรก็จะหันไปทำงานภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นวิถีชีวิตของเปลี่ยนไป ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านท่องเที่ยว ข้าวหอมมะลิตึงคูดนักท่องเที่ยงทั้งในงานวันข้าวหอมมะลิโลก ช่วงสงกรานต์ก็มีถนนข้าวหอมมะลิ เมื่อไม่มีข้าวหอมมะลิ ก็ไม่มีสัญลักษณ์ที่จะชูด้านการท่องเที่ยว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ เพราะประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ดมีรายได้จากการปลูกข้าวหอมมะลิ ดังนั้นถ้าประชากรส่วนใหญ่ขาดรายได้ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เศรษฐกิจซบเซาขาดสภาพคล่อง เกิดการกู้เงินมากขึ้น เกิดอาชญากรรมมากขึ้น เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งทุกอย่างจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบทุก ๆ ด้าน

สรุปคำถามที่ ๘ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมากที่สุดเพราะข้าวหอมมะลาคือสินค้าหลักที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดผลิตได้ และเป็นรายได้หลักของครอบครัวประชาชนส่วนใหญ่ หากไม่สามารถผลิตได้ก็ขาดรายได้ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจครัวเรือน นำไปสู่เศรษฐกิจระดับหมู่บ้าน ไปจนถึงระดับจังหวัดต่อไป เศรษฐกิจซบเซาขาดสภาพคล่อง เกิดการกู้เงินมากขึ้น นำมาซึ่งการเกิดอาชญากรรมมากขึ้น เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งทุกอย่างจะเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบทุก ๆ ด้าน อาจนำไปสู่ภาวะเครียด การทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว หรือนำไปสู่ปัญหาสังคมในกว้างมากขึ้น เช่น ปัญหาลักขโมย ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ในด้านอื่น ๆ อาจกระทบด้านทุนทางวัฒนธรรม หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของชาวร้อยเอ็ดที่สามารถสร้างมูลค่า เป็นรายได้หลักให้คนในชุมชน ปัญหาการขาดการผลิตดังกล่าวจะทำให้ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดสูญหายไป รากเหง้าแห่งการดำรงอยู่วิถีชีวิตของชาวเกษตรกรได้หายไป

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เงินไม่สะพัดในจังหวัด เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำผลกระทบทางด้านการเมืองและสังคมก็จะตามมา กล่าวคือ เมื่อประชากรไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ รายได้ใน การจุนเจือครอบครัวมีปัญหา ขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล การเมืองก็ไม่นิ่ง ไม่เคารพกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อ การเรียนของบุตรหลาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากจำนวนรายได้ต่อหัว/ประชาชน ลดลง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การสร้างการรวมกลุ่มข้าวหอมมะลิในพื้นที่ โดยปราศจากการปลอมในพันธุ์อื่น ควรแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิออกมาในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ในการทำอาหาร และขนม ควรจัดตั้งศูนย์ปรับปรุงพันธุ์ข้าวเพื่อให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น ออกมาเหมือนกับพันธุ์ข้าวเหนียวเขียวของเชียงราย และควรณรงค์ให้ใช้ปุ๋ยชีวภาพมากกว่าปุ๋ยเคมี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากการปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อจำหน่ายเป็นพืชที่สร้างรายได้หลักของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด และเมื่อเกษตรกรขาดรายได้จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ทำให้เสียโอกาสในทางการค้า การศึกษา และความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพทำนา โดยเฉพาะในจังหวัดร้อยเอ็ด พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ และพื้นที่ไม่มีระบบชลประทาน จึงสามารถปลูกข้าวได้ปีละ ๑ ครั้ง ส่วนด้านสังคมก็ส่งผลกระทบเช่นกัน โดยประชากรจะมีการโยกย้ายเดินทางไปประกอบอาชีพที่อื่นปล่อยให้ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุเลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นทำให้ครอบครัวแตกแยกมีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุดเนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เพราะหากจังหวัดร้อยเอ็ด ไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ เศรษฐกิจของจังหวัด สภาพความเป็นอยู่และรายได้ของเกษตรกรจะลดลง ตัวเลข GDP ของจังหวัดจะลดต่ำ ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้การพัฒนาประเทศเติบโตได้ช้า ดังนั้น การที่จังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถปลูกข้าวหอมมะลิได้ ถือว่ามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจมากที่สุด

ในด้านการเมือง เห็นว่าเกิดผลกระทบไม่มากนักเพราะโดยที่ข้าวหอมมะลิเป็นเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด ผลกระทบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าจะมีผลกระทบต่อการเมือง หากจะมีผลกระทบ ก็ต่อเมื่อพรรคการเมืองได้นำสินค้าข้าวหอมมะลิมาเป็นนโยบายในการหาเสียงของพรรคการเมืองของตนเองมากกว่า ส่วนด้านสังคมนั้นมีผลกระทบรองจากด้านเศรษฐกิจเพราะเมื่อจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้สภาพความเป็นอยู่ของเกษตรกรจะค่อนข้างแย่ สุขภาพอนามัยไม่ดี เนื่องจากมีเงินน้อยลง ไม่เพียงพอต่อค่ารักษาพยาบาล เมื่อเกษตรกรไม่มีเงินหรือเงินน้อยลง อาชญากรรมก็จะเกิดขึ้น อันเป็นปัญหาด้านสังคม และจะมากขึ้นหากไม่แก้ไข โดยทั้งหมดนี้มีสาเหตุจากการที่เกษตรกรไม่มีเงินเลี้ยงชีพนั่นเอง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ในการผลิตข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น หากไม่สามารถผลิตได้เห็นว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญและนำรายได้เข้าจังหวัดจำนวนมาก หากไม่สามารถผลิตได้จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนและเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรวม การจับจ่ายใช้สอยน้อย ธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตรและธุรกิจเกี่ยวเนื่องจะได้รับผลกระทบหมด รวมทั้งการชำระหนี้ของประชาชนจะสะดุด ในด้านการเมืองก็เช่นกัน หากประชาชนอาจนิ่งเฉยต่อการเมือง เพราะมุ่งไปประกอบอาชีพอย่าง เพื่อหารายได้ นอกจากนี้ นักการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น ไม่สามารถนำประเด็นการทำให้ข้าวมีราคาสูงขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและรายได้ไปหาเสียงได้อย่างเต็มที่ ส่วนผลกระทบทางด้านสังคมเห็นว่าจะเกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานเพื่อไปประกอบอาชีพอื่น ครอบครัวขาดความอบอุ่น วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับการปลูกข้าวจะได้รับผลกระทบ และอาจเกิดปัญหา อาชญากรรมตามมา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ในเรื่องของผลกระทบในกรณีที่จังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ นั้น เห็นจะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด เพราะข้าวหอมมะลิเป็นพืชเศรษฐกิจเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ก่อให้เกิดรายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัด

ร้อยเอ็ด หากไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตข้าว สหกรณ์การเกษตร โรงสี ผู้ประกอบการจำหน่ายข้าว ทั้งด้านรายได้ต่อบุคคลและในภาพรวม ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดเกิดการผันแปร

ส่วนด้านสังคมก็ส่งผลกระทบเหมือนกันแต่ไม่มากเท่าไร เพราะการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวร้อยเอ็ด หากไม่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรรวมทั้งวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ถ้าหากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ มากที่สุด เพราะมีผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานข้าวหอมมะลิจำนวนมาก หากไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิในระดับต้นน้ำก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการในส่วนกลางน้ำและปลายน้ำ และส่งผลกระทบต่อระบบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศในที่สุด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

หากจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากที่สุด คือ ข้าวเป็นพืชที่เกษตรกรในจังหวัดผลิตมากที่สุด มีพื้นที่ปลูกเกินครึ่งของพื้นที่จังหวัด ทำให้มูลค่าการจำหน่ายข้าวของจังหวัดเป็นรายได้หลักของจังหวัดและเกษตรกร หากไม่สามารถผลิตได้รายได้หลักก็จะหายไป (กรณีไม่มีพืชอื่นมาทดแทน) ส่วนปัญหาด้านสังคมจังหวัดร้อยเอ็ดมีพิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ซึ่งปรากฏเป็นงานบุญต่าง ๆ ของจังหวัด แต่ละกิจกรรมล้วนแต่สร้างความสามัคคีปลูกจิตสำนึกรักถิ่นให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งหากขาดการผลิตข้าวไปงานบุญประเพณีที่เกี่ยวข้องอาจจะหายไปด้วย

สรุปคำถามที่ ๘ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ข้าวเป็นพืชที่เกษตรกรในจังหวัดผลิตมากที่สุด มีพื้นที่ปลูกเกินครึ่งของพื้นที่จังหวัด ทำให้มูลค่าการจำหน่ายข้าวของจังหวัดเป็นรายได้หลักของจังหวัดและเกษตรกร หากไม่สามารถผลิตได้รายได้หลักก็จะหายไปส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนและเศรษฐกิจของจังหวัดโดยรวม การจับจ่ายใช้สอยน้อย ธุรกิจเกี่ยวกับการเกษตรและธุรกิจเกี่ยวเนื่องจะได้รับผลกระทบหมด รวมทั้งการชำระหนี้ของประชาชนจะสะดุดและการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวร้อยเอ็ด หากไม่มีการปลูกข้าวหอมมะลิส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรรวมทั้งวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไป

สรุปผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิต ด้านต่างๆ

ความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งระบบ เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด จึงเป็นผู้บริโภคหลักในระบบเศรษฐกิจ หากราคาข้าวหอมมะลิต่ำ ความกินดีอยู่ดีของเกษตรกรก็จะลดลงด้วย และผู้ที่ส่งผลกระทบตามมาก็คือ พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อข้าวหอมมะลิ กระบวนการแปรรูป ผู้ขายปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยยาปราบศัตรูพืช ผู้ขายแรงงาน ส่งผลต่อการจับจ่ายใช้สอยของจังหวัดร้อยเอ็ดลดลง เนื่องจากผู้บริโภคมีกำลังซื้อที่ต่ำลง และผลที่จะตามมาหลังจากที่ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดตกต่ำลงก็คือ ปัญหาสังคม และปัญหาอาชญากรรม

จากผลการสัมภาษณ์ข้าวหอมมะลิถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นผูกโยงเข้ากับรากฐานวัฒนธรรมอย่างผสมกลมกลืนกันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้น หากเกษตรกรไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางได้เศรษฐกิจมากที่สุด โดยเป็นเงินทุนหลักที่หมุนเวียนอยู่ในเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด และมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับส่วนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัยการผลิต สินค้าอุปโภค บริโภค ที่ซื้อขายอยู่ในชีวิตประจำวัน ปัญหาหนี้สิน ความอยู่ดีกินดีของประชากร อันจะนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพและปัญหาสังคมในที่สุดและส่งกระทบถึงการเมืองในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงการเมืองในระดับประเทศได้

บทที่ ๔

แนวทางในการพัฒนาของข้าวหอมมะลิ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการศึกษา

ในบทนี้ผู้วิจัยผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางในการพัฒนาของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๓ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้เพื่อหาข้อสรุปที่จะนำไปซึ่งการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจต่อไป

กลุ่มคำถามชุดที่ ๔ เป็นคำถามสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิ ประกอบด้วยคำถามสัมภาษณ์ที่ ๖ ๗ และ ๘

คำถามที่ ๖ ในความคิดของท่านข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะไปพัฒนาไปในทิศทางใดในอนาคต

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ในส่วน of ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะไปพัฒนา โดยส่งเสริม ดังนี้

๑. คัดพันธ์ข้าวหอมมะลิ

๒. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

๓. สนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น รถเกี่ยวข้าว รถไถนา รถดำนา เป็น

ต้น

๔. ประกันราคาข้าวให้กับชาวนา หรือรับจำนำข้าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะไปในเรื่อง ลดค่านอกพื้นที่การปลูกให้น้อยลงแต่พัฒนาพันธุ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตจากข้าวหอมมะลิหรือรวมกลุ่มแปรรูปจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร และส่งเสริมการคิดแยกพันธุ์ข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ให้ตรงตาม
พันธุ์นอกจากนั้นควรมีการพัฒนาในเรื่องผลผลิตให้ต่อยอดให้กับเกษตรกรผลิตข้าวเป็นข้าวหอม
มะลิอินทรีย์เพื่อสร้างจุดขาย (Selling Point)

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีการส่งเสริมและพัฒนาไม่ให้ใช้สารเคมีในการ
ปลูก โดยชูจุดขายเป็นข้าวหอมมะลิที่ปราศจากสารพิษ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนาไปในเรื่อง การพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น
โดยพัฒนาเป็นข้าวอินทรีย์ให้ได้มาก ๆ ข้าวหอมมะลิที่คุณภาพต่ำให้นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น
เช่น ขนม ลูกกี้ แป้งข้าว เป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนาไปในเรื่อง การพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น
โดยพัฒนาเป็นข้าวอินทรีย์ให้ได้มาก ๆ ข้าวหอมมะลิที่คุณภาพต่ำให้นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์
อื่น เช่น ขนม ลูกกี้ แป้งข้าว เป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะพัฒนาด้านการรักษาคุณภาพข้าวหอมมะลิ
การผลิตข้าวหอมมะลิตรงตามพันธุ์ไม่ปนข้าวพันธุ์อื่น และเมล็ดข้าวมีมาตรฐาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ควรจะพัฒนาโดยมีการปรับปรุงกระบวนการผลิต
เพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เช่น การผลิตข้าวปลอดสารพิษหรือการผลิตข้าวอินทรีย์ ซึ่งผู้บริโภคหรือ
ตลาดทั่วโลกกำลังมีความต้องการ ซึ่งจะสามารถจำหน่ายในราคาที่สูงขึ้นได้ นอกจากนั้นควรมี
การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตโดยการส่งเสริมการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น การทำขนม ทำโจ๊ก
หรือทำอาหารสำเร็จรูปประเภทเส้นหมี่ต่างๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีการนำข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพอยู่แล้ว มาแปร
รูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น ข้าวเสริมโภชนาการ(การเติมธัญพืช)สำหรับคนที่รักสุขภาพ ทำข้าวกล้อง
งอก หรือการทำขนมนางเล็ด เพื่อการจำหน่ายและส่งออก สามารถสร้างรายได้เสริมจากการปลูก
ข้าวหอมมะลิเพียงอย่างเดียวได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

รัฐบาลควรจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิ โดยให้สิทธิสวัสดิการชาวนาไทย ด้านการศึกษากับบุตรที่ประสงค์ทำงานต่อจากบิดามารดา และสิทธิในที่ทำกิน นอกจากนี้ควรมีการประกันราคาข้าว โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต หรือกำหนดเป็นมาตรการควบคุมหรือสินค้าควบคุม และกำหนดเขตปลูกข้าวที่เหมาะสม และสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีอย่างเต็มที่

สรุปคำถามที่ ๖ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

จังหวัดร้อยเอ็ดควรจะพัฒนาข้าวหอมมะลิในทิศทางดังต่อไปนี้

๑. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาด อื่น เช่น ข้าวเสริมโภชนาการ(การเติมธัญพืช) สำหรับคนที่รักสุขภาพ ทำข้าวกล้องงอก หรือการทำขนมนางเล็ด เพื่อการจำหน่ายและส่งออก

๒. การส่งเสริมและพัฒนาไม่ให้ใช้สารเคมีในการปลูก โดยชูจุดขายเป็นข้าวหอมมะลิที่ปราศจากสารพิษ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์

๓. คัดพันธ์ข้าวหอมมะลิ

๔. สนับสนุนเครื่องจักรกลทางการเกษตร เช่น รถเกี่ยวข้าว รถไถนา รถดำนา เป็นต้น

๕. ประกันราคาข้าวให้กับชาวนา หรือรับจำนำข้าว

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ปัจจุบันได้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิ การรวมตัวของเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ ทั้งกลุ่ม สหกรณ์ และอื่นๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรอง หรือเป็นการยกระดับราคาข้าวหอมมะลิ ทำให้ขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันเพื่อจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือผ่านให้น้อยที่สุด น่าจะเป็นทิศทางที่ถูกต้องแล้วอีกประการหนึ่ง ที่มีความสำคัญมาก คือ การประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด ให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงคุณภาพของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิต เลือกเมล็ดพันธ์ที่มีคุณภาพผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดสารพิษ สร้างแบรนด์เป็นข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ทำตลาดเองทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นที่รู้จักว่าเป็นข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากทุ่งกุลาร้องไห้ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ปัจจุบันได้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ ในการผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิ การรวมตัวของเกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งกลุ่ม สหกรณ์ และอื่นๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรอง หรือเป็นการยกระดับราคาข้าวหอมมะลิ ทำให้ขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันเพื่อจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือผ่านให้น้อยที่สุด น่าจะเป็นทิศทางที่ถูกต้องแล้วอีกประการหนึ่ง ที่มีความสำคัญมาก คือ การประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด ให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงคุณภาพของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิต เลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย สว่างแวววาว เป็นข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ทำตลาดเองทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นที่รู้จักว่าเป็นข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากทุ่งกุลาร้องไห้ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องอยู่ในตลาดพรีเมียม สร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น แปรรูปเป็นโจ๊กข้าวกล้อง แปรรูปเป็นแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อทดแทนแป้งข้าวสาลี ทำขนมของขบเคี้ยวต่างๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรที่ ต้องเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้นพัฒนาสายพันธุ์ข้าวอย่างต่อเนื่อง คงสายพันธุ์ข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่แกว่ง (ไม่เหียน สายพันธุ์นิ่ง) และสร้างแบรนด์โฆษณาให้ชาวโลกรู้จักรับประกันประทานข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดในโลกว่าเป็นอย่างไร ประการสุดท้ายออกโรดโชว์ ในต่างประเทศให้มากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ควรพัฒนาในเรื่อง

เมล็ดพันธุ์ให้คุณภาพดีสม่ำเสมอทั้งขนาดและกลิ่น ตลอดจนความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าว การเพาะปลูก ควรพัฒนาให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น

การเก็บเกี่ยว ควรส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตัวเองได้ ไม่ใช่เพียงรอรถเกี่ยวข้าวจากต่างถิ่น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรตัดสินใจเก็บเกี่ยวตามความสะดวกของรถเกี่ยวข้าว แทนที่จะเป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุดในการเก็บเกี่ยวข้าวในแปลงของตนเอง

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดเก็บข้าวเปลือก และรักษาคุณภาพให้ดีเสมอ เพื่อที่ชาวนาจะได้ข้าวในช่วงที่ราคาดีอย่างที่อยากได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมมะลิอย่างต่อเนื่องจะเป็นการเพิ่มมูลค่า และภูมิความรู้ โดยให้มีการส่งเสริมพัฒนาจากภาครัฐและเอกชน เพื่อที่จะได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความ ต้องการของตลาดจริง ๆ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ควรที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้เป็นสินค้าระดับ โลกอย่างจริงจัง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ข้าฯ เห็นว่า ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนาคุณภาพเพื่อการส่งออก ต่างประเทศ รวมถึงมีปริมาณคุณภาพข้าวส่งออกที่ได้มาตรฐาน สำหรับทั้งในและต่างประเทศ ควร พัฒนาปริมาณการผลิตที่คนในประเทศสามารถบริโภคได้ในราคาที่เหมาะสม พัฒนาการแปรรูป ข้าวหอมมะลิ เพื่อเพิ่มมูลค่าการส่งออก และตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่หลากหลาย และ พัฒนาการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้ความร่วมมือกับจังหวัดใกล้เคียงให้ร่วมมือกันผลิต โปรมิโทข้าวหอมมะลิให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ควรมีการประกันราคาข้าวในราคาที่สูงขึ้น และส่งเสริมให้มีการแปรรูป ให้ความรู้แก่ เกษตรกรในการคำนวณค่าใช้จ่าย การลงทุน การรับส่งสินค้า การแปรรูปสินค้า เพื่อให้เกษตรกรมี กิจกรรมระหว่างพักช่วงทำนา ควรมีการอบรมโครงการต่างๆ ดังกล่าวไปแล้ว เพื่อการพัฒนาที่ยัง ยืน

สรุปคำถามที่ ๖ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

จังหวัดร้อยเอ็ดควรที่จะพัฒนาข้าวหอมมะลิในทิศทาง ดังต่อไปนี้

๑. การสร้างกลุ่ม สหกรณ์ และอื่นๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรอง หรือเป็นการ ยกย่องราคาข้าวหอมมะลิ ทำให้ขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น ซึ่งการส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการ รวมตัวกันเพื่อจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือผ่านให้น้อยที่สุด

๒. การส่งเสริมให้มีการแปรรูป เช่น โจ๊กข้าวกล้อง แปรรูปเป็นแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อ ทดแทนแป้งข้าวสาลี ทำขนมของขบเคี้ยวต่าง ๆ

๓. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรพึ่งพาตัวเองได้ เช่น การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาข้าวหอม มะลิคุณภาพดี

๔. ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงคุณภาพของดิน เพื่อเพิ่มผลผลิต เลือกเมล็ดพันธุ์ที่มี คุณภาพผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย

๕. การสร้างแบรนด์เป็นข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ทำตลาดเองทั้งในและ ต่างประเทศในนามข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรเน้นการคัดสายพันธุ์ เช่น หอมมะลิพันธุ์ดี และเน้นการผลิตแบบข้าวหอมมะลินทรีย์มากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ในส่วนของการพัฒนาข้าวหอมมะลินั้น ควรที่จะพัฒนาให้เป็นสินค้าที่ส่งขายทั่วประเทศและทั่วโลก สามารถพัฒนาสายพันธุ์ที่เป็นเลิศให้เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรผู้ปลูก

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ในเรื่องการพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อที่ให้ได้สามารถต่อรองราคาได้ ควรมีการผลิตออกมาในหลายรูปแบบ เช่น เป็นข้าวกล้อง หรือแปรรูปออกมาในลักษณะการทำเป็นแป้งมันเพื่อใช้ในการทำขนม และควรรักษาความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีส่งเสริมและพัฒนาการปลูกข้าวหอมมะลิให้ได้คุณภาพดีและมีมาตรฐาน เช่น ข้าวหอมมะลินทรีย์ ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อเพิ่มมูลค่า

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ในการพัฒนาข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด ควรพัฒนาเพื่อการยกระดับการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ข้าวคอล ข้าวจีไอ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ในเรื่องของการพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด นั้น เห็นว่า ทิศทางการพัฒนาข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดควรเป็นไปในลักษณะการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มผลผลิตข้าวหอมมะลิต่อไร่ให้สูงขึ้น ประกอบกับรัฐบาลจะต้องสนับสนุนเรื่องการจัดหาแหล่งน้ำ พันธุ์ข้าว เทคนิคความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดด้วย อีกทั้งเมื่อได้ผลผลิตข้าวหอมมะลิแล้ว จำเป็นที่ต้องสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าวหอมมะลิเช่นกัน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอันไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นของเกษตรกร สิ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการ คือการสร้าง Brand ของข้าวหอมมะลิ Concept จุดขายสิ่งที่น่าสนใจของข้าวหอมมะลิที่จะดึงดูดผู้ซื้อให้ซื้อข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด หากจังหวัดได้ดำเนินการแล้ว การประชาสัมพันธ์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจำหน่ายสินค้า จังหวัดจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิของจังหวัดอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นอันจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รู้จักข้าวหอมมะลิของจังหวัดได้มากขึ้น อย่างเช่น จังหวัดสุรินทร์ อุบลราชธานี เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะไปในทิศทางเป้าหมาย ๓ เรื่องหลัก ๆ คือ การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น การเพิ่มคุณภาพของข้าวให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น (ข้าวที่มาตรฐานมีประเด็นดังนี้ข้าวตรงตามพันธุ์มีข้าวปนไม่เกินร้อยละ ๕ มีสิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ ๒ ไม่ปนเปื้อนสารเคมีมีความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๕ และสีข้าวออกมาได้ข้าวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อผลักดันให้ทิศทางในวาระแห่งชาติเรื่องข้าวเกิดขึ้น และมุ่งพัฒนาข้าวหอมมะลิตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ การทำยุทธศาสตร์ข้าวของร้อยเอ็ดจะทำในเรื่องใหญ่ๆ ส่วนเรื่องการแปรรูปก็มีทำบ้างแต่เป็นส่วนน้อยในกระบวนการส่งเสริม GAP

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

เห็นว่าข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีคุณภาพ และตลาดมีความต้องการสูง จังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนามุ่งไปสู่ตลาดที่มีกำลังซื้อสูง (ตลาดบน) และพัฒนามุ่งสู่การผลิตข้าวหอมมะลินิรภัย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ในความเห็นของข้าฯ เห็นว่าข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนาไปในเรื่อง โชนนิ่ง ข้าวหอมมะลิ พัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

การพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรพัฒนาในด้านผลิตภัณฑ์ พันธุ์ข้าว อย่างต่อเนื่อง ควบคุมและพัฒนาระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยนำหลักการผลิตทางเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เป็นแนวทางในการเพาะปลูก การพัฒนาเป็นข้าวเกษตรอินทรีย์ แต่คงไว้ในเรื่องความหอมของข้าวสุก ข้าวที่สร้างความเป็นธรรมทางการค้า (Fairtrade) หรือข้าวกล้องที่ดีต่อสุขภาพ รวมทั้งการเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปให้มีความหลากหลายมากกว่าการทำเป็นแป้งขนม

ด้านบรรจุภัณฑ์ ควรพัฒนาหีบห่อบรรจุภัณฑ์ให้มีขนาดกั้บพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น ขนาดบรรจุ ๒๕๐ กรัม ๕๐๐ กรัม หรือ ๑ กิโลกรัม ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดใจ ดูสะอาด โปร่งใส สามารถมองเห็นตัวสินค้าได้ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการอธิบายขั้นตอนการบริโภคเพื่อให้ง่ายต่อการรับประทาน โดยจัดทำเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในการส่งออก

ด้านตลาด ผู้ประกอบการควรได้รับโอกาสสร้างความพร้อมองค์ความรู้ด้านการตลาด ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ตนเองและชุมชน รองรับการเปลี่ยนแปลงให้สามารถบริหารจัดการได้โดยเน้นการพึ่งพาตนเองมากกว่าภาครัฐที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

สรุปคำถามที่ ๖ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

จังหวัดร้อยเอ็ดควรจะพัฒนาข้าวหอมมะลิในทิศทางดังต่อไปนี้

๑. ควบคุมและพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยนำหลักการผลิตทางเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เป็นแนวทางในการเพาะปลูก การพัฒนาเป็นข้าวเกษตรอินทรีย์ แต่คงไว้ในเรื่องความหอมของข้าวสุก ข้าวที่สร้างความเป็นธรรมทางการค้า (Fairtrade) หรือข้าวกล้องที่ดีต่อสุขภาพ

๒. การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น

๓. การเพิ่มคุณภาพของข้าวให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น (ข้าวที่มาตรฐานมีประเด็นดังนี้ ข้าวตรงตามพันธุ์มีข้าวปนไม่เกินร้อยละ ๕ มีสิ่งเจือปนไม่เกินร้อยละ ๒ ไม่ปนเปื้อนสารเคมีมีความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๕ และสีข้าวออกมาได้ขาวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อผลักดันให้ทิศทางในวาระแห่งชาติเรื่องข้าวเกิดขึ้น

๔. มุ่งพัฒนาข้าวหอมมะลิตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำการทำยุทธศาสตร์ข้าวของร้อยเอ็ดจะทำในเรื่องใหญ่ ๆ ส่วนเรื่องการแปรรูปก็มีทำบ้างแต่เป็นส่วนน้อยในกระบวนการส่งเสริม GAP

๕. การสร้าง Brand ของข้าวหอมมะลิ Concept จุดขายสิ่งที่น่าสนใจของข้าวหอมมะลิที่จะดึงดูดผู้ซื้อให้ซื้อข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ดหากจังหวัดได้ดำเนินการแล้ว การประชาสัมพันธ์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจำหน่ายสินค้า จังหวัดจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิของจังหวัดอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นอันจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รู้จักข้าวหอมมะลิของจังหวัดได้มากขึ้น

คำถามที่ ๗ ปัจจุบันท่านคิดว่าราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจํานำข้าว มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจํานำข้าว มีความเหมาะสม เพราะข้าวหอมมะลิมียอดทุนในการผลิตสูง เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการผลิตแล้วยังมีส่วนต่างให้ชาวนาใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยไม่ไปเป็นหนี้สินอีกและสามารถช่วยให้เศรษฐกิจในประเทศดีขึ้นไม่เหมาะสมและราคาที่เหมาะสม ต้นละ ๑๕,๐๐๐ – ๑๖,๐๐๐ บาท

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ปัจจุบันราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดมีความไม่เหมาะสม เพราะราคาสูงมากเกินไป ผู้ได้รับประโยชน์จะเป็นเกษตรกรขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ส่วนราคาที่เหมาะสม ควรอ้างอิงราคาข้าวในประเทศและต่างประเทศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ราคาข้าวหอมมะลิปัจจุบันที่รัฐบาลกำหนดมีความเหมาะสม เพราะราคาจำหน่ายตันละ ๒๐,๐๐๐ บาท เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงผลผลิตน้อยกว่าข้าวชนิดอื่น และผลิตข้าวออกสู่ตลาดได้ปีละ ๑ ครั้ง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดในปัจจุบันมีความเหมาะสม เพราะทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพการทำนา รายได้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดเกษตรกรรายใหม่ แต่ราคาที่เหมาะสมน่าจะเป็นข้าวหอมมะลิ ๑๘,๕๐๐ บาท / ตัน ลดลงตามส่วน และข้าวนาปรัง ๑๐,๐๐๐ บาท / ตัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ปัจจุบันข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำหน่าย มีความเหมาะสม ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอนคาดการณ์ได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำหน่ายมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากกำหนดไว้ในราคาที่สูงเกินไป ส่งผลเสียหลายด้าน อาจส่งผลถึงอนาคตไปอีกระยะหนึ่งหรืออีกนานหากไม่เร่งหามาตรการมาแก้ไข และที่สำคัญควรยกเลิกโครงการนี้ เพราะผลเสียหายอย่างไรก็ปรากฏชัดเจนอยู่แล้ว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำหน่ายมีความเหมาะสม เพราะสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชน และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในความเหมาะสมนั้นจะมีความไม่เหมาะสมด้วย กล่าวคือ รัฐบาลไม่มองสภาพคล่องด้านการเงิน การลงทุน ทำให้เกิดข้อบกพร่องในการบริหารจัดการ เกษตรกรเดือดร้อน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำหน่ายมีความเหมาะสม เพราะในปัจจุบันราคาปัจจัยการผลิตได้เพิ่มขึ้นอยู่ทุกๆปีการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าขนส่ง และ

ค่าแรงงาน ฉะนั้นราคาผลผลิตที่รัฐบาลกำหนดจึงถือว่ามีความเหมาะสมกับต้นทุนการผลิต และยังคงพอมีกำไรอยู่บ้าง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดราคาจำหน่าย เมื่อวิเคราะห์จากต้นทุนการผลิตกับผลกำไรที่ได้รับแล้วถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดตามโครงการรับจำนำข้าว นั้น เห็นว่ามีความเหมาะสมเพราะเป็นราคาที่ทำให้เกษตรกรมีผลกำไรจากการผลิต แต่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ตระหนักถึงระบบการซื้อขายข้าวระหว่างประเทศ (มาตรฐานสินค้าเกษตร) และส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร

สรุปคำถามที่ ๗ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

ข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคาจำหน่ายข้าว ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสม มีบางส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เช่น เห็นว่าราคาสูงมากเกินไปผู้ได้รับประโยชน์จะเป็นเกษตรกรขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ส่วนราคาที่เหมาะสม ควรอ้างอิงราคาข้าวในประเทศและต่างประเทศ

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ราคาที่รัฐบาลประกาศรับจำนำข้าว เป็นราคาที่เกษตรกรพึงพอใจมาก เนื่องจากรับจำนำในราคาที่สูงแต่ในระยะยาวและความยั่งยืนเป็นการบิดเบือนราคาตลาด และไม่ได้สะท้อนราคาตลาดที่แท้จริงเกษตรกรหวังพึ่งพิงการช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้ขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสมเท่าใดนัก ราคาที่เหมาะสมคือราคาที่ใกล้เคียงกับราคาตลาด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดในโครงการรับจำนำข้าว ข้าฯ เห็นว่าไม่เหมาะสมเพราะราคาที่กำหนดนั้นสูงเกินไป ทำให้ผู้บริโภคในประเทศไม่ซื้อกิน และในตลาดต่างประเทศก็มีปัญหาไม่ซื้อข้าวหอมมะลิเพราะแพงกว่าประเทศอื่น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

การกำหนดราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคาจำหน่ายไม่เหมาะสม ควรจะกำหนดให้ใกล้เคียงกับราคาตลาดโลก

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ส่วนราคาที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคาจำหน่ายข้าว นั้น เห็นว่าเหมาะสมแล้ว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ส่วนราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจํานำ เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะราคาที่ตั้งสูงกว่าราคาตลาด ถึง ๓๐ - ๔๐ % ทำให้ข้าวไปอยู่ที่รัฐบาลหมด และรัฐก็ประสบปัญหาในการระบายข้าวในสต็อก จนขาดสภาพคล่อง จนติดค้างค่าข้าวชานาเป็นจำนวนหลายหมื่นล้านบาท และช่วงที่รัฐบาลระบายข้าวออกมา ก็ไม่สามารถขายข้าวในราคาที่คุ้มทุน และจะต้องให้ราคาข้าวในตลาดตกลงทุกครั้งทีรัฐบาลระบายข้าว

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ราคาที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจํานำนั้น เห็นว่าเหมาะสมระดับปานกลาง เพราะว่า ข้าวหอมมะลิเป็นพืชเศรษฐกิจของไทย สมควรจัดเป็นสินค้าระดับชาติ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ราคาที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจํานำข้าว นั้น เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะการให้ราคาที่สูงเกินไป ทำให้สินค้าที่เป็นขั้นตอนการผลิตข้าวที่ราคาสูงขึ้น รวมทั้งราคาข้าวที่ได้รับการผลิตที่สูงขึ้น การระบายข้าว อาจเป็นไปได้ยากเมื่อเทียบข้าวต่างประเทศ ทำให้ข้าวไทยเสียเปรียบการแข่งขันในแง่ของราคาและคุณภาพ ซึ่งราคาที่เหมาะสมควรเป็นไปตามกลไกตลาด แต่รัฐควรพยุงราคาไม่ให้ต่ำกว่าคุณภาพหรือหากรัฐไม่ใช้การจํานำข้าว ควรเปลี่ยนเป็นประกันราคาข้าวแทน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจํานำเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม เพราะราคาประกันข้าวหอมมะลิตอยู่ที่ประมาณ ๑๕,๓๐๐ บาท อย่างไรก็ตาม เกษตรกรได้ลงทุนซื้อปุ๋ยไม่ว่าจะเป็นโดยบัตรเครดิต หรือเงินส่วนตัวก็ตาม ราคาประกันข้าวไม่ได้คำนึงถึงดอกเบี้ยที่เกษตรกรต้องจ่ายกรณีการจํานำข้าวมีปัญหาต้องส่งเงินล่าช้า เงินที่ได้จึงต้องเป็นการนำไปจ่ายดอกเบี้ยบัตรเครดิตแทน ส่วนราคาที่เหมาะสม ต้องเป็นการคำนวณโดยการประชุมระหว่างฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนักเศรษฐศาสตร์ และเกษตรกร ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ทราบปัญหาที่ลึก จึงกำหนดไม่ได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

มีความเหมาะสม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ราคาข้าวหอมมะลิตมีความเหมาะสมถ้ามองในด้านผู้ผลิต เพราะได้ราคาสูงมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิต มีกำไรมากมายผู้ผลิตคือชาวนาจึงพอใจราคา แต่ถ้ามองในด้านกลไกตลาดไม่เหมาะสม เพราะไม่สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ เนื่องจากมีราคาแพง ผู้บริโภคซื้อราคาไม่ไหว ส่วนราคาที่เหมาะสมควรเป็นไปตามกลไกของตลาด และต้นทุนการผลิต ผู้ผลิตอยู่ได้ผู้บริโภคได้

สรุปคำถามที่ ๗ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

ข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมมีความเหมาะสมเพราะเป็นราคาที่ชาวนาพึงพอใจ แต่มีบางส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสมเนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อปัจจัยการผลิตด้านอื่นๆ ให้มีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

ส่วนราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจำนำนั้น มีความเหมาะสมแล้ว เพราะราคานี้เกษตรกรที่ปลูกไม่ขาดทุน ข้าวที่ปลูกเป็นข้าวที่มีคุณภาพปลูกได้เฉพาะหน้าฝน ปลูกได้ปีละครั้งส่วนราคาที่เหมาะสมจริง ๆ เห็นว่าควรอยู่ที่ประมาณตันละ ๑๘,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

สำหรับราคาที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว นั้น เห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะผลิตผลใด ๆ ต้องเป็นไปอย่างเหมาะสม ราคาที่รัฐบาลประกันสูงเกินกว่าความเป็นจริงไม่เป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ชื่อของแพงแต่ขายต่อไม่ได้ ราคาที่เหมาะสม ควรเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

ปัจจุบันเห็นว่า ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐกำหนดเป็นราคารับจำนำ ไม่มีความเหมาะสม เพราะราคาสูงเกินไป ทำให้รัฐบาลแบกรับภาระหนี้สินไม่สามารถจ่ายเงินให้ชาวนาได้ ส่วนราคาที่เหมาะสมควรอยู่ที่ตันละ ๘,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำมีความเหมาะสม เพราะเนื่องจากปัจจุบันปัจจัยการผลิตและค่าแรงงานมีราคาสูงขึ้นทำให้ต้นทุนของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดตามโครงการรับจำนำข้าวนั้น มีความเหมาะสม เพราะต้นทุนเกษตรกรอยู่ที่ ๑๕.๕๐ บาท/ก.ก. เกษตรกรได้กำไร ก.ก. ละ ๔.๕๐ บาท/ก.ก. เกษตรกรสามารถอยู่ได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

เห็นว่าราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว ณ ปัจจุบัน ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ราคาตลาดโลก นั้นหมายถึงราคารับจำนำสูงเกินไปไม่สอดคล้องกับราคาตลาดโลก ส่งผลทำให้ข้าวหอมมะลิส่งออกไปยังต่างประเทศได้น้อย ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศในอาเซียนซึ่งปลูกข้าวหอมมะลิเช่นเดียวกับไทย เช่น ประเทศเวียดนาม ถึงแม้คุณภาพไม่ดีเท่าไทย แต่ราคาถูก

กว่าข้าวหอมมะลิของไทยค่อนข้างมาก ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการช่วยยกระดับราคาข้าวของเกษตรกร จำเป็นจะต้องคำนึงถึงราคาตลาดต่างประเทศด้วย ควรที่จะกำหนดราคารับจํานำใกล้เคียงกับราคาต่างประเทศ เพื่อที่จะได้ส่งออกข้าวสารได้ ไม่เช่นนั้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย ส่วนราคาที่เหมาะสม คือ ราคารับจํานำข้าวที่สูงกว่าท้องตลาดไม่เกิน ๑๐๐ – ๒๐๐ บาทต่อตัน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

ในเรื่องราคารับจํานำที่รัฐบาลกำหนดตามโครงการรับจํานำข้าว นั้น เห็นว่าเหมาะสม เพราะโครงการรับจํานำข้าวเปลือกซึ่งเป็นโครงการของรัฐบาลที่เข้ามาแทรกแซงราคา เพื่อพยุงราคาสินค้าที่ตกต่ำ และต้องการช่วยเหลือเกษตรกร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ในส่วนของราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดในโครงการรับจํานำข้าว นั้น เห็นว่าเหมาะสม เพราะการปลูกข้าวในปัจจุบันมีต้นทุนสูงขึ้น ตั้งแต่การเตรียมดิน เมล็ดพันธุ์ ค่าแรงในการดำเนินการเกี่ยวกับการปลูก ปัจจัยเกี่ยวกับการปลูกข้าว การกำหนดราคารับจํานำข้าวตันละ ๒๐,๐๐๐ บาท จึงมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้รับจํานำทุกเมล็ดอาจจะส่งผลให้เกษตรกรบางรายอาจเร่งการผลิตข้าวในเชิงปริมาณ โดยขาดความเอาใจใส่ต่อคุณภาพ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ส่วนราคาที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคาตามโครงการรับจํานำข้าว นั้น เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เกษตรคุ้มค้ำกับลงทุน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

ในส่วนของราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจํานำข้าว นั้น เห็นว่าเหมาะสมเนื่องจากรัฐบาลกำหนดให้ราคารับจํานำข้าวหอมมะลิ อยู่ที่ ตันละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นราคาที่สูงกว่าข้าวโดยทั่วไป รวมทั้งสูงกว่าราคาตลาดโลกในปัจจุบัน

สรุปคำถามที่ ๗ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

ข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจํานำข้าว ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเหมาะสม คุ้มค้ำกับลงทุน แต่มีความเห็นส่วนหนึ่งที่เห็นว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากจะทำให้ค่าใช้จ่ายที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจสูงมากขึ้น

คำถามที่ ๘ ท่านคิดว่าภาครัฐควรจัดทำนโยบายสาธารณะอะไรบ้างเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด การค้าภายในจังหวัด องค์การคลังสินค้า ที่ทำการปกครองอำเภอ สำนักงานชลประทานจังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

รัฐบาลควรจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิ โดยการรับจำนำข้าว หรือประกันราคาข้าวให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีกำลังใจว่าหากปลูกข้าวแล้วสามารถขายได้ในราคาที่รัฐบาลเป็นประกัน จะได้ไม่วิตกกังวลกับปัญหาหนี้สินที่จะตามมาโดยไม่รู้ชะตากรรม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

รัฐควรจัดทำนโยบายสาธารณะในเรื่อง การส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรให้มากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

รัฐบาลควรจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิ คือ จัดให้มีโครงการรับจำนำข้าวต่อไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ในเรื่องการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต การส่งเสริมวิจัยพัฒนาคุณภาพข้าวให้ทรงคุณค่าความหอมของข้าวหอมมะลิเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศรวมทั้งการคัดหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีให้กับเกษตรกร ตลอดจนนโยบายทางด้านการตลาดโดยส่งเสริมประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิให้เป็นที่รู้จักนิยมอย่างแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายข้าวในกลไกของตลาด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ภาครัฐควรกำหนดคนนโยบายสาธารณะในเรื่องการส่งเสริมให้ผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการส่งออกให้ได้มากยิ่งขึ้น โดยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและลดต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ถูกลง (ปัจจุบันราคากระสอบละ ๙๒๕ บาท (๒๕กก.)

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

รัฐบาลควรจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิปลอดสารพิษ ส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีและมีมาตรฐาน ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิเมล็ดพันธุ์ดี และส่งเสริมการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลควรทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ
- นโยบายด้านการผลิต เน้นการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามคุณสมบัติข้าวหอมมะลิไทยแต่ดั้งเดิม และการลดละเลิกการใช้สารเคมี รักษาระบบนิเวศวิทยาในนาข้าวให้มีความอุดมสมบูรณ์ดังเช่นในอดีต

- นโยบายด้านการตลาด เน้นผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ตรงกับกระแสดความต้องการของตลาดโลก เช่น ข้าวปลอดสารพิษ และข้าวอินทรีย์ เป็นต้น และควรจะเน้นการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เช่น การแปรรูปแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อผลิตเป็นขนมประเภทต่าง ๆ เพื่อการจำหน่าย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

รัฐบาลควรกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการกำหนดเขตเกษตรกรรมเพื่อการผลิตข้าวหอมมะลิโดยเฉพาะ ส่งเสริมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับข้าวหอมมะลิ และหาตลาดรองรับสินค้า และสนับสนุนให้ปลูกข้าวหอมมะลิ แบบอินทรีย์ เพื่อคุณภาพที่ดีของข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

ควรจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิ โดยให้สิทธิสวัสดิการชาวนาไทย ด้านการศึกษากับบุตรที่ประสงค์ทำนาต่อจากบิดามารดา และสิทธิ์ในที่ทำ นอกจากนั้นควรมีการประกันราคาข้าว โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต หรือกำหนดเป็นมาตรการควบคุมหรือสินค้าควบคุม และกำหนดเขตปลูกข้าวที่เหมาะสมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีอย่างเต็มที่

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

เห็นว่า ภาครัฐควรกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย โดยกำหนดนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต และแหล่งเงินทุน ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวที่มีคุณภาพสูงกำหนดราคาซื้อขายข้าวหอมมะลิอย่างสมเหตุสมผล

สรุปคำถามที่ ๘ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๑

นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย

๑. ให้สิทธิสวัสดิการชาวนาไทย ด้านการศึกษากับบุตรที่ประสงค์ทำนาต่อจากบิดามารดา และสิทธิ์ในที่ทำกิน

๒. การประกันราคาข้าว โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต

๓. นโยบายด้านการผลิต เน้นการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามคุณสมบัติข้าวหอมมะลิไทยแต่ดั้งเดิม และการลดละเลิกการใช้สารเคมี รักษาระบบนิเวศวิทยาในนาข้าวให้มีความอุดมสมบูรณ์ดังเช่นในอดีต

๔. นโยบายด้านการตลาด เน้นผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ตรงกับกระแสดความต้องการของตลาดโลก เช่น ข้าวปลอดสารพิษ และข้าวอินทรีย์ เป็นต้น และควรจะเน้นการ

แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เช่น การแปรรูปแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อผลิตเป็นขนมประเภทต่างๆ เพื่อการจำหน่าย

๕. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๖. การส่งเสริมวิจัยพัฒนาคุณภาพข้าวให้ตรงคุณค่าความหอมของข้าวหอมมะลิเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศรวมทั้งการคัดหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีให้กับเกษตรกร ตลอดจนนโยบายทางด้านการตลาด

๗. การส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรให้มากขึ้น

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พ่อค้าคนกลาง ผู้ขายปัจจัยการผลิต ผู้บริโภค

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ อาทิ ปุ๋ย สารเคมีต่างๆ และให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำ การก่อสร้างระบบชลประทานอย่างจริงจัง ตลอดจนจัดหาตลาด หรือแหล่งจำหน่าย พร้อมดูแลเรื่องราคาผลผลิต

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

ข้าวหอมมะลิไทย เป็นข้าวที่มีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการบริโภคของประชากรโลกที่นิยมบริโภคข้าว รัฐควรส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่ปลูกข้าว เพิ่มผลผลิตต่อไร่ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรเพื่อลดต้นทุน หาตลาดต่างประเทศเพื่อให้ประชากรหลาย ๆ ประเทศที่บริโภคข้าวดีใจที่จะบริโภคข้าวหอมมะลิไทย

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

รัฐควรจัดทำนโยบายสาธารณะในเรื่องการส่งเสริมความรู้ให้กับเกษตรกรในการต่อ ยอดผลผลิต การแปรรูป และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปและการเข้าถึงสินค้าโดยง่าย เช่น อยากร้านอาหารข้าวหอมมะลิมาร้อยเอ็ดเข้าร้านอาหารไหนในร้อยเอ็ดก็จะได้ทานข้าวหอมมะลิที่ใหม่ สด สะอาด อร่อย ตามคุณสมบัติที่มีของข้าวหอมมะลิ เป็นต้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

ในเรื่องการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย ภาครัฐควรส่งเสริม ให้มีการโปรโมท โรดโชว์ สาธิตให้ชาวโลกรู้จักบริโภคข้าวหอมมะลิ แจ้างสรรพคุณข้าวหอมมะลิ หาตลาดเพิ่มให้มีทุกหัวเมืองทั่วโลก ตั้งผู้แทนการขายข้าวหอมมะลิอย่างจริงจังทุกประเทศทั่วโลก นอกจากนั้นรัฐควรส่งเสริมเปิดร้านอาหารไทยทั่วโลก และร้านอาหารไทยต้องใช้ข้าวหอมมะลิไทยเท่านั้น หรือควรมีร้านอาหารทุกเมืองของแต่ละประเทศ ยกตัวอย่าง สหรัฐมี ๕๒ รัฐ ควรจะมีร้านอาหารไทย ๕๒ รัฐ และตัวแทนจำหน่ายข้าวหอมมะลิไทยทุกรัฐ ทุกประเทศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิ ภาครัฐความกำหนดนโยบาย สาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนาพันธุ์ข้าว ส่งเสริมพืชที่ชนิดอื่นควบคู่ หรือปลูกระหว่างรอปลูกฤดูใหม่ ที่เป็นการบำรุงดินปลูก พัฒนาการเพาะปลูกให้เกษตรกรเป็นเกษตรกรที่มีคุณภาพมีอาชีพอย่าง แท้จริง ไม่เพียงหวาน และรอเก็บเกี่ยว พัฒนาระบบควบคุมต้นทุนในการเพาะปลูก รวมถึงปัจจัย ในการผลิตทั้งหมด และพัฒนาต่อยอดผลผลิต นำข้าวหอมมะลิเป็นผลิตภัณฑ์ที่มูลค่าสูงขึ้น เก็บได้ นานขึ้นตรงความต้องการจริงๆ ของในตลาดในจังหวัด ต่างจังหวัด และต่างประเทศ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย ภาครัฐควรส่งเสริมด้านการ แปรรูปและระบบสหกรณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ กำหนดนโยบาย ท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มาท่องเที่ยว และรับความรู้วิถีธรรมชาติการปลูกข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์อีกทั้งเป็นการ โปรโมท ให้ข้าวหอมมะลิในประเทศไทย นอกจากนั้นควรกำหนดนโยบายที่นำเสนอแนวคิด “ครัวไทยสู่ ครัวโลก” เพื่อให้ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตอาหารไทยเพื่อการส่งออก มีช่องทางการ จำหน่ายและสร้างมูลค่าให้ข้าวหอมมะลิไทยมากขึ้น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การดำเนินนโยบาย ด้านการบริหารการจัดการน้ำ นโยบายด้านการส่งออก นโยบายด้านการให้การศึกษาอบรม เกษตรกรในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ การคำนวณค่าใช้จ่าย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการจัดตั้ง สหกรณ์พิเศษเกี่ยวกับข้าวหอมมะลิโดยเฉพาะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การแปรรูป การ ส่งออก และการประชาสัมพันธ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การจัดตั้งศูนย์การ เรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สนับสนุนการปลูกข้าวหอมมะลิ ปลอดภัยมี มีการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริม รวมถึงอนุรักษ์พันธุ์ข้าวหอมมะลิซึ่งรวมถึงการรักษาสิทธิประโยชน์ทางพันธุ์ พืชด้วย

สรุปคำถามที่ ๕ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๒

นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย

๑. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สนับสนุนการปลูกข้าวหอมมะลิ ปลอดภัย

๒. กำหนดนโยบายท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยว และรับความรู้วิถีธรรมชาติการปลูกข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์อีกทั้งเป็นการโปรโมทให้ข้าวหอมมะลิในประเทศไทย

๓. กำหนดนโยบายที่นำเสนอแนวคิด “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เพื่อให้ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตอาหารไทยเพื่อการส่งออก มีช่องทางการจำหน่ายและสร้างมูลค่าให้ข้าวหอมมะลิไทยมากขึ้น

๔. การพัฒนาพันธุ์ข้าว ส่งเสริมพืชที่ชนิดอื่นควบคู่ หรือปลูกระหว่างรอปลูกฤดูใหม่ ที่เป็นการบำรุงดินปลูก

๕. การควบคุมราคาค้าที่เป็นต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ อาทิ ปุ๋ย สารเคมีต่างๆ

๖. การชลประทานและการปรับปรุงแหล่งน้ำ

กลุ่มที่ ๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑

นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ มีการลงโทษผู้ปลอมปนข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำในเรื่องการส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การจัดให้มีคลองส่งน้ำสาธารณะให้ควบคุมพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ และจัดตั้งสหกรณ์เพื่อให้เกษตรกรกู้ยืมเพื่อนำไปดำเนินการในวงเงินที่เหมาะสมตามจำนวนไร่ที่ปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓

นโยบายสาธารณะที่รัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย คือ การสร้างการรวมกลุ่มข้าวหอมมะลิในพื้นที่ โดยปราศจากการปลอมปนพันธุ์อื่น ควรแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิออกมาในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ในการทำอาหาร และขนม ควรจัดตั้งศูนย์ปรับปรุงพันธุ์ข้าว เพื่อให้มีเอกลักษณ์โดดเด่น ออกมาเหมือนกับพันธุ์ข้าวเหนียวเขียวของเชียงราย และควรณรงค์ให้ใช้ปุ๋ยชีวภาพมากกว่าปุ๋ยเคมี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔

รัฐบาลควรจัดทำนโยบายสาธารณะในเรื่อง โชนนึ่งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวหอมมะลิ ตลอดจนกำหนดคนโยบายในเรื่องการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้าวหอมมะลิอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานสากล

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕

ในการจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย รัฐบาลควรที่จะมีนโยบายในเรื่องการยกระดับมาตรฐานผลิตผลข้าวหอมมะลิให้ได้มาตรฐาน นโยบายที่ลดต้นทุนการผลิตให้มากที่สุด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖

ในเรื่องนโยบายสาธารณะนั้น เห็นว่ารัฐบาลควรมีนโยบายด้านการตลาดข้าวหอมมะลิโดยเฉพาะอย่างเป็นรูปธรรมสามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ต้องรอสถานการณ์หรือโอกาสการสร้าง Brand หากจุดสนใจหรือจุดเด่นของข้าวหอมมะลิไทยให้แพร่หลายไปยังตลาดต่างประเทศมากที่สุด อีกทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวหอมมะลิไทย โดยการศึกษาวิจัยว่าข้าวหอมมะลิไทยสามารถผลิตสินค้าใหม่ ๆ อะไรได้บ้าง อันเป็นการต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขึ้นมา และป้อนเข้าสู่ตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ ถ้าหากรัฐบาลมีวโรตตลาดต่างประเทศให้หันมาซื้อข้าวหอมมะลิไทยเพียงอย่างเดียวก็อาจจะทำได้

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗

การจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทยนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มของเกษตรกรที่มีขีดความสามารถเป้าหมายโอกาสและข้อจำกัดต่างกันการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนการเติบโตต่อไปของเกษตรกรรายย่อยแตกต่างกันไปจากนโยบาย เพื่อให้การอุดหนุนที่แตกต่างกันระหว่างการสนับสนุนผู้เป็น “เกษตรกรรายทุน” และ “เกษตรกรที่เลือกวิถีผลิตที่ยั่งยืน” หรือเพื่อความมั่นคงทางอาหาร นโยบายสำคัญสำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยจะเป็นเรื่องระบบสหกรณ์ การสนับสนุนการวิจัยเฉพาะพืชหลัก จะทำให้เราพลาดโอกาสสำคัญในการเป็นผู้นำด้านพืชรองหรือระบบพืชอื่นๆ นโยบายเกษตรในอนาคตต้องมีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นนโยบายที่ไม่ทอดทิ้งกัน (Inclusive Policy) พุดสั้นๆ ก็คือ นโยบายเกษตรในอนาคตไม่ควรเป็นนโยบายหมาแข่งอีกต่อไป

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

ในเรื่องการจัดทำนโยบายสาธารณะของรัฐบาลเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย เห็นว่าควรมีการดำเนินนโยบายสาธารณะในเรื่อง การลดต้นทุนการผลิต การปลูกข้าวอินทรีย์ การสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตข้าวคุณภาพ การแปรรูป และการส่งเสริมการตลาด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘

นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลควรทำในการส่งเสริมข้าวหอมมะลิของไทย คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวหอมมะลิให้ชัดเจน กำหนดโซนนิ่งในการปลูกข้าวหอมมะลิ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐

สำหรับนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย รัฐบาลควรจัดทำโครงการสร้างนักรบการตลาดที่มีความรู้ ความสามารถในการแข่งขันและเชื่อมโยงการค้ากับนานาประเทศ พัฒนาโลจิสติกส์ในการเชื่อมโยงตลาดข้าวหอมมะลิไทย ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สรุปคำถามที่ ๘ ผู้ถูกสัมภาษณ์กลุ่มที่ ๓

นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย

๑. การจัดระบบสหกรณ์ เพื่อเกษตรกรที่เลือกวิถีผลิตที่ยั่งยืนหรือเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

๒. การสร้าง Brand หาจุดสนใจหรือจุดเด่นของข้าวหอมมะลิไทยให้แพร่หลายไปยังตลาดต่างประเทศ

๓. การจัดให้มีคลองส่งน้ำสาธารณะให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวหอมมะลิ

๔. การกำหนดมาตรการลงโทษผู้ปลอมปนข้าวหอมมะลิ

๕. การกำหนดนโยบายในเรื่องการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้าวหอมมะลิอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาข้าวหอมมะลิให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานสากล

สรุปแนวทางในการพัฒนาของข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

๑. การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สนับสนุนการปลูกข้าวหอมมะลิ ปลอดภัยและมี

๒. กำหนดนโยบายท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยว และรับความรู้วิถีธรรมชาติการปลูกข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์อีกทั้งเป็นการ โปรโมทให้ข้าวหอมมะลิในประเทศไทย

๓. กำหนดนโยบายที่นำเสนอแนวคิด “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เพื่อให้ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตอาหารไทยเพื่อการส่งออก มีช่องทางการจำหน่ายและสร้างมูลค่าให้ข้าวหอมมะลิไทยมากขึ้น

๔. การพัฒนาพันธุ์ข้าว ส่งเสริมพืชที่ชนิดอื่นควบคู่ หรือปลูกระหว่างรอบปลูกฤดูใหม่ ที่เป็นการบำรุงดินปลูก

๕. การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ อาทิ ปุ๋ย สารเคมีต่าง ๆ
๖. การชลประทานและการปรับปรุงแหล่งน้ำ
๗. ให้สิทธิสวัสดิการชาวนาไทย ด้านการศึกษากับบุตรที่ประสงค์ทำนาต่อจากบิดา มารดา และสิทธิ์ในที่ทำกิน
๘. การประกันราคาข้าว โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต
๙. นโยบายด้านการผลิต เน้นการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามคุณสมบัติข้าวหอมมะลิไทยแต่ดั้งเดิม และการลด ละ เลิกการใช้สารเคมี รักษาระบบนิเวศวิทยาในนาข้าวให้มีความอุดมสมบูรณ์ดังเช่นในอดีต
๑๐. นโยบายด้านการตลาด เน้นผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน ตรงกับกระแสดemand ของตลาดโลก เช่น ข้าวปลอดสารพิษ และข้าวอินทรีย์ เป็นต้น และควรจะเน้นการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เช่น การแปรรูปแป้งข้าวหอมมะลิเพื่อผลิตเป็นขนมประเภทต่างๆ เพื่อการจำหน่าย
๑๑. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต
๑๒. การส่งเสริมวิจัยพัฒนาคุณภาพข้าวให้ตรงคุณค่าความหอมของข้าวหอมมะลิ เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศรวมทั้งการคัดหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีให้กับเกษตรกรตลอดจนนโยบายทางด้านการตลาด

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาบทบาท ปัญหาอุปสรรค และผลกระทบ ของข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากราคาความผันผวนของข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่างๆ ของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

สรุป

๑. ข้าวหอมมะลิมีบทบาทต่อเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ดเนื่องจากปัจจัย

ดังต่อไปนี้

๑.๑ ด้านลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดที่ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ที่มีสภาพดินร่วนปนทราย ดินมีความเป็นกรด (ดินเค็ม) pH ๔.๕ มีอุณหภูมิที่เหมาะสมเหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิมากกว่าพืชอย่างอื่น และเป็นพื้นที่ที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกอยู่ในบริเวณนี้จะสามารถปล่อยสารที่มีกลิ่นหอมเมื่อนำไปหุงจะได้กลิ่นคล้ายดอกมะลิหรือใบเตย แม้จะนำไปปลูกที่อื่น เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เวียดนาม เป็นต้น ก็ไม่เหมือนกับจังหวัดร้อยเอ็ด ข้าวหอมมะลิจึงถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่ทำรายได้และชื่อเสียงให้กับจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒ ด้านรสชาติ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกได้ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ทำให้ได้รับความนิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ คือ มีเมล็ดขาว ยาว รี เหนียว นุ่ม และโดยเฉพาะกลิ่นที่มีความหอมไม่เหมือนกับข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่อื่น

๑.๓ ด้านวัฒนธรรมประเพณี การปลูกข้าวหอมมะลิมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ภูมิปัญญาในการสร้างยุ้งข้าว มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเคารพต่อธรรมชาติในวัฒนธรรมการปลูกข้าว เช่น แม่โกสพ พญาเถน พญาคันคาก นาค ภู เป็นต้น

๒. จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านการผลิตเป็นพืชที่ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำน้อยในการปลูก ไม่ต้องดูแลมาก เหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อีกด้านคือ ด้านรสชาติ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกได้ในจังหวัดร้อยเอ็ด จะมีเมล็ดขาว ยาว รี เหนียว นุ่ม

คุณภาพดี และที่สำคัญที่สุด คือ ความหอม เมื่อนำมาหุงแล้วจะมีความนุ่ม มีสีขาวนวลเหมือนดอกมะลิ รสอร่อย และมีกลิ่นหอมนานคล้ายใบเตย

๓. การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหา ดังนี้

๓.๑ ปัญหาด้านกายภาพ ปัญหาคุณภาพดินของดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ข้าวหอมมะลิ เป็นข้าวที่แตกกอดี ต้นสูง เก็บเกี่ยวง่ายทนต่อสภาพดินเปรี้ยวและดินเค็ม แต่ลำต้นอ่อนล้าง่าย และมีทรงกอแผ่ทำให้เก็บเกี่ยวได้ยากถ้าแก่สุกอมเกินไป และไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ และโรคใบหงิก รวมถึงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอ

๓.๒ ปัญหาการระบาดของวัชพืช โรคแมลงศัตรูพืช และปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์และดินเค็มที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการผลิต

๓.๓ ปัญหาทางภัยพิบัติธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม รวมไปถึงจนถึงปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ไม่มีแหล่งกักเก็บแหล่งน้ำขนาดใหญ่

๓.๔ ปัญหาเรื่องการตลาด ขังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี

๓.๕ การปลอมแปลงและปลอมปนข้าวหอม ทำให้คุณภาพด้อยลงทั้งในเรื่องของความปลอดภัยของพันธุ์ข้าวและความหอม

๓.๖ ความผันผวนของปัจจัยการผลิต เช่น ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาการขาดแคลนแรงงานการผลิต

๔. เหตุที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ ได้แก่

๔.๑ การทำนาข้าว โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งเป็นข้าวเศรษฐกิจของประเทศไทย ข้าวหอมมะลิมีราคาค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีคุณสมบัติที่โดดเด่น ได้แก่ มีความหอม เมล็ดขาว เมล็ดขาว หุงสุกจะมีความนุ่ม เป็นที่ยอมรับของตลาดผู้บริโภค ขายได้ในราคาที่สูงกว่า

๔.๒ การปลูกข้าวหอมมะลิกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๓ ประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ เนื่องจากมีความชำนาญในการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก และดั้งเดิมของชาวร้อยเอ็ด ราคาขายดีทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูก

๔.๔ จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งในห้าจังหวัดที่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีพื้นที่ประมาณ ๖๐ % อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบกับโบราณมาพื้นที่แห่งนี้เป็นที่แห้งแล้งดินปนทรายซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ และเกษตรกรได้ปลูกข้าวหอมมะลิมา

ตั้งแต่โบราณแล้ว มีความเหมาะสมทั้งดิน น้ำ แสงแดด ธาตุอาหาร และความชื้น เหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิมีมูลค่าทางการตลาดสูง (ราคาสูง) ข้าวประเภทอื่น

๕. กรณีข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

๕.๑ ข้าวหอมมะลิตกต่ำ จังหวัดร้อยเอ็ดก็จะมีชาวนาที่ยากจนเพิ่มขึ้น ขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับครัวเรือนทำให้เกิดภาวะขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับจังหวัด

๕.๒ จะส่งผลให้ GDP ของจังหวัดลดลง

๕.๓ เกษตรกรขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพการทำนา รายได้ของเกษตรกรลดลง หนี้สินเพิ่มขึ้น

๕.๔ มีการอพยพแรงงานภาคเกษตรกรไปสู่ภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

๖. หากเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด

เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพืชที่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ดผลิตมากที่สุด มีพื้นที่ปลูกเกินครึ่งของพื้นที่จังหวัดในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกที่ให้ข้าวหอมมะลิที่มีรสชาติดีกว่าพื้นที่อื่น ๆ ทำให้มูลค่าการจำหน่ายข้าวของจังหวัดเป็นรายได้หลักของจังหวัดและเกษตรกร เป็นอาชีพหลักของชาวย้อยเอ็ดที่เชื่อมโยงกับอาชีพอื่นๆ ทั้งระบบเมื่อไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้เกษตรกรก็จะไม่มีรายได้ไม่มีเงินหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ การชำระหนี้ของเกษตรกรก็ไม่เป็นไปตามระบบ การจับจ่ายใช้สอยก็จะน้อยลง การซื้อการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตในระบบก็หยุดชะงัก ปัญหาที่ตามมาคือปัญหาสังคมขาดแคลนข้าวที่มีคุณภาพดีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ไม่มีเพียงพอต่อการจำหน่าย วัฒนธรรมทางสังคมต้องเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากข้าวยากหามาแพง ความเอื้ออาทรต่อกันในสังคมลดน้อยลง ปัญหาการศึกษาที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานเรียนต่อ เกิดปัญหานี้สิน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาด้านโครงการ อาชญากรรม การไม่ชำระหนี้ตามระบบ และเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น จะทำให้สังคมเกษตรกรรมขาดแรงงานในการผลิตมากยิ่งขึ้น ด้านการเมืองจะเกิดข้อเรียกร้องทางการเมืองเพื่อให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา

๗. ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว มีความเหมาะสมหรือไม่

มีความเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่มประชากรที่เลือกมาทำการสัมภาษณ์ ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสม กลุ่มที่ ๒ ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า

ไม่เหมาะสม กลุ่มที่ ๓ ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสม สาเหตุที่มีความเห็นแตกต่างกันนั้นวิเคราะห์ได้ว่าเนื่องจากผู้ตอบคำถามได้รับประโยชน์จากโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลที่แตกต่างกันไป เช่น เกษตรกรอาจมีความพอใจเนื่องจากได้ราคาข้าวที่สูงขึ้น แต่ผู้บริโภคต้องซื้อข้าวสารในราคาแพง เป็นต้น คำตอบจึงมีความหลากหลาย

๘. ผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตด้านต่างๆ

หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งระบบ เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้บริโภคหลักในระบบเศรษฐกิจ หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร และผู้ที่ส่งผลกระทบต่อมากที่สุดคือ พ่อค้าคนกลางที่รับซื้อข้าวหอมมะลิ กระบวนการแปรรูปผู้ขายปัจจัยการผลิต ฯลฯ ส่งผลต่อการจับจ่ายใช้สอยภายในจังหวัดร้อยเอ็ดลดลง เนื่องจากผู้บริโภคมีกำลังซื้อที่ต่ำลง และผลที่อาจตามมาคือปัญหาสังคม และปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการเมือง

ข้อเสนอแนะ

๑. แนวทางการแก้ไขปัญหาการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดได้แก่

๑.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิโดยใช้วิธีการทางธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดบำรุงดินแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และให้เกษตรกรมีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูกและมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุก ๆ ๒ ปี รวมทั้งให้ความรู้ถึงกรรมวิธีต่างๆ ในการผลิตข้าวที่ให้ผลผลิตสูง เช่น เทคนิคการปลูก เทคนิคการเก็บเกี่ยว

๑.๒ จัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติที่ยั่งยืนแทนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเพิ่มระบบชลประทานให้ทั่วถึง เช่น การขุดสระน้ำขนาดเล็กในไร่นาเพื่อช่วยกักเก็บน้ำในหน้าแล้ง

๒. อาชีพที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดจะดำเนินการหากไม่สามารถดำเนินการปลูกข้าวหอมมะลิได้ เช่น อาชีพเกษตรกรรวม ได้แก่ การทำไร่ การทำสวน อาชีพเลี้ยงสัตว์ การค้าขายเบ็ดเตล็ด

๓. ทิศทางการพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

๓.๑ ควบคุมและพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยนำหลักการผลิตทางเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) เป็นแนวทางในการเพาะปลูก การพัฒนาเป็นข้าวเกษตรอินทรีย์ แต่คงไว้ในเรื่องความหอมของข้าวสุก ข้าวที่สร้างความเป็นธรรมทางการค้า (Fairtrade) หรือข้าวกล้องที่ดีต่อสุขภาพ รวมทั้งไม่ปนเปื้อนสารเคมีมีความชื้นไม่เกินที่กำหนด และสีข้าวออกมาได้ขาวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐

๓.๒ การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น เช่น การทำไร่นาสวนผสม หรือแปรรูปข้าวหอมมะลิเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต เช่น ผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ได้แก่ แป้งฝุ่น แป้งอัดแข็ง โลชั่นสบู เป็นต้น

๓.๓ การส่งเสริมการทำตลาดที่ดีในระดับจังหวัด เช่น การสร้างเครื่องหมายการค้า (Brand) ของข้าวหอมมะลิ โดยเน้นจุดขายสิ่งที่น่าสนใจของข้าวหอมมะลิที่จะดึงดูดผู้ซื้อให้ซื้อข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ความหอม มีการประชาสัมพันธ์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจำหน่ายสินค้า จังหวัดจะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้าวหอมมะลิของจังหวัดอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นอันจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รู้จักข้าวหอมมะลิของจังหวัดได้มากขึ้น ซึ่งจังหวัดจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์ของข้าวหอมมะลิที่ชัดเจนตั้งแต่ต้นน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ

๓.๔ การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่มในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง หรือเป็นการยกระดับราคาข้าวหอมมะลิ และจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือผ่านให้น้อยที่สุด ทำให้ขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น

๔. นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมบทบาทของข้าวหอมมะลิ

ในประเทศไทย

๔.๑ นโยบายด้านบุคคลากร ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต

๔.๑.๑ โครงการคืนความสุขให้คนไทยได้กินข้าวไทยพันธุ์ดี เพื่อให้คนไทยทุกระดับชั้นในสังคม มีโอกาสได้บริโภคข้าวหอมมะลิพันธุ์ดีอย่างทั่วถึง เนื่องจากการบริโภคข้าวหอมมะลิภายใน ประเทศ ปัจจุบันจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้บริโภคที่มีฐานะค่อนข้างดีขึ้นไป เพราะเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วราคาข้าวหอมมะลิจะมีราคาแพงกว่าข้าวสายพันธุ์อื่นๆ

๔.๑.๒ การให้สิทธิสวัสดิการแก่ชาวนาไทย เช่น ด้านการศึกษาแก่บุตรชาวนาที่ประสงค์ทำนาต่อจากบิดามารดา และสิทธิในที่ทำกิน

๔.๒ นโยบายทางการเงิน การบริหารเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

๔.๒.๑ กำหนดแนวทางให้สินเชื่อกเกษตรกรโดยใช้ข้าวเปลือกหอมมะลิเป็นหลักประกัน (ยุ่งฉาง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงออกสู่ตลาดในปริมาณเกินความต้องการของตลาด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและภาระหนี้สิน และเพื่อรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

๔.๒.๒ การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ เช่น ปุ๋ย สารเคมีปราบศัตรูพืช ค่าเช่านา ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นต้น

๔.๒.๓ การประกันราคาข้าวหอมมะลิ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต

๔.๓ นโยบายด้านวัตถุดิบ

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สนับสนุนการปลูกข้าวหอมมะลิปลอดสารเคมี ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เน้นผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน รวมทั้งเน้นการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามคุณสมบัติข้าวหอมมะลิไทยแต่ดั้งเดิม และการลดละเลิกการใช้สารเคมี รักษาระบบนิเวศวิทยาในนาข้าว

๔.๔ นโยบายด้านการจัดการ คือ กระบวนการจัดการบริหารควบคุมเพื่อให้มีข้าวหอมมะลิที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

๔.๔.๑ การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา (Reserach & Development) เช่น การส่งเสริมวิจัยพัฒนาคุณภาพข้าวให้ตรงคุณค่าความหอมของข้าวหอมมะลิ การวิจัยอาหารที่เหมาะสมกับการรับประทานคู่กับข้าวหอมมะลิ ที่ให้รสชาติดีที่สุด เช่น แกงมัสมั่น แกงเขียวหวาน ไข่เจียว กระเพาะไก่ไข่ดาว การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการวิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการปลูกพืชชนิดอื่นควบคู่ หรือปลูกกระหว่างรอปลูกฤดูใหม่ ที่เป็นการบำรุงดินปลูก

๔.๑.๒ การกำหนดให้ข้าวหอมมะลิเป็นยุทธศาสตร์ชาติ นำเสนอแนวคิด “ครัวไทยสู่ครัวโลก” เพื่อให้ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตอาหารไทยเพื่อการส่งออก มีช่องทางการจำหน่ายและสร้างมูลค่าให้ข้าวหอมมะลิไทยมากขึ้น เช่น มีเมนูข้าวให้เลือกในร้านอาหาร ได้แก่ ข้าวหอมมะลิร้อยเอ็ด ข้าวหอมปทุมธานี ข้าวสังหยดพัทลุง เป็นต้น

๔.๔.๓ กำหนดให้ประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยว และรับความรู้วิถีธรรมชาติการปลูกข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ข้าวหอมมะลิในประเทศไทย

๔.๔.๔ ดำเนินตามได้เบื้องพระยุคลบาทและน้อมนำกระแสพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงตรัสไว้เกี่ยวกับชาวนาและข้าว เพื่อแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อ ชาวนาและข้าว และเผยแพร่พระเกียรติคุณให้ไพศาล

ข้อสังเกตการศึกษา

๑. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยในช่วงที่มีประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองค่อนข้างสูง โดยเฉพาะประเด็นการทุจริตคอร์รัปชัน โครงการนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาล จากผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่คิดว่าราคาราคารับจำนำข้าวมีความเหมาะสม และได้เสนอแนะแนวทางพัฒนาข้าวหอมมะลิไทยประเด็นต่างๆ เช่น ของการแปรรูป การวิจัยการตลาด การสร้างแบรนด์ โดยไม่ได้กล่าวถึงหรือเชื่อมโยงกับนโยบายการรับจำนำข้าวของรัฐบาลมากนัก

๒. จากการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กำหนดมาตรการด้านการผลิตและการตลาดสินค้าข้าว โดยเห็นชอบในมาตรการเห็นชอบในการลดต้นทุนการผลิต คือ ลดค่าปุ๋ยลง กระสอบละ ๕๐ บาท ลอสารเคมีปราบศัตรูพืชแกลลอนละ ๔๐ บาท ลดค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวลง กิโลกรัมละ ๔ บาท ของกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และขอความร่วมมือภาคเอกชนลดราคาพันธุ์ข้าวลง กิโลกรัมละ ๖ บาท ลดค่าเช่านาลงไร่ละ ๒๐๐ บาท จากราคาที่เช่ามาปัจจุบัน มาตรการดังกล่าวนี้ ชาวนามีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง สามารถจำหน่ายข้าวสารในราคาที่สูงขึ้นได้มากกว่าปกติ มีกำไรส่วนต่างในการขายข้าวได้มากขึ้น

๓. ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหานี้กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น จนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ ความมั่นคงทางอาหารไม่ได้มีเพียงมิติด้านการผลิตอาหารให้ได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆ เช่น การเข้าถึงอาหาร การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความปลอดภัยทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ทั้งยังรวมถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆ ของความมั่นคงทางอาหาร เช่น การพัฒนา การลดปัญหาความยากจน สถานการณ์ความเสี่ยง ความเปราะบาง การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ บทบาทของเกษตรกรได้ถูกนำมาทบทวนใหม่ว่า ภาคเกษตรกรรมไม่ได้เป็นเพียงภาคการผลิตที่ต้อง

ได้รับการปกป้องเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศทั้งในด้านการเพิ่มปริมาณอาหาร การสนับสนุนการเข้าถึงอาหาร การมีปริมาณอาหารที่สม่ำเสมอ และความปลอดภัยทางอาหารอีกด้วย ความมั่นคงทางอาหารกับการพัฒนาภาคเกษตรในด้านต่างๆ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดาเนินควบคู่กันไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มีการวิจัยในกลุ่มประชากรค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มประชากรที่ทั้ง ๓ กลุ่มที่ผู้วิจัยได้กำหนดและเลือกมาวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงอาจทำให้ผลการวิจัยไม่ครอบคลุมทุกประเด็นได้ ด้วยเงื่อนไขของระยะเวลาที่จำกัด สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปหากมีการศึกษาควรใช้การศึกษาวิจัยทั้งในรูปแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันในการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมทุกประเด็น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกวรรณ ภูเด่นดวง. การเปรียบเทียบข้าวหอมมะลิแบบที่ดีที่สุดที่เข้ากับแบบทั่วไป.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๒.

การข้าว, กรม. องค์ความรู้เรื่องข้าว. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๔.

ข้าว มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กำแพงแสน), ศูนย์ วิทยาศาสตร์. บทความข้าวหอมมะลินิตส์เส้นที่
ข้าวไทย.

คณะกรรมการข้าว สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, สำนักงาน. ความรู้พื้นฐานเรื่องมาตรฐานข้าว
ไทย : กรุงเทพฯ, มีนาคม ๒๕๕๕.

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการตลาด
ข้าวหอมมะลิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๗.

ปิยะดา เกตุเรืองโรจน์. อำนาจการตลาดของโรงสีข้าวหอมมะลิ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๕๔.

ม.ร.ว. พุทธิศาน ชุมพล. ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

วิชัย เชิดชู. เอกสารประกอบการศึกษาวิชาความมั่นคงศึกษา (Security Study). กรุงเทพฯ: โรงเรียน
เสนาธิการบก, ๒๕๓๗.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร . เอกสาร วปอ. หมายเลข ๐๐๘ คู่มือเรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ .
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๘.

สุริพร บุญบังการ. ข้าวคำศัพท์ที่ควรรู้ในโครงการพระราชดำริ .มูลนิธิข้าวไทยในพระบรมรา
ชูปถัมภ์.

สมพร วิสวลานนท์ และปิยะทัศน์ มาพอนุรักษ์. พลวัตความยากจน. กรุงเทพฯ: สมาคมคลัง
สมองของชาติ, มกราคม ๒๕๕๕.

สมพร วิสวลานนท์ และคณะ. ข้าวหอมมะลิบรรจุถุง การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานและโครงสร้าง
ตลาด. กรุงเทพฯ, กรกฎาคม ๒๕๕๖.

สมพร วิสวลานนท์. พลวัตเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
สิงหาคม ๒๕๕๒.

สมพร อิศวิลานนท์ .ความเป็นพลวัตของเศรษฐกิจการผลิตข้าวไทยและการมองไปข้างหน้า. คณะ
เศรษฐศาสตร์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.๒๕๕๒.

ศุมน ห้อยมาลา. การยอมรับของเกษตรกรและผู้บริโภคต่อพันธุ์ข้าวหอมมะลิน้ำท่วมที่ปลูกใน
พื้นที่น้ำฝนของประเทศไทย,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๕๒.

สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ. หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
,๒๕๔๗.

เสาวคนธ์ ศรีบริกิจ. เศรษฐกิจ การตลาด ข้าวคืนทรีย์ ปีการเพาะปลูก ๒๕๔๔/๔๕.สำนักงาน
เศรษฐกิจการเกษตร,กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.๒๕๔๕.

อิสระ บุญญะศิริ. ๒๕๕๔ .นโยบายแทรกแซงราคาข้าว.กรุงเทพฯ : โครงการรับจำนำข้าวและ
ประกันรายได้ การเงินการคลัง.

สัมภาษณ์

กลุ่มที่ ๑ เกษตรกร

นายประจักษ์ บุญกาพิมพ์,เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

น.ส. พมลพร วินทะไชย, เกษตรกร. สัมภาษณ์ . ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

นายจรัสศักดิ์ ศรีบุญถือ, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.

นายอภิวัฒน์ ภูมิผักแว่น, เกษตรกร. สัมภาษณ์ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.

นายเด่นพงศ์ ศรีละบุตร, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.

นายสมบัติ นันริน, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.

นายไพรัช ผลินยศ, เกษตรกร. สัมภาษณ์ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.

นายศักดิ์สิทธิ์ พันระไชย, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

นายสุริยณ แมคคำ, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

นางปริศนา ไชยธรรตน์, เกษตรกร. สัมภาษณ์. ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย

นายมังกร ยนต์ตระกูล, นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์ ๑ พฤษภาคม
๒๕๕๗.

นายบรรจง โฆษิตจรรย์นนท์, นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์, เจ้าของธุรกิจโรงแรมและกรรมการหอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด.
สัมภาษณ์. ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายสมเกียรติ ชัยคณารักษ์กุล ,ค้ำขายวัตถุดิบทางการเกษตรและรองประธานหอการค้าจังหวัด
ร้อยเอ็ด .สัมภาษณ์. ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายเกรียงศักดิ์ ลีศิริกุล ,ธุรกิจส่วนตัวเจ้าของกิจการโรงสีข้าวร้อยเอ็ดชัยมงคล .สัมภาษณ์. ๓
พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายโกศล นามโร ,รับราชการในฐานะผู้บริโภคร .สัมภาษณ์. ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

น.ส.วชิราภรณ์ วรรณโชติ ,พนักงานมหาวิทยาลัย(อาจารย์คณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม) ในฐานะผู้บริโภค . สัมภาษณ์. ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

น.ส.อนงค์ราฎา นุศาสตร์เลิศ ,พนักงานมหาวิทยาลัย (อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ในฐานะผู้บริโภค . สัมภาษณ์. ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

น.ส.ภัทรภร จันทร์เสถะ ,รับราชการ ในฐานะผู้บริโภค. สัมภาษณ์. ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายต่อศักดิ์ เวียงสมุทร,รับราชการ ในฐานะผู้บริโภค. สัมภาษณ์. ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

กลุ่มที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐ

นายสมชาย จีรวรรณาภรณ์ , นายอำเภอศรีสมเด็จ. สัมภาษณ์. ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายสุรพงษ์ สายโอภาส , นายอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สัมภาษณ์. ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗. นายพิชัย
พรมโนนศรี, เกษตรอำเภอหนองฮี. สัมภาษณ์. ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายปัญญา หันตุลา , เกษตรอำเภอจตุรพักตรพิมาน. สัมภาษณ์. ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายวิวัฒน์ เขียวธนาภักษ์ , นายอำเภอจังหาร. สัมภาษณ์. ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายกมล คุณดี , ข้าราชการสำนักงานเกษตรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สัมภาษณ์. ๒๑
พฤษภาคม ๒๕๕๗ .

นางประไพศรี สารจันทร์, ข้าราชการสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง. สัมภาษณ์. ๒๑
พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายประดิษฐ์ ศรีประสิทธิ์ , นายอำเภอธวัชบุรี. สัมภาษณ์. ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายขวัญราม สุขสาม , ปลัดอำเภอเมยวดี. สัมภาษณ์. ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

นายวสันต์ สวัสดิ์รัมย์, เกษตรจังหวัดสัมภาษณ์. สัมภาษณ์. ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

การข้าว,กรม. “ความรู้พื้นฐานการปลูกข้าว” . สำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก: <http://kkn-rse.ricethailand.go.th/rice/plant/index.html>, ๒๕๕๒.

การค้าภายใน,กรม. “ข้อมูลสินค้าเกษตร เรื่อง ยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔” .
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http:// www.dig.go.th](http://www.dig.go.th), ๒๕๕๐.

ภาษาต่างประเทศ

Books

David Easton. A framework for Political Analysis. Engle-word Cliffs : Prentice Hall,1965. P.37.

Nicholson, W. Microeconomic Theory, 7 th ed. Harcourt Boace College Publishers : The Dryden Press,1998.

Research Report

Suchat ,R. Evaluation of food Security and other Alternatives under Market Power Concept .
The case of Thai rice Production . Bangkok Thai Research ,2001

Electronic Data Base

History Central. “National Security” .Retrieved 2001, (Online). Available : [http://www. History Central.com/civic/N.html](http://www.HistoryCentral.com/civic/N.html) anchor 240039.(2000)

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด

คำถามทั่วไป

ชื่อ..... นามสกุล

อายุ..... เพศ.....

อาชีพ..... สถานภาพ

คำถามที่ ๑ ท่านคิดว่าข้าวหอมมะลิมีความสำคัญกับจังหวัดร้อยเอ็ดมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

คำถามที่ ๒ ในความคิดของท่านอะไรคือจุดเด่นของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด

คำถามที่ ๓ ในการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหาอะไรบ้าง และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

คำถามที่ ๔ เหตุใดประชากรของจังหวัดร้อยเอ็ดจึงนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ และหากไม่ปลูกข้าวหอมมะลิท่านคิดว่าเกษตรกรควรจะประกอบอาชีพใด

คำถามที่ ๕ ท่านคิดว่ากรณีราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ดอย่างไรบ้าง

คำถามที่ ๖ ในความคิดของท่านข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดควรจะพัฒนาไปในทิศทางใดในอนาคต

คำถามที่ ๗ ปัจจุบันท่านคิดว่าราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

๗.๑ เหมาะสม เพราะ

๗.๒ ไม่เหมาะสม เพราะเหตุใด ราคาที่เหมาะสมควรเป็นเท่าไร

คำถามที่ ๘ ถ้าจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านใดบ้าง และด้านใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

๘.๑ ด้านเศรษฐกิจ เพราะเหตุใด

๘.๒ ด้านการเมือง เพราะเหตุใด

๘.๓ ด้านสังคม เพราะเหตุใด

๘.๔ ด้านอื่นๆ เพราะเหตุใด

คำถามที่ ๙ ท่านคิดว่าภาครัฐควรจัดทำนโยบายสาธารณะอะไรบ้างเพื่อส่งเสริมข้าวหอมมะลิไทย

ผนวก ข

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์

กลุ่มที่ ๑ เกษตรกร สัมภาษณ์เมื่อวันที่

- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑. นายประจักษ์ บุญกาพิมพ์ อายุ ๕๔ อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒. น.ส. พมลพร วินทะไชย อายุ ๔๕ ปี อาชีพ เกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓. นายจรัสศักดิ์ ศรีบุญลือ อายุ ๔๘ ปี อาชีพ เกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔. นายอภิวัฒน์ ภูมิผักแว่น อายุ ๓๒ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕. นายเด่นพงษ์ ศรีละบุตร อายุ ๕๓ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖. นายสมบัติ นันริน อายุ ๕๕ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗. นายไพรัช ผลินยศ อายุ ๔๒ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘. นายศักดิ์สิทธิ์ พันระไชย อายุ ๒๓ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙. นายสุริยน แมคคำ อายุ ๓๑ ปี อาชีพเกษตรกร
 ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐. นางปรีศนา ไชยธรัตน์ อายุ ๓๑ ปี อาชีพเกษตรกร

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีส่วนได้เสีย

- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑. นายมังกร ยนต์ตระกูล ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒. นายบรรจง โฆมิตจिरนนท์ อายุ ๕๕ ปี ตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด
- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓. ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ อายุ ๕๖ ปี อาชีพค้าขาย เจ้าของธุรกิจโรงแรม
 และกรรมการหอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด
- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔. นายสมเกียรติ ชัยคนารักษ์กุล อายุ ๖๐ อาชีพค้าขายวัตถุดิบทางการเกษตร
 และรองประธานหอการค้าจังหวัดร้อยเอ็ด
- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕. นายเกรียงศักดิ์ ลีศิริกุล อายุ ๓๘ ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัวเจ้าของกิจการโรงสีข้าวร้อยเอ็ดชัยมงคล
- ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖. นายโกศล นามโร อายุ ๓๘ ปี อาชีพรับราชการในฐานะผู้บริโภคร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗. น.ส.วชิราภรณ์ วรรณโชติ อายุ ๒๗ ปี อาชีพ พนักงานมหาวิทยาลัย
(อาจารย์คณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) ในฐานะผู้บริโภคร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘. น.ส.อนงค์ราฎุ นุศาสตร์เลิศ อายุ ๓๐ ปี อาชีพ พนักงานมหาวิทยาลัย
(อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ในฐานะผู้บริโภคร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙. น.ส.ภัทรภร จันทร์เสละ อายุ ๕๐ ปี อาชีพรับราชการ ในฐานะ
ผู้บริโภคร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐. นายต่อศักดิ์ เวียงสมุทร อายุ ๓๑ ปี อาชีพ รับราชการ ในฐานะ
ผู้บริโภคร

กลุ่มที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑. นายสมชาย จิรวรรณาภรณ์ อายุ ๕๘ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งนายอำเภอศรีสมเด็จ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๒. นายสุรพงษ์ สายโอกาส อายุ ๕๕ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งนายอำเภอเมืองร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๓. นายพิชัย พรหมโนนศรี อายุ ๕๔ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งเกษตรอำเภอหนองฮี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๔. นายปัญญา หันตุลา อายุ ๕๗ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งเกษตรอำเภอจตุรพักตรพิมาน

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๕. นายวิวัฒน์ เขียรชานรักษ์ อายุ ๔๘ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งนายอำเภอจังหาร

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๖. นายกมล คุณดี อายุ ๕๒ ปี อาชีพรับราชการ
สำนักงานเกษตรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๗. นางประไพศรี สารจันทร์ อายุ ๓๔ ปี อาชีพรับราชการ
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๘. นายประดิษฐ์ ศรีประสิทธิ์ อายุ ๕๖ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งนายอำเภอธวัชบุรี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๙. นายขวัญราม สุขสาม อายุ ๓๐ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งปลัดอำเภอเมยวดี

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ ๑๐. นายวสันต์ สวัสดิ์รัมย์ อายุ ๕๕ ปี อาชีพรับราชการ
ตำแหน่งเกษตรจังหวัด

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายพศิน โกมลวิชัย	
วัน เดือน ปีเกิด	เกิด ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒	
การศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) การปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) การจัดการทางการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
ประวัติการทำงานโดยย่อ	๒๕๒๓	เจ้าหน้าที่ผังเมือง กรุงเทพมหานคร
	๒๕๒๔ - ๒๕๒๘	ปลัดอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
	๒๕๒๘ - ๒๕๓๕	บุคลากร ฝ่ายวางแผนอัตรากำลัง กองอัตรากำลังและส่งเสริมสมรรถภาพ กรมการปกครอง
	๒๕๓๕ - ๒๕๔๓	ปลัดอำเภอในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี จ่าจังหวัดอำนาจเจริญ ตาก นครราชสีมาและภูเก็ต
	๒๕๔๕ - ๒๕๔๖	นายอำเภอโขง จังหวัดนครราชสีมา
	๒๕๔๗ - ๒๕๔๘	นายอำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา
	๒๕๔๘ - ๒๕๔๙	นายอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
	๒๕๔๙ - ๒๕๕๐	ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวง มหาดไทย
	๒๕๕๐ - ๒๕๕๕	ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง และหัวหน้า ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง
	๒๕๕๕ - ปัจจุบัน	รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ

เรื่อง ข้าวหอมมะลิกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย นายพศิน โกมลวิชัย หลัทธิศูตร วปอ. รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักของชาวโลกมานานนับพันปี โดยเฉพาะชาวเอเชียแล้วเรื่องของข้าวได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างผสมผสานและกลมกลืนกัน ดังจะเห็นได้ว่ามีตำนานเล่าขานและประเพณีสืบทอดเกี่ยวกับข้าวมากมาย สำหรับประเทศไทยนั้นมีตำนานและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับข้าวที่ถือปฏิบัติมาช้านาน เช่น การบูชาพระแม่โพสพ พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ เป็นต้น

ในปัจจุบันข้าวได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก สำหรับข้าวหอมมะลินั้น สามารถนำรายได้เข้าประเทศจำนวนมาก ทั้งยังเคยถูกจัดอันดับเป็นข้าวหอมมะลิที่อร่อยที่สุดในโลก แต่ถึงกระนั้นชาวนาไทยยังคงมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ไม่สู้จะดีนัก ทั้ง ๆ ที่ชาวนาเป็นอาชีพหลักของคนไทย และข้าวถือเป็นความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ความมั่นคงทางด้านอาหาร

นอกจากนี้ในด้านการเมืองภายในประเทศ ข้าวถือเป็นพืชที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ข้าวถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นการเมืองเพื่อบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลและแย่งชิงฐานคะแนนเสียง และรัฐบาลมีนโยบายรับจำนำข้าว ที่มุ่งหวังให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพร้อมทั้งเป็นการยกระดับรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวนา และสร้างหลักประกันความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกร โดยได้กำหนดคราครับจำนำข้าวในระดับราคาต่าง ๆ ถึงอย่างไรก็ตามนโยบายการรับจำนำข้าวส่งผลกระทบต่อตลาดข้าวไทยอย่างมาก เช่น ถูกมองว่าเป็นการแทรกแซงกลไกตลาด ปัญหาด้านคุณภาพข้าว ปัญหาราคาปัจจัยการผลิต ปัญหาการเก็บรักษา ฯลฯ

ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียง โดยทุ่งกุลาร้องไห้แห่งนี้เป็นที่ราบขนาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่ อยู่ในเขตพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดบุรีรัมย์, จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด (อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอสว่างแดนดิน และ อำเภอโพนทราย) ทั้งนี้ ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นจังหวัดที่สามารถส่งออกข้าวหอมมะลิได้เป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ อันเนื่องมาจากศักยภาพของ

ร้อยเอ็ดในด้านภูมิประเทศ เนื้อที่ และสภาพทางธรรมชาติ และจังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาจังหวัดไว้ว่า “เป็นผู้ผลิตข้าวหอมมะลิสู่สากล พัฒนาคนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นดีความเป็นเลิศในเรื่องของข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดได้เป็น อย่างดี

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาอาจมองว่าคู่ทางการส่งออกข้าวหอมมะลียังคงแจ่มใส และ ยังคงครองความนิยมต่อไป แต่ข้อเท็จจริงแล้วกลับพบว่าข้าวหอมมะลิลบประสบกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนการผลิตต่อไร่สูง แต่ผลผลิตต่อไร่ ต่ำ ระบบชลประทานในพื้นที่เพาะปลูกจำกัด ปัญหาผลกระทบจากนโยบายภาครัฐ ราคาส่งออก ข้าวไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน งบประมาณการวิจัยและการพัฒนาเกี่ยวกับข้าวน้อยเกินไป หรือ แม้กระทั่งปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งประเด็นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจแทบทั้งสิ้น ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจปัญหาข้าวหอมมะลิ กับความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ และได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด อันเป็นพื้นที่ที่ ส่งออกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีที่มีรสชาติหอมนุ่มเฉพาะตัว เป็นรายได้หลักของจังหวัด และเป็นพื้นที่ที่ ผู้วิจัยได้รับราชการปฏิบัติหน้าที่เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้จากการ ศึกษาวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของข้าวหอมมะลิในฐานะพืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาข้าวหอมมะลิต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตในด้านต่าง ๆ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ขอบเขตของการวิจัย

เน้นการวิจัยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์หัตถบาทและผลกระทบของข้าวหอมมะลิที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ และหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้าวหอมมะลิ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นสำคัญ โดยการวิจัยเอกสารประกอบกับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 30 คน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ผู้มีส่วนได้เสีย และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้าวหอมมะลิมิบทบาทต่อเศรษฐกิจจังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1.1 ด้านลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ และเป็นพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ที่มีสภาพดินร่วนปนทราย ดินมีความเป็นกรด (ดินเค็ม) มีอุณหภูมิที่เหมาะสมเหมาะกับการปลูกข้าวหอมมะลิมากกว่าพืชอย่างอื่น และเป็นพื้นที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ว่าข้าวหอมมะลิที่ปลูกอยู่ในบริเวณนี้จะสามารถปล่อยสารที่มีกลิ่นหอมเมื่อนำไปหุงจะได้กลิ่นคล้ายดอกมะลิหรือใบเตย แม้จะนำไปปลูกที่อื่น ก็ไม่เหมือนกับจังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ด้านรสชาติ ข้าวหอมมะลิที่ปลูกได้ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ทำให้ได้รับความนิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ คือ มีเมล็ดขาว เรียว รี เหนียว นุ่ม และโดยเฉพาะกลิ่นที่มีความหอมไม่เหมือนกับข้าวหอมมะลิที่ปลูกในพื้นที่อื่น

1.3 ด้านวัฒนธรรมประเพณี การปลูกข้าวหอมมะลิมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ภูมิปัญญาในการสร้างยุ้งข้าว มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเคารพต่อธรรมชาติในวัฒนธรรมการปลูกข้าว เช่น แม่โกสพ พญาเถน พญาคันคาก นาค ฐ เป็นต้น

2. จุดเด่นของข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านการผลิตเป็นพืชที่ทนทานต่อโรคและแมลง ใช้น้ำน้อยในการปลูก ไม่ต้องดูแลมาก เหมาะที่จะปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อีกด้านคือด้านรสชาติ ความหอม เมื่อนำมาหุงแล้วจะมีความนุ่ม มีสีขาวนวลเหมือนดอกมะลิ รสอร่อย และมีกลิ่นหอมนานคล้ายใบเตย

3. การปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ดประสบปัญหา ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านกายภาพ ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

3.2 ปัญหาการระบาดของวัชพืช โรคแมลงศัตรูพืช และไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม โรคขอบใบแห้ง โรคไหม้ และโรคใบหงิก รวมถึงเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่น และหนอนกอ

3.3 ปัญหาทางภัยพิบัติธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม รวมไปถึงจนถึงปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ

3.4 ปัญหาเรื่องการตลาด ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี

3.5 การปลอมแปลงและปลอมปนข้าวหอม ทำให้คุณภาพด้อยลงทั้งในเรื่องของ ความบริสุทธิ์ของพันธุ์ข้าวและความหอม

3.6 ความผันผวนของปัจจัยการผลิต เช่น ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาการขาดแคลนแรงงานการผลิต

4. เหตุที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดนิยมปลูกข้าวหอมมะลิ ได้แก่

4.1 ข้าวหอมมะลิมีราคาค่อนข้างสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น โดยมีคุณสมบัติที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของตลาดผู้บริโภค

4.2 การปลูกข้าวหอมมะลิกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาว จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 มีความชำนาญในการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก และดั้งเดิมของชาวร้อยเอ็ด

4.4 จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ประมาณ 60 % อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการปลูกข้าวหอมมะลิ ทั้งดิน น้ำ แสงแดด ธาตุอาหาร และความชื้น

5. กรณีข้าวหอมมะลิตกต่ำจะส่งผลกระทบต่อจังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

5.1 จังหวัดร้อยเอ็ดก็จะมีชานาที่ยากจนเพิ่มขึ้น ขาดสภาพคล่องในระบบการเงินในระดับครัวเรือนและในระดับจังหวัด

5.2 จะส่งผลให้ GDP ของจังหวัดลดลง

5.3 เกษตรกรขาดความมั่นใจในการประกอบอาชีพการทำนา รายได้ของเกษตรกรลดลง มีหนี้สินเพิ่มขึ้น

5.4 จะเกิดการอพยพแรงงานภาคเกษตรไปสู่ภาคอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น

6. หากเกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านด้านเศรษฐกิจมากที่สุด

เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นพืชที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด การขายข้าวหอมมะลิเป็นรายได้หลักของจังหวัด และของเกษตรกร หากไม่สามารถผลิตข้าวหอมมะลิได้เกษตรกรก็จะมีรายได้น้อย ไม่มีเงินหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ การชำระหนี้ของเกษตรกรก็ไม่เป็นไปตามระบบ การซื้อการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตหยุดชะงัก ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาขาดแคลนข้าวที่

มีคุณภาพดี ปัญหาสังคม ปัญหาการศึกษา ปัญหาหนี้สิน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาด้านกิจกรรม อาชญากรรม ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่อ ด้านการเมืองเกิดการชุมนุมเรียกร้องต่อรัฐบาลในการเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว

7. ราคาข้าวหอมมะลิที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคารับจำนำข้าว มีความเหมาะสม/ไม่เหมาะสม มีความเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่มประชากรที่เลือกมาทำการสัมภาษณ์ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสม กลุ่มที่ 2 ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสม กลุ่มที่ 3 ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเหมาะสม สาเหตุที่มีความเห็นที่แตกต่างกันเนื่องจากผู้ตอบคำถามได้รับประโยชน์จากโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลที่แตกต่าง กัน เช่น เกษตรกรอาจมีความพอใจเนื่องจากได้ราคาข้าวในราคาที่สูงขึ้น เป็นต้น

8. ผลกระทบที่เกิดจากความผันผวนของราคาข้าวหอมมะลิต่อปัจจัยการผลิตด้านต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งระบบ เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้บริโภคหลักในระบบเศรษฐกิจ หากราคาข้าวหอมมะลิตกต่ำ จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ ส่งผลกระทบต่อพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อข้าวหอมมะลิ กระบวนการแปรรูป ผู้ขายปัจจัยการผลิต การจับจ่ายใช้สอยภายในจังหวัดร้อยเอ็ดจะลดลง ผลที่จะตามก็คือปัญหาสังคม และปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการเมือง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางในการแก้ไขปัญหการปลูกข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

1.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิโดยใช้วิธีการทางธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก การให้ความรู้กรรมวิธีต่างๆ ในการผลิตข้าวที่ให้ผลผลิตสูง เช่น เทคนิคการปลูก เทคนิคการเก็บเกี่ยว

1.2 จัดทำแผนป้องกันภัยธรรมชาติที่ยั่งยืนแทนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และเพิ่มระบบชลประทานให้ทั่วถึง

2. อาชีพที่เกษตรกรจังหวัดร้อยเอ็ดจะดำเนินการหากไม่สามารถดำเนินการปลูกข้าวหอมมะลิได้ เช่น อาชีพเกษตรกร การใช้แรงงาน การค้าขายรายย่อย

3. ทิศทางในการพัฒนาข้าวหอมมะลิของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

3.1 ควบคุมและพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยนำหลักการผลิตทางเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) เป็นแนวทางในการเพาะปลูก การพัฒนาเป็นข้าวเกษตรอินทรีย์ คงไว้ในเรื่องความหอมของข้าวสุก และคุณภาพดี

3.2 การเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น เช่น การทำไร่นาสวนผสม หรือแปรรูปข้าวหอมมะลิเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต เช่น ผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ได้แก่ แป้งฝุ่น แป้งอัดแข็ง โลชั่น สบู่ เป็นต้น

3.3 การส่งเสริมการตลาด เช่น การสร้างเครื่องหมายการค้า (Brand) ของข้าวหอมมะลิ โดยเน้นจุดขายสิ่งที่น่าสนใจของข้าวหอมมะลิที่จะดึงดูดผู้ซื้อให้ซื้อข้าวหอมมะลิจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น ความหอม การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเข้มข้น การทำยุทธศาสตร์ของข้าวหอมมะลิที่ชัดเจน

3.4 การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มสหกรณ์ หรือการรวมกลุ่มในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง หรือเป็นการยกระดับราคาข้าวหอมมะลิ และจำหน่ายผลผลิตข้าวหอมมะลิ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือผ่านให้น้อยที่สุด ทำให้ขายข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น

4. นโยบายสาธารณะที่ภาครัฐควรจัดทำเพื่อส่งเสริมบทบาทของข้าวหอมมะลิในประเทศไทย

4.1 นโยบายด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิต

4.1.1 โครงการคืนความสุขให้คนไทยได้กินข้าวไทยพันธุ์ดี เพื่อให้คนไทยทุกระดับชั้นในสังคม มีโอกาสได้บริโภคข้าวหอมมะลิพันธุ์ดีอย่างทั่วถึง

4.1.2 การให้สิทธิสวัสดิการแก่ชาวนาไทย เช่น ด้านการศึกษาแก่บุตรชาวนาที่ประสงค์ทำนาต่อจากบิดามารดา และสิทธิในที่ทำกิน

4.2 นโยบายทางด้านการเงิน การบริหารเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุดและให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

4.2.1 กำหนดแนวทางให้สินเชื่อเกษตรกร โดยใช้ข้าวเปลือกหอมมะลิเป็นหลักประกัน (ยืมฉาง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชะลอการขายข้าวเปลือกในช่วงออกสู่ตลาดในปริมาณเกินความต้องการของตลาด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและภาระหนี้สิน และเพื่อรักษาระดับราคาข้าวเปลือกให้มีเสถียรภาพ

4.2.2 การควบคุมราคาสินค้าที่เป็นต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ เช่น ปุ๋ย สารเคมีปราบศัตรูพืช ค่าเช่านา ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นต้น

4.2.3 การประกันราคาข้าวหอมมะลิ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานสากล มีการลดหย่อนภาษีปัจจัยการผลิต

4.3 นโยบายด้านวัตถุดิบ

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน สนับสนุนการปลูกข้าวหอมมะลิปลอดสารเคมี ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เน้นผลผลิตที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

4.4 นโยบายด้านการจัดการ คือ กระบวนการจัดการบริหารควบคุมเพื่อให้มีข้าวหอมมะลิที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

4.4.1 การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เช่น การส่งเสริมวิจัยพัฒนาคุณภาพข้าว ความหอมของข้าวหอมมะลิ การวิจัยอาหารที่เหมาะสมกับการรับประทานคู่กับข้าวหอมมะลิที่ให้รสชาติดีที่สุด ตลอดจนถึงการวิจัยพัฒนาพันธุ์ข้าว

4.4.2 การกำหนดให้ข้าวหอมมะลิเป็นยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ข้าวหอมมะลิเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตอาหารไทยเพื่อการส่งออก มีช่องทางการจำหน่ายและสร้างมูลค่าให้ข้าวหอมมะลิไทยมากขึ้น

4.4.3 กำหนดให้ประเทศไทยเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยว และรับความรู้วิถีธรรมชาติการปลูกข้าวหอมมะลิแบบอินทรีย์ อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ข้าวหอมมะลิในประเทศไทย

4.4.4 น้อมนำกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงตรัสไว้เกี่ยวกับชาวนาและข้าว มาปรับใช้ เพื่อแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อ ชาวนาและข้าว และเผยแพร่พระเกียรติคุณให้ไพศาล